

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԸ ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ
ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ
ՄԱՍԻՆ

Գլխավոր տեղեկություն

Համար N 628

Տիպ Որոշում

Ակտի տիպ Official Incorporation (16.08.2025-till now)

Կարգավիճակ Գործում է

Սկզբնաղբյուր ՀՀՊՏ 2002.06.19/19(194) Հոդ.450

Ընդունող մարմին ՀՀ կառավարություն

Ընդունման ամսաթիվ 29.05.2002

Ստորագրող մարմին ՀՀ վարչապետ

Ստորագրման ամսաթիվ 29.05.2002

Վավերացնող մարմին ՀՀ Նախագահ

Վավերացման ամսաթիվ 29.05.2002

Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ 29.05.2002

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

29 մայիսի 2002 թվականի N 628
քաղ. երևան

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 13-րդ հոդվածին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը **որոշում է.**

1. Հաստատել Հայաստանի Հանրապետության Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը (կցվում է):

2. Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի, երիտասարդության հարցերի և սպորտի նախարարին՝ եռամսյա ժամկետում ապահովել Հայաստանի Հանրապետության Արագածոտնի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակի պաշտոնական հրապարակումը:

3. Ուժը կորցրած ճանաչել Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդի 1983 թվականի հուլիսի 4-ի «Հայկական ՍՍՀ տարածքում պետական պահպանության տակ վերցված պատմության և կուլտուրայի հուշարձանների և նրանց պահպանական գոտիների ցուցակների հաստատման մասին» N 377 որոշման 1-ին կետը՝ նախկին Աշտարակի, Ապարանի, Արագածի ու Թալինի շրջանների պատմության և կուլտուրայի հուշարձանների ցուցակի մասով:

4. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում 2002 թվականի մայիսի 29-ից:

Հայաստանի Հանրապետության
վարչապետ

Ա. Մարգարյան

Հաստատված է
ՀՀ կառավարության 2002 թվականի
մայիսի 29-ի N 628 որոշմամբ

Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն Ց ՈՒ Ց Ա Կ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԻ

2. ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶ*

2.1. ԱՇՏԱՐԱԿ ԶԱՂԱԶ

Հուշարձանի տեսակը (ենթահամարներ)	Հուշարձանի տեսակը (ենթահամարներ)			Հուշարձանի տեսակը (ենթահամարներ)	Ժամանակը	Տեղը բնակավայրի նկատմամբ, հասցեն	Նշանակությունը	Ծանոթագրություն	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.					ԱՇՏԱՐԱԿ «ՈՒԼԱՏԻՏԻԿ»	4-5դդ.	հվ-ան մասում	Հ	համանուն բլրի վրա. Զասախի կիրճի ձախ լանջին, միջնադարյան կամրջի մոտ
2.					ԲԱՂՆԻԶ	1900 թ.	քաղաքի մեջ (այսուհետև՝ք.մ.)	Տ	
3.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1888 թ.	Արժվյան փող. 22	Տ	
4.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	19 դ.վրջ	Ալազանի փող.19-23	Տ	բժիշկ Սանդրոյի
5.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1910 թ.	Ն. Աշտարակեցու հրապարակ	Տ	Վարդապետեց
6.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1904 թ.	Եմին Հակոբյան փող., 2	Տ	Կոկոլենց Աթոյի
7.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	19 դ.վրջ	Ղափանցյան փող., 14	Տ	Եսայու
8.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	19 դ.վրջ	Ղափանցյան փող., 18	Տ	
9.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	20 դ. սկզբ	Ղափանցյան փող., 20	Տ	Սիրեկանի
10.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1837 թ.	Սաժումյան փող., 1	Տ	Թաթոսեց Թաթոյի
11.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1895 թ.	Սաժումյան փող., 12	Տ	Հաջի աղայի
12.					ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1896 թ.	Սաժումյան փող., 34	Տ	Բեգլարեց
13.					ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-20 դդ.	հս-ան մասում	Հ	Քաղաքի եզրին, Ապարան տանող ճանապարհի աջ կողմում
	13.1				խաչքար	9-10 դդ.		Հ	հվ մասում
	13.2				խաչքար	11-12դդ.		Հ	Ա. Խաչատրյանի իրողամասում
	13.3				խաչքար	11-12դդ.		Հ	Ա. Խաչատրյանի

							հողամասում
	13.4		խաչքար	13դ.		Հ	որմնափակ, վրնրգ 1954 թ., ճարտ.՝ Շ. Ազատյան
	13.5		խաչքար	13դ.		Հ	որմնափակ, վրնրգ1954 թ., ճարտ.՝ Շ. Ազատյան
	13.6		խաչքար	13դ.		Հ	որմնափակ,վրնրգ1954 թ., ճարտ.՝ Շ. Ազատյան
	13.7		խաչքար	13դ.		Հ	Ա. հաչատրյանի հողամասում
	13.8		խաչքար	13դ.		Հ	աե մասում, ստորին մասը կոտրված
	13.9		խաչքար Գրիգորի և Վարդոսան ամուսինների	1225 թ.		Հ	աե մասում, քառաստիճան պատվանդանին
	13.10.		խաչքար Սադունի իշխանի և նրա զավակների («Ծակքար»)	1268 թ.		Հ	
	13.11.		խաչքար Գրիգորի, Նազի, Սետայի	1273 թ.		Հ	եռաստիճան պատվանդանին
	13.12.		խաչքար Վերգիլի	1461 թ.		Հ	կնտ.-ական մասում, հենած տապանաքարի, ստորին մասը չի պահպանվել
	13.13.		խաչքար Կարապետին	16-17 դդ.		Հ	հս-ամ մասում, քիվը՝ ջարդոտված, կանգնեցված եռաստիճան բարձր պատվանդանին. 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
	13.14.		խաչքար Վիրապի, Մկրտչի	16-17 դդ.		Հ	հս-ամ մասում, կանգնեցված եռաստիճան բարձր պատվանդանին. 3 խաչքարերից կենտրոնականը
	13.15.		խաչքար Գուլֆաշի, Շնահրի	1602 թ.		Հ	հս-ամ մասում, կանգնեցված եռաստիճան բարձր պատվանդանին. 3 խաչքարերից աջակողմյանը
	13.16.		խաչքար Ուքանի	1631 թ.		Հ	իվ-ամ մասում, քիվի վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
	13.17.		տապանաքար	1598 թ.		Հ	
	13.18.		տապանաքար Բաբելի	1757 թ.		Հ	
	13.19.		տապանաքար Եղսանի	1771 թ.		Հ	
	13.20.		տապանաքար	1781 թ.		Հ	
	13.21.		տապանաքար Հարությունի	1791 թ.		Հ	
	13.22.		տապանաքար Տեր Հարություն Շահադիզյանի (Աշտարակեցու)	1801 թ.		Հ	Ներսես Աշտարակեցու հոր տապանաքարն է:
14.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱԾՏ «ԽՈՋԱԲԱՂԵՐ»	մթա 2 հզմ	հս-աե մասում	Հ	
15.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ (ՎԱՐՄՐԱՎՈՐ)	7 դ.	հս-աե մասում	Հ	
	15.1		գերեզմանոց	7-19 դդ.		Հ	եկեղեցու բակում
		15.1.1	խաչքար	11 դ.		Հ	եկեղեցու բակում, ընկած գետնին, ստորին ձախ անկյունը՝ կոտրված
		15.1.2	խաչքար «Հազախաչ»	12 դ.		Հ	եկեղեցու պարսպի իվ-ամ մուտքի ձախ կողմում, քառաստիճան պատվանդանին. արձանագիր
		15.1.3	խաչքար Թագուհու	1184 թ.		Հ	երկաստիճան պատվանդանին կանգնեցված 3 խաչքարերից կենտրոնականը կազմող՝ Արքա
		15.1.4	խաչքար	12-13 դդ.		Հ	երկաստիճան պատվանդանին կանգնեցված 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
		15.1.5	խաչքար	12-13 դդ.		Հ	երկաստիճան պատվանդանին կանգնեցված 3 խաչքարերից աջակողմյանը
		15.1.6	խաչքար	13 դ.		Հ	թերի
		15.1.7	խաչքար	15 դ.			
		15.1.8	խաչքար Ասադիկին, պարոն Դալին	16 դ.		Հ	եկեղեցու բակում, կանգնեցված բարձր պատվանդանին, կազմող՝ Սարգիս

		15.1.10.	ԲԱՅՔԱՐ ՀՈՎՍԵՓԻ	1598 թ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԿԿԱՐԱԿԱԻ ԹԱՎ ԹԱՎ, ԿԱԶՄՈՂ ՀՐԱՅԱԿԵՆ
		15.1.11.	Խաչքար Մկրտիչ վարդապետ Շահազիզյանի	1832 թ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԿԱՐԱՍԱԿԻ ԹԱՎ, ՎԵՐԻՆ ԾԱԽ և ՍՏՈՐԻՆ ԱՋ ԱՆՆԿՈՒՆՆԵՐԸ՝ ԿՈՒՐՎԱԾ
		15.1.12.	Թապանաքար	1811 թ.		Հ	ԿԱՐԱՍԱԿԻ ԻՎ ՄՈՒՆՔԻԳ ԾԱԽ
		15.1.13.	գերեզման Գևորգ Էմինի	1998 թ.			ճարտ.՝ Հ. Սոլախյան
	15.2		պարիսպ	1254 թ.		Հ	
16.			ԵԿԵՂԵՑԻ ԾԻՐԱՆՎՈՐ	5 դ.	ք.մ., Բերդաթաղում	Հ	Կիրճի եզրին, Կիսավեր
	16.1		կոթող	7 դ.		Հ	բեկոր՝ հենած իվ պատին
	16.2		կոթող	7 դ.		Հ	բեկոր՝ եկեղեցու իվ-աե անկյունում
	16.3		կոթող	7 դ.		Հ	բեկոր
	16.4		կոթող	7 դ.		Հ	եկեղեցուց 4 մ աե
	16.5		խաչքար	11-12 դդ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, հենած պատին
	16.6		խաչքար	13 դ.		Հ	բեկոր, եկեղեցու նեքսում
	16.7		Թապանաքար	1701 թ.		Հ	իվ պատի շարվածքում
17.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՄԱՐԻՆԵ	1281 թ.	ք.մ.	Հ	բարեկարգված 1977 թ., Նախագծի ճարտ.՝ Գ.Գյուլբյան
	17.1		գերեզմանոց	17-19 դդ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՄ ԿՈՂՄՈՒՄ
		17.1.1.	Թապանաքար Գրիգորի	1797 թ.	Սք. Մարինե եկեղեցու բակում, մուտքի մոտ	S	օրորոցածև է, հայտնաբերվել է 2014 թ.՝ Պռոշյան փողոցում ջրագիծ անցկացնելիս
	17.2		խաչքար	1291 թ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԲԱԿՈՒՄ, երկաստիճան պատվանդանին
18.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս.ԱՄԲԳԻՍ	13 դ.	իվ-աե մասում	Հ	վրկնգ.՝ 1985 թ., ճարտ.՝ Հ.Գասպարյան
	18.1		գերեզմանոց	15-19 դդ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՉՈՒՐՋՈՒ
	18.2		պարիսպ	15 դ.		Հ	
	18.3		խաչքար	16-17 դդ.		Հ	ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, արծանագիր, կուտրված
	18.4		քարայր-կացարան	16-17 դդ.		S	ԵԿԵՂԵՑՈՒ 20 մ իվ-ամ
	18.5		քարայր-կացարան	16-17 դդ.		S	ԵԿԵՂԵՑՈՒ 15 մ իվ-ամ
	18.6		քարայր-կացարան	16-17 դդ.		S	ԵԿԵՂԵՑՈՒ 25 մ իվ-աե
	18.7		քարայր-կացարան	16-17 դդ.		S	ԵԿԵՂԵՑՈՒ 10 մ իվ
19.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՍՊԻՏԱԿԱՎՈՐ	13 դ.	ք.մ., Բերդաթաղում	Հ	Կիրճի եզրին, Կիսավեր
20.			ԿԱՍՈՒՐՁ	10 դ.	աե մասում	Հ	
21			ԿԱՍՈՒՐՁ	1664 թ.	աե մասում	Հ	պատվիրատու՝ մահտեսի խոջա Գրիգոր
22.			ՀՆՁԱՆ	19 դ.	իվ-ամ մասում	S	Աշտարակ-Օշական խճուղուց ծախ, Միևսի Մացակայի հողամասում
23.			ՀՆՁԱՆ	19 դ.	հս-ամ մասում	S	Աշտարակ-Օշական խճուղուց աջ. Ղազիկենց հողամասում
24.			ՀՈՒՇԱՍՅՈՒՆ՝ ԱՐՏԵՍԻ ԱՅՎԱԶՅԱՆԻՆ	1990 թ.	Ն. Սիսակյան փող.	S	
25.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1974 թ.	ք.մ.	S	ճարտ.՝ Վ. Թասակյան
26.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿՅԱՆԻ	1987 թ.	Ն. Սիսակյան փող.	S	ճարտ.՝ Գ. Գյուլբյան. քանդ.՝ Ա. Ավագյան
27.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ՎԱՆԻ 1915 թ. ՀԵՐՈՍԱՍԱՐՏԻՆ	1980 թ.	ամ մասում	Հ	քաղաքի ամ եզրին, Աշտարակ-Թալին մայրուղու ծախ կողմում, ճարտ. Զ. Թորոսյան
28.			ՋՐԱՐԱՑՆԵՐԻ ՀԱՍԱՆԻՐ	19 դ. վրջ	Արմյան փող., 2	S	միջնադարյան կամրջի մոտ, վրկնգ.՝ 1983 թ., ճարտ.՝ Գ. Գյուլբյան
29.			ՉՐԱՆՑՔ «ՄԱՅՐ ԱՌՈՒ» («ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ԱՌՈՒ»)	մթա 8-7 դդ.	աե մասում	Հ	
30.			ՏԱՊԱՆԱՔԱՐ «ՆԱՀԱՏԱԿԻ»	1751 թ.	0,5 կմ աե	Հ	Քասախի կիրճում, «Դարաքավոր» այրերի մոտ. Քասախի աջակողմյան դարավանդին
31.			ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՇԵՆՔ. ՊԵՐՃ ՊՈՒՇՅԱՆԻ ՏՈՒՆ- ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ	19 դ., 1948 թ.	Պռոշյան փող., 10	S	վրկնգ.՝ 1986 թ.
	31.1		հուշարձան Պերճ Պռոշյանի	1948 թ.		S	տուն-թանգարանի բակում, քանդ.՝ Ա. Ատեփանյան
32.			ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՇԵՆՔ. ՆՈՐԱՅՐ ՍԻՍԱԿՅԱՆԻ ՏՈՒՆ- ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ	19 դ.վրջ	Ղափանցյան փող., 25	S	վրկնգ.՝ 1989 թ.
33.			ԴԱՄԲՐԱՆԱԴԱՇՏ «ՎԵՐԻՆ ՆԱՎԵՐ»	թ.ա. 2-1 հազ.	քաղաքից մոտ 2.5 կմ ամ, Աշտարակ-Գյումրի ճանապարհից 20-30 մ իվ	Հ	Փարպի գյուղի «Վերին Նավեր» դամբարանադաշտի

							(պետ. ցուցակ՝ 2.110.2) ան հատվածի մեծ դամբանաբլուրներն են
34.			ՀԼՁԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	4-13 դդ.	քաղաքի հս-ան մասում, «Հնձանաբազեթ» վայրում	Հ	պեղվել է 4 հնձան
35.			ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐ «ԴԱՐԱԲԱՎՈՐ»	միջնադար	Քասախի կիրճում	Հ	համալիրի մաս կազմող «Նահատակի» տապանաքարը պետ. ցուցակում ներկայացված է իբրև առանձին հուշարձան(2.1-30)
36.			ՇԵՆՔ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ	1958 թ.	Նարեկացու փող. (Նախկին Երևանյան փող.) 61, Քասախ գետի կամրջից 400 մ ամ, քաղաքային մարզադաշտի դիմաց՝ հս կողմում	S	
37.			ՁՐԱՆՑՔ «ՕՇԱԿԱՆԻ ՄԱՅՐ ԱՌՈՒՄ»	մ.թ.ա. 1 հազ.	սկիզբ է առնում Աշտարակ քաղաքի հվ-ամ եզրից մոտ 1 կմ հվ-ամ, Օշական գյուղի հս-ամ եզրից մոտ 1 կմ հս-ամ, Քասախի խոր ծորի աջակողմից	Հ	

*Հուշարձանների պետական ցուցակը կազմելիս հիմք է ընդունվել «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կառուցվածքը մարզի և բնակավայրերի նույն համարակալմամբ:

(2.1-ին բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, 14.08.25 N 1151-Ն)

2.1.1. ՄՈՒՐՆԻ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՇՏԱՐԱԿ	10-13 դդ.	հս-ան մասում	Հ	գյուղի եզրին, «Հին Մուղնի» թաղում, Քասախի կիրճի աջ ափին
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-19 դդ.	հվ մասում	Հ	գյուղի եզրին
2.1.				խաչքար	11-12 դդ.		Հ	կոտրվածքներով
2.2.				խաչքար	13 դ.		Հ	եռաստտիճան պատվանդանին, վերին մասը չի պահպանվել
2.3.				խաչքար	13 դ.		Հ	տեղահանված, ընկած, վերին մասը չի պահպանվել
2.4.				մահարձան ասպետ Աստոն Պատրիկյանի	1862 թ.		S	
2.5.				տապանաքար խաչատուրի	1662 թ.		Հ	կազմող՝ Մուրադ Մուղնեցի
2.6.				տապանաքար Մկրտչի	1667 թ.		Հ	կազմող՝ Մուրադ Մուղնեցի
2.7.				տապանաքար Սահակ Հիզանցու	1667 թ.		Հ	
2.8.				Տապանաքար Փիրիբեկի	1611 թ.	գյուղի հվ եզրին, գերեզմանոցում	Հ	
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	13-19 դդ.	գ.մ.		վանական համալիրից հս-ան, պահպանված է 2 կղզակով
4.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ	0,6 կմ հս-ան	Հ	Աշտարակ-Ապարան մայրուղու երկու կողմերում
5.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ, 13-14 դդ.	հվ մասում	Հ	
5.1.				պարիսպ	մթա 2 հզմ		Հ	
5.2.				հնձան	13-14 դդ.		S	Աշտարակ-Ապարան ավտոխճուղուց աջ
6.				ՁՐԱՄԲԱՐ «ԿԱՐԲՈ ՇՈՎ»	17 դ.	0,5 կմ հս-ան	Հ	պատվիրատու՝ պարոն Այվազ
7.				ՎԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ՄՈՒՂՆՈՒ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	14-17 դդ.	հվ մասում	Հ	գյուղի եզրին, վրկնգ՝. 1973-1974 թթ.
7.1.				եկեղեցի Ս. Գևորգ	1664-1669 թթ.		Հ	պատվիրատու՝ Հովհաննես և Դավիթ վարդապետներ, ճարտ.՝ Սահակ Հիզանցի, Մուրադ Մուղնեցի
		7.1.1		խաչքար	1598 թ.		Հ	հս ավանդատան ան խորշում, կազմող՝ Հրայպետ
		7.1.2		խաչքար	1599 թ.		Հ	ագուցված հվ ավանդատան ան պատին
		7.1.3		խաչքար	16 դ.		Հ	հս ավանդատան հվ խորշում
		7.1.4		խաչքար	16 դ.		Հ	հս ավանդատան հս խորշում
		7.1.5		խաչքար	16 դ.		Հ	ագուցված հվ ավանդատան հս պատին
		7.1.6		խաչքար	16 դ.		Հ	ագուցված հվ ավանդատան հվ պատին
		7.1.7		որմանակար «Ավետում»	19 դ.		Հ	ավագ խորանի Նախշազարդ շինվածքի հս և հվ բացվածքների վերնամասերում, ամրացված 1975 թ.
		7.1.8		որմանակար	19 դ.		Հ	ավագ խորանի Նախշազարդ

			«Հովհաննես ավետարանիչ»			շինվածքի հս մասում, ամրացված՝ 1975 թ.
	7.1.9		որմնակար «Ղուկաս ավետարանիչ»	19 դ.		Հ նախշազարդ շինվածքի հվ մասում, բացվածքից ձախ, ամրացված՝ 1975 թ.
	7.1.10		որմնակար «Մատթեոս ավետարանիչ»	19 դ.		Հ ավագ խորանի նախշազարդ շինվածքի հս մասում, բացվածքից աջ, ամրացված՝ 1975 թ.
	7.1.11		որմնակար «Մարկոս ավետարանիչ»	19 դ.		Հ նախշազարդ շինվածքի հվ մասում, բացվածքից ձախ, ամրացված՝ 1975 թ.
	7.1.12		որմնակար «Քրիստոսի փառաբանումը»	19 դ.		Հ հս-աե որմնասյան աե նիստին
7.2.			զավիթ	1664-1669 թթ.		Հ ճարտ.՝ Սահակ Հիզանցի, Մուրադ Մուղնեցի
	7.2.1		խաչքար	17 դ.		Հ զավթի հս կողմում՝ հենած պատին
7.3.			սեղանատուն	17 դ.		Հ պատվիրատու՝ Մարտիրոս Եպիսկոպոս
	7.3.1		խաչքար	986 թ.		Հ սեղանատան աե պատի մոտ
	7.3.2		խաչքար	16 դ.		Հ հենած սեղանատան աե պատին, արտաքուստ, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
	7.3.3		խաչքար	17 դ.		Հ հենած սեղանատան աե պատին, արտաքուստ, արձանագիր, արձանագրությունը՝ վնասված
7.4.			բնակելի շինություններ	1632-1655 թթ.		Հ համալիրի հս պարսպին կից
7.5.			աղբյուր	17 դ.		Հ համալիրի հ-ամ կողմում
7.6.			կոթող	7 դ.		Հ համալիրի թանգարանի բացօթյա ցուցադրությունում, վերնամասը՝ կոտրված
7.7.			կոթող	7 դ.		Հ համալիրի թանգարանի բացօթյա ցուցադրությունում, վերնամասը՝ կոտրված
7.8.			կոթող	7 դ.		Հ համալիրի թանգարանի բացօթյա ցուցադրությունում, եզրերը՝ կոտրված
7.9.			կոթող	7 դ.		Հ համալիրի թանգարանի բացօթյա ցուցադրությունում, կոտրված
7.10			խաչքար	13 դ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, արձանագիր, վերնամասը չի պահպանվել
7.11			խաչքար	13 դ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, արձանագիր, բեկոր
7.12			խաչքար	13 դ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, պահպանվել է 2 բեկորով, տեղափոխված է «Էրեբունի» թանգարանից
7.13			խաչքար	13 դ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, պահպանվել է 3 բեկորով, տեղափոխված է «Էրեբունի» թանգարանից
7.14			խաչքար	13-14 դդ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, ստորին մասը չի պահպանվել
7.15			խաչքար Դավթի	13-14 դդ.		Հ համալիրի թանգարանում, հենած աե պատին, պահպանվել է 3 բեկորով, տեղափոխված է «Էրեբունի» թանգարանից
7.16			պարիսպ	17 դ.		Հ պատվիրատու՝ Մարտիրոս Եպիսկոպոս
8.			ԱՄՐՈՑ	Ք.ա.2 հազ.	Աշտարակ քաղաքից 0.5 կմ աե, Երևան-Վանաձոր նոր մայրուղու աջ կողմում, Քասախ գետի աջափնյա բարձրադիր հրվանդանի վրա	Հ
9.			ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	Ք.ա.4-2 հազ.	Աշտարակ քաղաքից 0.5 կմ աե, Երևան-Վանաձոր նոր մայրուղու աջ կողմում, Քասախ գետի աջափնյա բարձրադիր հրվանդանի վրա գտնվող ամրոցից 0.5 կմ հս	Հ
9.1			աշտարակ-դիտակետ	Ք.ա.2-1 հազ.		Հ

(2.1.1-ին բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն)

2.2. ԱՊԱՐԱՆ ՔԱՂԱՔ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	18-20 դդ.	ք.մ.	S	Քասախի բազիլիկից 700 մ հվ-ամ
	1.1.			խաչքար	10 դ.		Հ	խրված հողի մեջ, եզրերը՝ ջարդոտված

2.			ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ԹԱՍԱՆԻ ԲԱԶԻԼԻԿ	4-5 դդ.	կենտրոնում (այսուհետև՝ կնտ)՝	Հ
2.1.			Եկեղեցի Ս.Խաչ	4-5 դդ.		Հ եռանակ
2.2.			Եկեղեցի Ս.Խաչ	4-5 դդ.		Հ միանակ
2.3.			սյունասրահ	6 դ.		Հ երկու եկեղեցիների միջև
2.4.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ բազիլիկի հս կողմում, պատվանդանից իջեցված, խրված հողի մեջ
2.5.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ բազիլիկի հս կողմում, վերին ծախ անկյունը և ստորին մասը՝ կտրված
3.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս.ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	19 դ.	ք.մ.	Տ Թասախի բազիլիկից 300 մ հս, բլրի վրա, Երևան գնացող ջրատարի պարսպապատ տարածքում
3.1.			գերեզմանոց	17-20 դդ.	ք.մ.	Տ
4.			ԽԱՉԹԱՐ	10 դ.	ք.մ.	Հ Թասախի բազիլիկից 500 մ հվ-ամ, Վաչիկ Գրիգորյանի հողամասում
5.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀԿԱԾՆԵՐԻՆ	1946 թ.	ք.մ.	Հ Մանկական գրոսայգու տարածքում ճարտ.՝ Գ.Թամանյան
6.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ՝ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ 60-ԱՄՅԱԿԻՆ	1977 թ.	ք.մ.	Տ ճարտ.՝ Ա. Արշակյան
7.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ, ԱՊԱՐԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀԿԱԾՆԵՐԻՆ («ՎԵՐԱԾՆՈՒՄ»)՝	1974-1979 թթ.	1,5 կմ ամ	Հ ճարտ.՝ Ո. Իսրայելյան
7.1.			պանթեոն	1994 թ.		Հ
7.2.			խաչքար՝ Սպիտակի 1988 թ. երկրաշարժի զոհերին	1994 թ.		Տ
7.3.			գերեզման Դրաստամատ Կանայանի (Դրո)	1999 թ.		Հ
8.			ՔԱՂԱՔԱՏԵՂԻ ԱՊԱՐԱՆ	մթա 3-1 հզմ, մթա 1 հզմ-մթ 1 դ.	հս-ամ մասում	Հ քաղաքի հս-ամ եզրին
8.1.			ամրոց «Բերդ»	մթա 3-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	Հ Թասախի ծախ ափին
8.2.			դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		Հ
9.			ՄԱՏՈՒԹ ԹՈՒՄ ՄԱՆՈՒԿ	17-18-րդ դդ.	քաղաքի Սբ Խաչ եկեղեցուց (Թասախի բազիլիկա) 500 մ հվ-ամ	Տ
10.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀԿԱԾՆԵՐԻՆ (ԳՐԳՈԱՆ ԱՂԲՅՈՐ)	1946 թ.	քաղաքի հվ մասում, քաղաք մտնող ճանապարհի ծախ կողմում քիչ ներս ընկած և սալապատված տարածքում	Տ

(2.2-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, փոփ., լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.3. ԹԱԼԻՆ ՔԱՂԱՔ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԲԱՏՕԹՅԱՆ ԿԱՅԱՆ	քարի դար	Արտին լեռան հս-աե լանջին	Հ	«Սատանի դար» վայրում
2.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2-1 հզ մ	1,5 կմ աե-հս.	Հ	Արալի դաշտում, Կարմրաշեն տանող ճանապարհից 0,5 կմ աջ
2.1.				դամբարանադաշտ	մթա 4-2 հզ մ		Հ	Կարմրաշեն տանող ճանապարհի խաչմերուկին հարող հատվածում
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ ԹԱԼԻՆԻ ՄԵԾ	մթա 4-3 հզ մ	աե եզրին	Հ	Երևան-Թալին ավտոճանապարհից ծախ
4.				ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ԹԱԼԻՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿԵ	4-20 դդ.	հս մասում	Հ	
4.1.				Եկեղեցի	5 դ.		Հ	Կաթողիկեից հս, պահպանվել են միայն հիմնապատերը
4.2.				Կաթողիկե	7 դ.		Հ	
4.3.				պալատ	9-11 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 150 մ հվ-աե
4.4.				գերեզմանոց	4-20 դդ.		Հ	Կաթողիկեի շուրջը
4.4.1.				կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ կողմում
4.4.2.				կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 30 մ հվ-ամ, պահպանվել է պատվանդանը
4.4.3.				կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հս կողմում, պահպանվել է պատվանդանը
4.4.4.				կոթող	4-5 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ կողմում
4.4.5.				կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
4.4.6.				կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
4.4.7.				կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում, պահպանվել է պատվանդանը
4.4.8.				կոթող	4-7 դդ.		Հ	Կաթողիկեի հվ-աե կողմում
4.4.9.				խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Կաթողիկեից 35 մ հս-ամ, երկատված, ընկած գետին
4.4.10.				խաչքար	10 դ.		Հ	Կաթողիկեից 20 մ հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
4.4.11.				խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Կաթողիկեից հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին

							մասը և վերնամասի ծախս անկյունը՝ կոտրված
		4.4.12.	խաչքար	10-11 դդ.			Հ Կաթողիկեից 25 մ հս-ամ, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել
		4.4.13.	խաչքար	11դ.			Հ Կաթողիկեի հս-ամ կողմում, ընկած գետնին
		4.4.14.	խաչքար	13-14 դդ.			Հ Կաթողիկեի ամ կողմում, կանգնեցված գետնին
5.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	613-615 թթ. ք.մ.			Հ
	5.1.		կոթող	4-5 դդ.			Հ եկեղեցու հս-ամ կողմում
	5.2.		կոթող	4-7 դդ.			Հ եկեղեցու հս կողմում, պահպանվել է միայն պատվանդանը
	5.3.		կոթող	5-6 դդ.			Հ եկեղեցու հվ կողմում, պահպանվել է միայն պատվանդանը
	5.4.		կոթող	5-6 դդ.			Հ եկեղեցու հս-ամ կողմում, խիստ քայքայված
	5.5.		կոթող	6-7 դդ.			Հ եկեղեցու հս-ամ կողմում, վերին և ստորին մասերը՝ կոտրված
	5.6.		խաչքար	10-11 դդ.			Հ արձանագիր, եկեղեցու խորանում
	5.7.		տապանաքար	874 թ.			Հ եկդ-ուց 10 մ հվ-ամ, կոտրված՝ 6 մասի
	5.8.		տապանաքար	9-10 դդ.			Հ եկդ-ուց 10 մմ հվ-ամ, արձանագիր
6.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	19 դ. ք.մ.			Տ
	6.1.		զանգակատուն	19 դ.			Տ կից է եկեղեցուն ամ-ից
	6.2.		խաչքար	10 դ.			Հ ագուցված ամ ճակատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
	6.3.		խաչքար	13 դ.			Հ ագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
	6.4.		խաչքար	13 դ.			Հ ագուցված աե ճակատին, արտաքուստ
	6.5.		խաչքար	19 դ.			Տ ագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ, մուտքից ծախ
7.			ՀՈՒՇԱՂԲՅՈՒՐ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾԵՐԻՆ	1946 թ. ք.մ.			Տ քաղաքի սկզբնամասում, ճարտ.՝ Ռ. Իսրայելյան
8.			ՀՈՒՇԱՂԲԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾԵՐԻՆ	1979 թ.	հս մասում		Տ բարձունքի վրա
9.			ՄԱՏՈՒՌ «ՍԱՆԴՈՒՄՏ ԿՈՒՅԱ»	19 դ.	ամ եզրին		Տ վրկնգ՝ 1991- 1992 թթ.՝ Ամիրբեկ Դերգյանի կողմից
	9.1.		խաչքար	7-8 դդ.			Հ մատուռի ներսում
	9.2.		խաչքար	7-8 դդ.			Հ մատուռի ներսում
	9.3.		խաչքար	8 դ.			Հ մատուռի ներսում, Թալինի հանրահայտ կլոր խաչքարն է
	9.4.		խաչքար	8-9 դդ.			Հ մատուռի ներսում
	9.5.		խաչքար	10 դ.			Հ մատուռի ներսում
10.			ՋՐԱՂԱՅՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	19-20 դդ.	1 կմ հս-աե		Տ Արալըրի դաշտում, Կարմրաշեն տանող ճանապարհից աջ, պահպանված ջրաղացների թիվը մոտ. 30 է
11.			ԹԱՐԱԹԱՏԵՐԻ ԹԱԼԻՆ	մթա 2-1 հզ մ, մշնդ	հս մասում		Հ «Ջուլիակ» բլրի ստորոտին
	11.1		ամրոց Թալին	մթա 4 դ.,12-16 դդ.			Հ «Ջուլիակ» բլրի վրա
	11.2		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզ մ, մթա 4-3 դդ.			Հ «Ջուլիակ» բլրի շուրջը, Ս. Կաթողիկե եկեղեցուց հս
	11.3		ջրամբար	մթա 1 հզմ, վաղ մշնդ			Հ ամրոցից հս, Թալին-Մաստարա հին ճանապարհին, Ս. Կաթողիկե եկեղեցուց 500 մ հս
12.			ԹԱՐԱԿԱՆԱՏՈՒՆ. ԹԱԼԻՆԻ ՄԵԾ	13 դ.	հվ-աե եզրին		Հ «Չայիր» վայրում, Լախկինում սխալմամբ ներկայացվել է Դաշտադեմ գյուղով

2.4. ԱԳԱՐԱԿ ԳՅՈՒՂ (ԱԾՏԱՐԱԿԻ ՇՐՋ.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	մթա 4հզմ զարգացած մշնդ	հվ-ամ մասում	Հ	Ամբերդ գետի աջ ափին, գյուղի եզրին, Երևան- Գյումրի ավտոխճուղու երկու կողմերում Հոշարձանի տարածքը հայտարարված է պատմամշակութային արգելոց:
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ	0,5 կմ աե	Հ	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍԵՆԱՓՐԿԻՉ (ԹՈՒՄ ՍԱՆՈՒԿ)	10դ.	հս մասում	Հ	ավերված
4.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	5-6 դդ.	հս-աե մասում	Հ	
	4.1.			գավիթ	10-13 դդ.		Հ	
	4.2.			գերեզմանոց	13-20 դդ.		Տ	
5.				ՄՉԿԻԹ	17 դ.	գ.մ.	Տ	պարսկական

2.5. ԱԳԱՐԱԿ ԳՅՈՒՂ (ԹԱԼԻՆԻ ՇՐՋ.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	1.1.			ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս-ամ	Հ	
				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԱԳԱՐԱԿ»	19-20 դդ.	աե և ամ մասերում	Տ	գյուղ մտնող ճանապարհի սկզբնամասում, Գյուղատեղին կիսվել է ավտոճանապարհի կառուցման հետևանքով:
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԴԱՐՏԻՉԱԿ»	19-20 դդ.	2,5 կմ հս-աե	Տ	
4.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԲԼՈՒՐ	մթա 2-1 հզմ	հս մասում	Հ	ջրամբարից 100 մ հվ
5.				ԽԱՉԹԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ (այսուհետև գ.մ)	Հ	Հ. Հունանյանի հողամասում

2.7. ԱԿՈՒՆՔ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ «ԲԵՐԴԻ ԿԱԼ»	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	<	բլրի վրա
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	բլրի հս մատուցներում, մի հատվածը՝ մեկտրացված
	1.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	ամրոցի հվ պարսպապատից դուրս
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա 3-1 հզմ	2,5 կմ ամ	<	«Կարմիր սար» կոչվող բլրի գագաթին
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		<	
3.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1904 թ.	գ.մ.	S	Պողոս Ղազարովի
4.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	7-20 դդ.	հս մասում	S	գյուղի գործող գերեզմանոցի տարածքում
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գ.մ.	S	
	5.1.			գերեզմանոց	19-20 դդ.		S	
6.				ԿՈԹՈՂ	6-7 դդ.	հս մասում	<	վերին և ստորին մասերը, կոտրված
7.				ԿՈԹՈՂ	6-7 դդ.	հս մասում	<	պահպանված է միայն միջնամասը:
8.				ԿՈԹՈՂ	7 դ.	հս մասում	<	գյուղացիների կողմից կոթողն առնվել է շարվածքի մեջ և ներկայումս օգտագործվում է որպես սրբատեղի:
9.				ՀՈՒԵԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾԵՆՐԻՆ	1970 թ.	հս մասում	S	
10.				ՄԱՏՈՒՌ ԹՈՒՄ ՄԱՆՈՒԿ	12-13 դդ.	գ.մ.	S	
11.				ՔԱՐԱՅՐ- ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	16-18 դդ.	1 կմ հս-ամ	տ	«Կարմիր բլուր» վայրում

2.8. ԱՂՁՔ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ՊԱՏՄԱՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ ԱՂՁՔ	4 դ.	գ.մ.	<	
	1.1			դամբարան Արշակունյաց թագավորների	364 թ.		<	
		1.1.1		կոթող	4 դ.		<	դամբարանի ներսում, հենած ամ պատին
	1.2.			եկեղեցի	6-7 դդ.		<	
2.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	մթա 2-1 հզմ	2,5 կմ հվ	<	Աղծք և Տեղեր գյուղերի միջև
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	բնակատեղիի հվ մասում
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	15-20 դդ.	աե մասում	<	գյուղի եզրին, մշակույթի տնից 500 մ աե
4.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գ.մ.	<	Արշակունիների դամբարանից 5-6 մ ամ, արծանագիր, ձախ մասը կոտրված
5.				ԽԱՉՔԱՐ	13-14 դդ.	գ.մ.	<	Արշակունիների դամբարանից 1 մ հս-ամ, արծանագիր, կոտրված, որոշ բեկորներ չեն պահպանվել
6.				ԿՈԹՈՂ	5-6 դդ.	գ.մ.	<	Արուսյակ Ավդալյանի տնամերձում
7.				ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	վաղ մջնդ-ուշ մջնդ	հս մասում	S	գյուղի եզրին, ջրատարի մոտ
8.				ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	վաղ-ուշ մջն	հս մասում	S	գյուղի եզրին, Ամբերդի ձորում
9.				ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	վաղ-ուշ մջն	աե մասում	S	գյուղի եզրին, Բյուրականի ձորում
10.				ՔԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	վաղ-ուշ մջնդ	ամ մասում	S	գյուղի եզրին, «Կոնդ» կոչվող տեղամասում
11.				ԱՄՐՈՑ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղի ամ եզրին, ոչ բարձր բլրի վրա, անասնագոմերի դիմաց	<	տարածքը կառուցապատված է
	11.1.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղի ամ եզրին, ամրոցից ամ	<	
		11.1.1.		պաշտամունքային կառույց	մ.թ. 1-2 դդ.	ամրոցից ամ, բնակատեղիի կենտր. մասում	<	
	11.2.			դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղի ամ եզրին, ամրոցից ամ	<	
	11.3			քարայր-սրբատեղի Հովատեղ	ուշ միջնադար	գյուղի ամ եզրին, ամրոցի աե մասում	S	

(2.8-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.10. ԱՆՏԱՌՈՒՄ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ «ՉՈՒՅՊԱՐՔՈՒՐ»	մթա 2 հզմ	2 կմ հս	<	Ամբերդ տանող ճանապարհի աջ եզրին, Ֆիզիկայի ինստիտուտի դիմաց

2.		ԵՎԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	19 դ.	գ.մ.	S	կիսավեր
2.1.		խաչքար	12-13 դդ.		<	խաչքարը տեղափոխված է Ամբերդից
2.2.		խաչքար՝ նվիրված Ամբերդի ազատագրմանը	1200 թ.		<	խաչքարը տեղափոխված է Ամբերդից
2.3.		խաչքար	13-14 դդ.	գյուղ Սբ Աստվածածին եկեղեցում	<	վերնամասը՝ կոտրված
3.		«ԿԻՐԱԿՆԱՍՈՒՏ» ՄԱՏՈՒՌ	միջնադար	գյուղի մեջ	<	
3.1.		խաչքար	10 դ.	«Կիրականմուտ» մատուռում	<	
3.2.		Կոթող	5-7 դդ.	ազուցված է «Կիրականմուտ» մատուռի պատին	<	
4.		ՎԻՇՆՊԱԶԱՐ	Ք.ա. 3-2 հազ.	Սև լճի հվ ափին	<	
5.		ԳԻՏԱՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԱՅԱՆ «ՆՈՐ ԱՄԲԵՐԴ»	1960 թ.	1-ին փող., 55, գյուղից 2 կմ հս	<	ճարտ.՝ Ռ. Իսրայելյան
5.1.		հյուրանոց		կայանի մոտ, դեպի հս-ամ	S	ճարտ.՝ Գ. Մնացականյան
5.2.		հանգստյան տուն		կայանից հս-ամ	S	ճարտ.՝ Գ. Մնացականյան

(2.10-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, 14.08.25 N 1151-Ն)

2.11. ԱՇՆԱԿ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	գ.մ.	<	Տարածքի կառուցապատման հետևանքով պահպանվել է պարսպի փոքր հատված
2.				ԱՄՐՈՑ «ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ»	մթա 2-1 հզմ, 3-5 դդ.	3 կմ հվ-աե	<	
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	ամրոցից հվ
3.				ԱՄՐՈՑ	3-5 դդ.	1,5 կմ հս-աե	<	
4.				ԱՄՐՈՑ	3-5 դդ.	1 կմ հս-աե	<	
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	6-14 դդ.	աե մասում	<	խաչքարերի և քառակող կոթողների բեկորներով
5.1.				կոթող	6-7 դդ.		<	
5.2.				խաչքար	10 դ.	աե մասում	<	կողքին՝ քառակող կոթող
6.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ «ՀՈՌՈՍԻ»	10-13 դդ.	հվ-ամ մասում	<	
6.1.				խաչքար	1571 թ.		<	պահպանված է ստորին մասը, գերեզմանոցի ամ եզրին
7.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	12-16 դդ.	1,5 կմ հվ-ամ	S	տարածքում կան պեղված հնձաններ
8.				ԵՎԵՂԵՑԻ	10 դ.	ամ մասում	<	ավերակ
8.1.				գերեզմանոց	10-20 դդ.		S	եկեղեցու շուրջը
9.				ԵՎԵՂԵՑԻ	10-11 դդ.	հվ մասում	S	ծորի եզրին
10.				ԽԱՉՔԱՐ	10 դ.	աե մասում	<	
11.				ԽԱՉՔԱՐ	13 դ.	աե մասում	<	ծորի մեջ, հվ կողմը՝ 10 տող խիստ եղծված արձանագրությամբ
12.				ՀՈՒՇԱՐԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1966 թ.	հս մասում	S	
13.				ՏՈՒՆ-ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԳԵՎՈՐԳ ԶԱՌԻՇԻ	1980-ական թթ.	գ.մ.	S	

2.12. ԱՎԱՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 3-2 հզմ	4 կմ հվ	<	«Պողոսի բաղ» վայրում, ժայռոտ իրվանդանի վրա
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 3-2 հզմ		<	ամրոցից 1 կմ հվ
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա 1 հզմ, վաղ մջնդ	1 կմ հվ	<	«Բաղի արտեր» կոչվող վայրում
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
3.				ԱՄՐՈՑ «ԿՈՒԶՄԱՄԵ»	մթա 1 հզմ-վաղ մջնդ	400-500 մ հվ	<	ժայռոտ իրվանդանի վրա
	3.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	ամրոցից 150-200 մ հս-ամ
4.				ԱՄՐՈՑ «ՁՅԱՆԲԵՐԴ» («ՂՈՅԹՈՒՐ»)	մթա 3-1 հզմ	3 կմ աե	<	նույնանուն գյուղատեղից 200 մ աե, իրաբխային կոնի զագաթին
5.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2 հզմ	1 կմ հվ	<	«Ջրաղացներ» վայրում
6.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1	1,9 կմ հվ-աե	<	«Գաբրիելի մեռուկ» վայրում

					հզմ			
7.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	<	կառուցված տեղանքի թեք հարթության վրա
8.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	1,3 կմ հվ-աե	<	«Գաբրիելի մեռուկ» վայրում
9.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	3-4 կմ հվ	<	«Նազգա արտեր» վայրում
10.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հվ	<	«Նազգա արտեր» վայրում
11.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	4 կմ հվ	<	«Նազգա արտեր» վայրում
12.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ	1,8 կմ հվ	<	«Ջրաղացներ» վայրում
13.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ	հս-աե մասում	<	Ավանից Ղոյթուղ գյուղատեղի տանող ճանապարհի երկու կողմերում
14.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	1,2 կմ հվ-աե	<	«Գաբրիելի մեռուկ» վայրում
15.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	3,5 կմ հվ	<	«Նազգա արտեր» վայրում
16.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ աե	<	1 կմ ամ՝ «Ղոյթուղ» գյուղատեղիից
17.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	0,5 կմ աե	<	2-2,5 կմ ամ՝ «Ղոյթուղ» գյուղատեղիից
18.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 1 հզմ	1,5 կմ հվ	<	«Սիմոնի չայիր» վայրից 800 մ հվ
19.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 1 հզմ	1,5 կմ հս-ամ	<	
20.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	5-6 դդ.	գ.մ.	<	
	20.1			խաչքար	13-14 դդ.		<	բեկոր, արձանագիր, հենած եկեղեցու աե պատին
	20.2			խաչքար	14-15 դդ.		<	խորանում, արձանագիր, բեկոր
	20.3			խաչքար	1494 թ.		<	խորանում
	20.4			գերեզմանոց	11-17 դդ.		<	եկեղեցու հվ և աե կողմերում
21.				ԽԱՉՔԱՐ	11-12 դդ.	գ.մ.	<	Վոլոդյա Վարդանյանի տնամերձ հողամասում, կանգնեցված գլխիվայր
22.				ԽԱՉՔԱՐ	15-16 դդ.	գ.մ.	<	բեկոր, Մովսես Նազարյանի տնամերձ հողամասում
23.				ԿՈԹՈՂ	5-6 դդ.	գ.մ.	<	Ազատ Հարությունյանի տնամերձ հողամասում, Նորակառուց թուխ Մանուկ սրբատեղիի ներսում
24.				ՄԱՏՈՒՌ Ս. ՎԱՐԿԱՌԱ	10-11 դդ.	հս-աե մասում	S	
25.				ՋՐԱԴԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	մջնդ	2,5 կմ հս-ամ	S	«Մորու չայիր» կոչվող վայրում
26.				ՋՐԱԴԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	մջնդ	1 կմ հս	S	«Շաքարի չայիր» կոչվող վայրում, համալիրը բաղկացած է 4 ջրաղացներից
27.				ՋՐԱԴԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	մջնդ	1,5 կմ հվ	S	«Ջրաղացներ» վայրում
28.				ՋՐԱԴԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	մջնդ	0,3 կմ աե	S	վրկնգ՝ 20 դ. համալիրը բաղկացած է 6 ջրաղացներից
29.				ՋՐԱՏԱՐ	մջնդ	հվ-ամ մասում	S	
30.				ԹԱՐԱԹԱՏԵՐԻ ԱՎԱՆ-ԱՐԱԳԱԾԻ	մթա 2-1 հզմ	0,5 կմ հվ	<	գյուղի հվ եզրին
	30.1			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ	<	
31.				ԹԱՐԱՅՐ-ՎԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	13-19 դդ.	2 կմ հվ	S	«Գայլի ձոր» -ի 2 կողմերում, Կոշի Ս. Ստեփանոս եկեղեցու մոտ
32.				ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղից 3 կմ աե, «Ձյանբերդ» գյուղատեղիի գերեզմանոցում	<	
33.				ԿՈԹՈՂ	5-7 դդ.	գյուղից 3 կմ աե,	<	

					«Չյանքերդ» գյուղատեղիի գերեզմանոցում		
34.				ՀՆԱԿԱՅՐ ՏԻՐԻՆԿԱՏԱՐ	մ.թ.ա. 3 հազ. վերջ - 2 հազ. սկիզբ, մ.թ.ա. (Կարմիր Սար) 2 հազ. II կես, մ.թ. 9- 18 դդ.	Հ	հայտնաբերվել է 2012 թ., տարածքում կան վիշապաքարեր և ժայռապատկերներ
	34.1.			վիշապաքար N 1, ժայռապատկերով	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած
	34.2.			վիշապաքար N 2	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	Ցլակերպ, ընկած, ամբողջական
	34.3.			վիշապաքար N 3	մ.թ.ա. 4-2 հազ., օգտ.՝ 9-10 դդ.	Հ	հավանաբար՝ ցլակերպ, երկրորդական օգտագործմամբ՝ խաչազարդ տապանաքար, ընկած
	34.4.			վիշապաքար N 4	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած, երկատված
	34.5.			վիշապաքար N 5	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ծկնակերպ, ընկած, երկատված
	34.6.			վիշապաքար N 6	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ծկնակերպ, ընկած, 2 կտորից
	34.7.			վիշապաքար N 7	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ կամ ծկնակերպ
	34.8.			վիշապաքար N 8	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած
	34.9.			վիշապաքար N 9	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած, 4 կտորից
	34.10.			վիշապաքար N 10	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած, ամբողջական
	34.11.			վիշապաքար N 11	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած
	34.12.			վիշապաքար N 12	մ.թ.ա. 4-2 հազ.	Հ	ցլակերպ, ընկած

(2.12-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, 14.08.25 N 1151-Ն)

2.13. ԱՎԹՈՆԱ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզ	հվ-ամ մասում	Հ	բլրի վրա
	1.1.			բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ		Հ	
	1.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	ամրոցի պարիսպներից դուրս
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 3-1 հզմ	հս-ամ եզրին	Հ	հճուղուց աջ, թեք սարավանջին
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ կես-1 հզմ	0,5 հվ-աե	Հ	
4.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	0,8 կմ հս	Հ	«Խաչ» կոչվող բլրի վրա
	4.1.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ	դամբարանաբլրի վրա
5.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս	Հ	«Թով յուրտ» վայրում
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	0,7 կմ հս-ամ	Հ	ճանապարհից ձախ, ջրամբարին հարող տարածքում
7.				ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գ.մ.	Հ	Շամո Միրոյանի տան քարե ցանկապատի շարվածում, երկատված
8.				ԽԱՉՔԱՐ	10-11 դդ.	գ.մ.	Հ	«Կզու աղջիկ» մատուռում
9.				ԽԱՉՔԱՐ	14-15 դդ.	գ.մ.	Հ	«Կզու աղջիկ» մատուռում
10.				ԿՈԹՈՂ	5-6 դդ.	գ.մ.	Հ	«Կզու աղջիկ» մատուռում

2.15. ԱՐԱԳԱՇ ԳՅՈՒՂ (ԱՊԱՐԱՆԻ ՇՐՋԱՆ)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2- 1 հզ	3,5 կմ հս-ամ	Հ	«Բերդի չայիրներ» վայրում
	1.1.			դղակ	մթա 2- 1 հզմ		Հ	ամրոցի աե ստորոտին
	1.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2- 1 հզմ		Հ	ամրոցից հ-աե, պարսպից դուրս

2.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	16-20 դդ.	հս-ամ մասում	S	
3.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	17-18 դդ.	զ.մ.	S	
4.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	զ.մ.	S	
5.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	մջևդ	1,2 կմ հս-ամ	S	տեղացիներն անվանում են «խրբեք»
6.			ԴԱՍԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հս-ամ	Հ	
7.			ԵԿԵՂԵՑԻ	1914 թ.	զ.մ.	S	
7.1.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ	իվ պատի տակ
7.2.			խաչքար	11-12 դդ.		Հ	իվ պատի տակ
7.3.			խաչքար	10-11 դդ.	գյուղամիջյան 1914 թ. եկեղեցու հվ պատի տակ, արտաքուստ	Հ	
7.4.			խաչքար	11-12 դդ.	գյուղի 1914 թ. եկեղեցու հվ ավանդատան և բեմի միջև ընկած հատվածում	Հ	գլխիվայր դրված, ստորին կես
8.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾԵՐԻՆ	1977 թ.	զ.մ.	S	
9.			ՄԱՏՈՒՐ «ԼՈՒՍԱՐԲՅՈՒՐ»	19-20 դդ.	1,2 կմ հս-ամ	S	
10.			ՄԱՏՈՒՐ «ԿԵԼԱՑ ԾԱՌ»	17-18 դդ.	զ.մ.	S	կիսավեր
10.1			խաչքար	10-11 դդ.		Հ	ազուցված աե պատին
10.2			խաչքար	11-12 դդ.		Հ	ազուցված աե պատին

(2.15-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.17. ԱՐԱԳԱԾՈՆՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզ	1 կմ հս-ամ	Հ	ծորի աջակողմյան բարձունքին
1.1.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ		Հ	
1.2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	
2.				ԱՄՐՈՑ «ԶՅՈՒ ՕՂՈՒ ԲԵՐՂ»	17-18 դդ.	8 կմ հվ-ամ	Հ	համանուն բլրի գագաթին
3.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2 հզմ	1,5 կմ հվ- ամ	Հ	բարձր լարման գծերի հենասյան մոտ
4.				ԱՇՏԱՐԱԿ	մթա 2-1 հզմ	3,5 կմ հվ- ամ	Հ	քարհանքից 1 կմ հս
5.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	մթա 2-1 հզմ	հս-ամ մասում	Հ	գյուղի եզրին, ծորի աջակողմյան բարձունքին գտնվող ամրոցի հվ-աե կողմում
6.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հվ-աե	Հ	քարհանքից 1 կմ հս
6.1.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ		Հ	իվ կողմի բլրին
7.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս	Հ	Աշտարակ-Թալին մայրուղուց 300 մ ձախ, «Կոշասալեր» հանդամասում
7.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	բնակատեղիի հս եզրին

2.18. ԱՐԱ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ «ԱՎԵՐԱԿ ԲԵՐՂ»	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հվ-ամ	Հ	իրար մոտ գտնվող 4 ամրոցներ են
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	ամրոցի ստորոտին
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	իվ մասում	S	
3.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԱՍԲՐՈՑԻ ԳՅՈՒՐ»	16-18 դդ.	1,3 կմ հվ-ամ	S	
3.1.				մատուռ Թուխ Մանուկ	17-18 դդ.		S	վրկնգ.՝ 1960 թ.
			3.1.1.	խաչքար	10 դ.	գյուղից 1.3 կմ հվ-ամ, «Ամբրոյի գյուղ» գյուղատեղիի Թուխ մանուկ մատուռում	S	վերնամասը բացակայում է
			3.1.2.	խաչքար	10 դ.	գյուղից 1.3 կմ հվ-ամ, «Ամբրոյի գյուղ» գյուղատեղիի Թուխ մանուկ մատուռում	S	ստորին բեկոր
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ՄՈՒՔՈՅԻ ԱՎԵՐԱԿԵՐ»	16-18 դդ.	0,5 կմ ամ	S	
5.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	1885 թ.	զ.մ.	S	
5.1.				գերեզմանոց	18-			

				19 դդ.		S	
6.			ՔԱՐԱՎԱՆԱՏՈՒՄ	1213 թ.	1,5 կմ հվ	<	Աշտարակ-Ապարան ավտոճանապարհից ձախ, փոքր-ինչ բարձր տեղանքում, պատվիրատու՝ Վաչե Վաչուկյան

(2.18-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.19. ԱՐԵԳ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	0,5 կմ հվ-աե	<	Թալին տանող ճանապարհի ձախ կողմում
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	աե մասում	<	
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
3.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	մթա 2 դ.-մթ 3 դ.	0,8 կմ հվ-աե	<	
4.				ԲՆԱԿԱՏԵՂԻ	3-7 դդ.	3,5 կմ հս-ամ	<	
5.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 3-1 հզմ	4,5 կմ հվ-ամ	<	Արտին լեռան հվ փեշին, Թալին-Արտենի ճանապարհի երկու կողմերում
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 1 հզմ	3,5 կմ հս	<	
7.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գ.մ.	S	
8.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀԱԾՆԵՐԻՆ	1980 թ.	ամ մասում	S	
9.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մ.թ.ա. 3-1 հազ.	գյուղից ուղիղ գծով 4 կմ հվ-ամ (ճանապարհով՝ 6 կմ), Թաթուկ-Հակո ճանապարհի ձախ կողմում, Արտին լեռան ամ ստորոտին, Բաղլի վայրում	<	

(2.19-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.20. ԱՐՏԱՇԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 3-2 հզմ, 16- 18 դդ.	8 կմ հս	<	Ամբերդ տանող ճանապարհից ձախ
	1.1.			գյուղատեղի	16-18 դդ.		S	
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա1 հզմ	աե մասում	<	Չալդան գետակից ձախ, բլրի վրա
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
3.				ԱՄՐՈՑ «ԳԱՉԱՆՈՑ»	մթա 3-1 հզմ	2 կմ հս-աե	<	
	3.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս-աե	<	
4.				ԱՄՐՈՑ «ԳՆԴԱՔԱՐ» («ԹՈՓՔԱՐ»)	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հվ-աե	<	Խամանուն բլրի վրա
	4.1.			դամբարանադաշտ			<	
5.				ԱՄՐՈՑ «ՓՈՇՏԻ ԴԱՐ»	մթա 1 հզմ-մթ 4-5 դդ.	1 կմ հս	<	
	5.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ ամ	<	Սաղմոսավանքից 1 կմ հս-ամ
7.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ աե	<	Սաղմոսավանքից 2 կմ հս, «Թեգ խարաբա» վայր տանող ճանապարհին
8.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՄԵՆԱՓՐԿԻՉ	7 դ.	0,5 կմ աե	<	
	8.1.			գերեզմանոց	7-20 դդ.		S	
		8.1.1		խաչքար	1242 թ.		<	ընկած գետնին, բեկոր
		8.1.2		խաչքար	15-16 դդ.		<	
		8.1.3		խաչքար	16-17 դդ.		<	ընկած գետնին, ձախ մասը՝ կոտրված
		8.1.4		խաչքար	16-17 դդ.		<	իենած եկեղեցու աե պատին
		8.1.5		խաչքար	16-17 դդ.		<	իենած եկեղեցու հս պատին
		8.1.6		կոթող	7 դ.		<	եկեղեցուց 15 մ հվ, վերնամասը՝ կոտրված
9.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԹԱԴԵՎՈՍ ԱՌԱՔԱՆ	13 դ.	գ.մ.	<	
	9.1.			գերեզմանոց	13-19 դդ.		S	
10.				ՄԱՏՈՒԻ ԹՈՒԽ ՄԱՆՈՒԿ	17-18 դդ.	գ.մ.	S	
		10.1		խաչքար	9-10 դդ.		<	մատուռի ներքում
		10.2		խաչքար	13 դ.		<	մատուռի ներքում
11.				ՋՐԱԴԱՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	19 դ.	գ.մ.	S	Ս. Ամենափրկիչ եկեղեցուց աե
		11.1		ջրաղաց	19 դ.		S	
		11.2		ջրաղաց	ուշ մջնդ		S	
		11.3		ջրաղաց «Պետրոսեց»	ուշ մջնդ		S	
12.				ՔԱՐԱՅԻՐ- ԿԱՏԱՐԱՆ «ՃԳՆԱՎՈՐԻ»	մջնդ	աե մասում	S	Ս. Ամենափրկիչ եկեղեցուց 100 մ հս

2.20.1. ՆԻԳԱՏՈՒՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
----	----	----	----	----	----	----	----	----

1.		ԱՄՐՈՑ «ՂԱԼԱԶԱ»	մթա 2 հզմ	ամ մասում	<	հուշարձանը նախկինում ներկայացվել է Արտաշատի գյուղով:
2.		ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	18-20 դդ.	հս-աե մասում	S	գյուղի եզրին, պահպանվել է 4 կղզյակներով
3.		ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հվ-աե եզրին	S	
4.		ԿԱՍՈՒՐԶ	20 դ. սկզբ	1,5 կմ աե	S	Աշտարակ-Ապարան հին խճուղու վրա

2.20.2. ԼՈՒՍԱՂԲՅՈՒՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հս մասում	S	Ամբերդ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	հս մասում	S	կիսավեր
3.				ՍԱՏՈՒՐ «ԼՈՒՍԱՂԲՅՈՒՐ»	20 դ.	հս-ամ մասում	S	գյուղի եզրին
3.1.				խաչքար	12-13 դդ.		<	մատուռի ներսում, եզրերը տեղ-տեղ ջարդված
3.2.				խաչքար	14-15 դդ.		<	մատուռից 25 մ աե

2.21. ԱՐՏԵՆԻ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հվ մասում	<	

2.22. ԱՐՈՒՃ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	5-17 դդ.	գ.մ.	<	
	1.1.			միջնաբերդ	5-17 դդ.		<	
2.				ԱՄՐՈՑ «ՁՈՐԻ ԲԵՐԴ»	մթա 3 հզմ	1 կմ աե	<	Շամիրամաձորում
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		<	ամրոցից հս-աե
3.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՂԻ	մջնդ	1-1,5 կմ հս	S	Աշտարակ-Թալին ճանապարհից ձախ, քարավանատան աե կողմում
	3.1.			բնակատեղի	նեոլիթ (մ.թ.ա. 8 հազ.)	գյուղից 1,5 կմ հս, Աշտարակ-Գյումրի մայրուղուց ձախ, քարավանատան աե կողմում, ձորակի ձախ կողմում	<	2009 թ. տարածքում իրականացվել են հետախուզական պեղումներ
4.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ ԱՐՈՒՃԻ ՄԵԾ	մթա 2 հզմ	1 կմ հս	<	Արզնի-Շամիրամ ջրանցքի աջ ափին
5.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ	15-16 դդ.	3,5 կմ հվ	<	մահմեդական գերեզմանոցի տարածքում, ասֆալտապատ ճանապարհի ձախ կողմում
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴՇՏ	մթա 2 հզմ վրջ-1 հզմ սկզբ.	հվ մասում	<	գյուղի եզրին, պահպանվել է 2 կղզյակով
7.				ԴՐՅԱԿ	10-14 դդ.	1 կմ հս	<	Արուճ-Թալին ճանապարհի եզրին, քարավանատանից 0,5 կմ հվ, կիսավեր
8.				ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼԻՐ Ս. ԳՐԻԳՈՐ (ԱՐՈՒՃԻ ԿԱԹՈՂԻԿԵ)	5-7 դդ.	աե մասում	<	գյուղի եզրին
	8.1.			եկեղեցի	5-7 դդ.		<	Կաթողիկեից 50 մ հվ-աե, ավերված
	8.2.			եկեղեցի Ս. Գրիգոր (Կաթողիկե)	7 դ.		<	պատվիրատու՝ Գրիգոր Մամիկոնյան
	8.2.1			կոթող	5-7 դդ.		<	եկեղեցու ներսում, ստորին մասը՝ կոտրված
	8.2.2			կոթող	5-7 դդ.		<	եկեղեցու ներսում, կիսաերկից մեկը՝ կոտրված
	8.2.3			կոթող	7 դ.		<	եկեղեցու ներսում, պահպանվել է կիսով
	8.2.4			խաչքար	9-10 դդ.		<	Կաթողիկեի ներսում, ստորին աջ անկյունը՝ կոտրված
	8.2.5			խաչքար	973 թ.		<	ագուցված հս պատին, արտաքուստ
	8.3.			պալատ	7 դ.		<	ավերված
	8.4.			գերեզմանոց	7-20 դդ.		<	եկեղեցական համալիրի շուրջը
	8.4.1			կոթող	5-7 դդ.		<	Կաթողիկեի հս կողմում
	8.4.2			կոթող	7 դ.		<	Կաթողիկեի հս կողմում
	8.4.3.			Արուճի եռանակ արահ	վաղ միջնադար, 5-6 դդ.	տաճարից հվ-աե, պալատից աե	<	
9.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս.ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	19 դ.	գ.մ.	S	կիսավեր
	9.1.			խաչքար	13 դ.		<	հվ պատի տակ, ստորին ձախ անկյունը կոտրված
10.				ԽԱՉԶԱՐ	10-11 դդ.	գ.մ.	<	Ռաֆիկ Հարությունյանի տան բակում
11.				ԽԱՉԶԱՐ	11 դ.	գ.մ.	<	«Վանի բաղեր» վայրում
12.				ԽԱՉԶԱՐ	12 դ.	գ.մ.	<	Աղիկ Վասիլյանի տան մոտ, «Աղբրի ծոր»-ում, կոտրված
13.				ԽԱՉԶԱՐ	12-13 դդ.	գ.մ.	<	Լևոն Մակարյանի տան ցանկապատի շարվածքում
14.				ԽԱՉԶԱՐ «ՍԱՀՄԱՆԱԽԱՉ»	12-13 դդ.	աե մասում	<	
15.				ԿՈԹՈՂ	7 դ.	աե մասում	<	գործող գերեզմանոցում, դրված է որպես տապանաքար
16.				ԶԱՐԱԿԱՆԱՏՈՒՆ	13 դ.	1,5 կմ հս	<	Երևան-Գյումրի մայրուղուց ձախ
17.				ԽԱՉԶԱՐ	10-11 դդ.	գյուղի մեջ, Արամ Հովհաննիսյանի տան բակում	<	
18.				ԽԱՉԶԱՐ	11-12 դդ.	գյուղի գոմերի մոտ	S	երկատված

19.			ԽԱՉՔԱՐ	11-12 դդ.	գյուղի մեջ, Սիրակ Հարությունյանի տան շինարարական	Հ	
20.			ԽԱՉՔԱՐ	12 դ.	գյուղից 500 մ հս, քարավանատան ճանապարհին	Հ	
21.			ԽԱՉՔԱՐ	12-13 դդ.	գյուղի մեջ, Բաբկեն Հովհաննիսյանի այգու մոտ	Հ	
22.			ԿՈՅՈՐ	5-7 դդ.	գյուղի մեջ, Հրաչ Հարությունյանի տան շինարարական	Հ	

(2.22-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն, 14.08.25 N 1151-Ն)

2.23. ԱՓԱԳՅՈՒՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	14-17 դդ.	հվ-աե մասում	S	Ս. Գրիգոր եկդ-ուց հվ
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	14-19 դդ.	հս-աե մասում	S	գյուղի եզրին
2.1.				Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	
2.2.				Խաչքար	13 դ.		Հ	
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հվ մասում	S	
4.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	մջնդ	4 կմ հս-աե	S	տեղացիներն անվանում են «Խրքի դար»
5.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ «ԿԱՐՄԻՐ ԴԱՐԵՐ»	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-աե	Հ	
6.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ	1862 թ.	հվ-աե մասում	S	գյուղի եզրին
6.1.				Խաչքար	12 դ.		Հ	ազուցված հվ պատին, երկատված
6.2.				Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	եկեղեցու մուտքի մոտ
6.3.				գերեզմանոց	13-17 դդ.		S	եկեղեցու շուրջը
6.3.1.				Խաչքար	12-13 դդ.		Հ	եկեղեցուց մոտ 3 մ հս
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ ԶՈՐԱԿՈՐ	13-14 դդ.	աե մասում	Հ	գյուղի եզրին, կիսավեր
7.1.				գերեզմանոց	13-14 դդ.		S	
7.2.				կոթող	7 դ.		Հ	եկեղեցու հվ մուտքի մոտ
8.				ԿԱՄՈՒՐՁ	19 դ.	գ.մ.	S	գյուղի եզրին գտնվող ջրամբարի մոտ
9.				ՀՈՒՄԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1973 թ.	գ.մ.	S	

2.24. ԲԱՉՄԱՐԳՅՈՒՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ «ԹԱԿԻԱ»	մթա 7 դ. - մջնդ	0,5 կմ հվ	Հ	Շահվերդ գետի աջ ափին, գյուղի գործող գերեզմանոցի եզրին
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	ամրոցից 700-800 մ ամ
1.2.				մենհիր	մթա 2-1 հզմ		Հ	ամրոցից 200 մ հս
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ ՓԵՐՍԻ (ԲՈՒՐԱՎԵՏ)	11-19 դդ.	2,5 կմ հս	Հ	համանուն քաղաքատեղիից 0,5 կմ աե
2.1.				եկեղեցի	13-14 դդ.		Հ	ավերված
2.2.				գերեզմանոց	18-20 դդ.		S	գյուղատեղիի աե եզրին
3.				ԴԱՄԲԱՐԱՆ	14 դ.	աե մասում	Հ	գյուղի եզրին, Դազարավան տանող ճանապարհի աջ կողմում, մահմեդական գերեզմանոցում, մուտքը՝ արաբատառ արձանագրությամբ
4.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2 հզմ	0,5 կմ հս-աե	Հ	«Փերսի» և «Անգրսակ» գյուղատեղիների միջև: Հուշարձանի տեղադրությունը նշված է Փերսիի կամրջի նկատմամբ:
5.				ԹԱՐԱԹԱՏԵՐԻ ՓԵՐՍԻ (ԲԱՉՄԱԿ)	մթա 3-1 հզմ, 10-13 դդ.	2,5 կմ հս	Հ	Չբաղեցնում է Բազմակն հրաբխային կոնը:
5.1.				միջնաբերդ	մթա 3- 1 հզմ		Հ	
5.2.				դամբարանադաշտ	մթա 3- 1 հզմ		Հ	
5.3.				ջրամբար	մթա 3 հզմ- մջնդ		Հ	
5.4.				ջրամբար	մթա 3 հզմ մջնդ		Հ	
6.				ԹԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆ «ԶԱՐԵ ԴՈՆՈՎ»	17-18 դդ.	հվ մասում	S	գյուղի եզրին, Շահվերդ գետի աջափնյա ծորաբերանին, «Թակիա» ամրոցից 400 մ հս

2.25. ՕՅԵՎԱՆ ԳՅՈՒՂ (վերնագիրը փոփ. 14.08.25 N 1151-Ն)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	աե մասում	Հ	
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	ամ մասում	Հ	
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	10 դ.	ամ մասում	Հ	
4.				ԹԱՐԱՅՐ-ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ	քարի դար	0,7 կմ հվ	Հ	
4.1.				քարայր-կացարան	քարի դար		Հ	
4.2.				քարայր-կացարան	քարի դար		Հ	
4.3.				քարայր-կացարան	քարի դար		Հ	
4.4.				քարայր-կացարան	քարի դար		Հ	
4.5.				քարայր-կացարան	քարի դար		Հ	
5.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ	16-17 դդ.	Օթևան գյուղից մոտ 1,8 կմ հս-ամ,	S	կա եկեղեցու մնացորդ

						Մեծածոր գյուղից 600 մ աե, կիրճի աե մեղմաթեք հրվանդանի վրա, գործող քարհանքի հս-ամ մասում		
--	--	--	--	--	--	---	--	--

(2.25-րդ բաժինը փոփ., լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.26. ԲԱՐՈՑ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՀՄԵԻ»	14-16 դդ.	հս մասում	S	Թալին-Արմավիր մայրուղուց աջ, Արտին լեռան ստորոտին, ավազահանքերի մոտ
2.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	18-19 դդ.	1,5 կմ հս-ամ	S	Արեգ տանող ճանապարհի ծախ կողմում, տեղացիներն անվանում են «Բաղլի»
3.				ԴԱՍԲԱՐԱՆԱՂԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հս-ամ մասում	<	
4.				ԲԱՏՕԹՅԱ ԿԱՅԱՆ «ԱՐԵԳՈՒԼԻ ԲԼՈՒՐ»	քարե ղար	գյուղից 1.5 կմ հվ-ամ	<	
5.				ԲԱՏՕԹՅԱ ԿԱՅԱՆ «ԵՐԿԱՐՈՒԿԻ ԲԼՈՒՐ»	քարե ղար	գյուղից 1.5 կմ հվ-ամ	<	

(2.26-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 N 456-Ն)

2.27. ԲԵՐՔԱՈՒՍ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	11-20 դդ.	հս-աե մասում	S	գյուղի եզրին
	1.1.			խաչքար	11-12 դդ.		<	գերեզմանոցի աե մասում, թաղված իողի մեջ
2.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հս մասում	S	գյուղի գործող գերեզմանոցի կետ հատվածում
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գ.մ.	S	կիսավեր
4.				ՀՈՒՇԱՐԱՆՆԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀԿԱՇԵՐԻՆ	1984 թ.	հվ մասում	S	գյուղ մտնող ճանապ. աջ եզրին

2.28. ԲՅՈՒՐԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՌԱՋԱՏՈՒՆ «ՀԱՅԿԱՇԵՆ ԿԱԹՈՐԻԿՈՍԱՐԱՆ»	1972 թ.	աե մասում	<	գյուղի եզրին, ճարտ.՝ Ռ. Խորայեյան, պատվիրատու՝ ամերիկահայ բարերար Հայկ Քաուչյան
	1.1			խաչքար	12-13 դդ.		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից ծախ, 3 խաչքարերից ծախակողմյանը
	1.2.			խաչքար	12-13 դդ.		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից աջ, 1-ինը
	1.3.			խաչքար	12-13 դդ.		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից աջ, 2-րդը
	1.4.			խաչքար	12-13 դդ.		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից ծախ, 3 խաչքարերից կենտրոնինը
	1.5.			խաչքար	12-13 դդ.		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից ծախ, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
	1.6.			խաչքար	12-13 դդ.		<	հենած կաթողիկոսարանի հվ ճակատին, արտաքուստ
	1.7.			վիշապաքար	մթա 2 հզմ		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից ծախ
	1.8.			վիշապաքար	մթա 2 հզմ		<	կաթողիկոսարանի գլխավոր մուտքից ծախ
	1.9.			ջրղաց	19 դ.		<	վրկնգ.՝ 1985 թ., վրկռ ճարտ.՝ Գ. Գյուրջյան, Ս. Միլիտոնյան
2.				ԱՄՐՈՑ «ԱՅԾԱԲԵՐԴ»	մթա 2-1 հզմ, մջնդ	3 կմ հս	<	Ամբերդ գետի ծախ ափին բարձրացող բլրին
	2.1			բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ, մջնդ		<	ամրոցից աե
	2.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ, մջնդ		<	ամրոցից աե
3.				ԱՄՐՈՑ «ԻՆԱԶԼՈՒ ԴԱՐ»	մթա 2-1 հզմ	հս մասում	<	գյուղի եզրին, համանուն բլրի վրա, Անտառուտ տանող ճանապարհից աջ
	3.1.			բնակատեղի	մթա 1 հզմ		<	բնակավայրի կառուցապատման հետևանքով պահպանվել է փոքր հատված:
	3.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	պահպանվել է հատվածաբար:
4.				ԱՄՐՈՑ «ՇԻՇԿՈՆԴ»	մթա 2 հզմ	4 կմ հս	<	Հանգստյան տուն տանող ճանապարհի աջ կողմում
5.				ԱՄՐՈՑԻ ՀԱՄԱԼԻՐ ԱՄԲԵՐԴ	10-14 դդ.	10 կմ հս-ամ	<	Ամբերդ և Արցաշեն գետակների միջև, լեռնային հրվանդանի վրա
	5.1.			ամրոց	10-14 դդ.		<	
		5.1.1		գաղտնուղի	10 դ.		<	սկիզբ է առնում ամրոցի հվ կողմից
		5.1.2		գաղտնուղի	10 դ.		<	սկիզբ է առնում ամ պարսպի մոտից

	5.2.		Եկեղեցի Ս. Ստավաճածին	1026 թ.		Հ	կառ.՝ Վահրամ Պահլավունի
		5.2.1	խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Եկեղեցու ներսում
		5.2.2	խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Եկեղեցու ներսում
		5.2.3	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	Եկեղեցու ներսում
		5.2.4	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	Եկեղեցու բեմին, վերին և ստորին անկյունները՝ վնասված
		5.2.5	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	Եկեղեցու բեմին
		5.2.6	խաչքար	14-15 դդ.		Հ	հենած Եկեղեցու պատին, արտաքուստ
	5.3.		պալատ	10 դ.		Հ	ամրոցի հս-ամ մասում
	5.4.		մատուռ	12-13 դդ.		Հ	բաղնիքից ամ
	5.5.		բաղնիք	12-13 դդ.		Հ	ամրոցի առ պարսպին կից
	5.6.		գերեզմանոց	11-14 դդ.		Հ	ամրոցի հանդիպակաց սարավանջին, ամրոցից մոտ 200 մ հեռու
		5.6.1	խաչքար	11-12 դդ.		Հ	երկատված, վրկնգ՝ 1972 թ.
		5.6.2	խաչքար	11-12 դդ.		Հ	ջարդված
		5.6.3	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	երկատված, վրկնգ՝ 1972 թ.
		5.6.4	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	
		5.6.5	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	երկատված, վրկնգ՝ 1972 թ.
		5.6.6	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	երկատված, 2 մասերը դրված իրար վրա
		5.6.7	խաչքար	13-14 դդ.		Հ	գերեզմանոցի եզրին, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
	5.7.		ջրամատակարարման համակարգ	9-12 դդ.		Հ	
	5.8.		պարիսպ	10-12 դդ.		Հ	
6.			ՍՍՏՐԱՂԻՏԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱԼԻՐ. ԲՅՈՒՐԱԿԱՆԻ ՍՍՏՐԱՂԻՏԱՐԱՆ	1945 թ.-ից այսօր	հվ մասում	Տ	ճարտ.՝ Ս. Սաֆարյան, Ս. Գուրգադյան
	6.1.		առանձնատուն	1948 թ.		Տ	իամայրի առ մասում, ճարտ.՝ Ս. Սաֆարյան
	6.2.		մասնաշենք՝ զխավոր	1950- 1953 թթ.		Տ	ճարտ.՝ Ս. Սաֆարյան
	6.4.		հյուրանոցի շենք	1946 թ.		Տ	իամայրի գլխ. մուտքից աջ ճարտ՝ Ս. Սաֆարյան
7.			ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1900 թ.	գ. մ.	Տ	Գերման Թորոսյանի, այս տանը ապրել է Կոմիտասը
8.			ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1900 թ.	գ. մ.	Տ	Սարգիս Սարգսյանի, այս տանը դասավանդել է Կոմիտասը
9.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	11-14 դդ.	հվ մասում	Տ	գյուղ մտնող ճանապարհի ձախ կողմում
	9.1.		խաչքար	12-13 դդ.		Հ	տեղադրված բարձր պատվանդանին
	9.2.		խաչքար	12-13 դդ.		Հ	տեղադրված պատվանդանին
	9.3.		խաչքար	12-13 դդ.		Հ	տեղադրված՝ բարձր պատվանդանին՝ երկատված
10.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	17-19 դդ.	գ. մ.	Տ	գյուղի կենտ.-ում, շրջապատված տնամերձ հողամասերով
	10.1.		խաչքար	12-13 դդ.		Հ	ընկած գետին, խիստ հողմսահարված
11.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ «ԽԱՉԵՐ»	16-19 դդ.	հվ-առ մասում	Տ	
	11.1.		խաչքար	12-13 դդ.		Հ	քիվը՝ փոքր կոտրվածքներով
12.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՕՅՈՒՐ»	10-18 դդ.	2 կմ հվ	Տ	
	12.1.		կոթող	7 դ.		Հ	«Օյուղ» աշտարակի մոտ
13.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ՍՈՓԱՆԵՍ»	10-18 դդ.	2 կմ հվ-ամ	Տ	Սմբերդ գետի ձախակողմյան ծորը տանող հին ճանապարհին
	13.1.		Եկեղեցի	16-18 դդ.		Տ	գյուղատեղիի հս եզրին, ավերված
	13.2.		գերեզմանոց	16-18 դդ.		Տ	գյուղի գործող գերեզմանոցի և «Սոփանես» գյուղատեղիի միջև
14.			ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ	18-19 դդ.	1,5 կմ հս-առ	Տ	Սմբերդ և Շահվերդ գետերի միջև ձգվող համաձուլ ծորում, տեղացիներն անվանում են «Զյոթակլու»
15.			ԴԱՍԲԱՐԱՆԱՐԱՇՏ	մթա 2- 1 հզմ	1 կմ հվ-առ	Հ	հեռավորությունը կապված է Սրտավազդիկ Եկեղեցուց
16.			ԵԿԵՂԵՑԻ	12-13 դդ.	հվ-ամ մասում	Տ	գյուղի գործող գերեզմանոցի հվ եզրին՝ ավերված
17.			ԵԿԵՂԵՑԻ ՄՐՏԱՎԱԶԴԻԿ	5-6 դդ.	ամ մասում	Հ	գյուղի եզրին
	17.1.		կոթող	5-6 դդ.		Հ	Եկեղեցուց առ, ծորի մեջ
18.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀՈԿՀԱՆԵՍ	10 դ.	գ. մ.	Հ	

	18.1.			խաչքար	11-12 դդ.		Հ	իվ ավանդատանը
	18.2.			խաչքար	13-14 դդ.		Հ	եկեղեցու բակում
	18.3.			խաչքար	16 դ.		Հ	եկեղեցու բակում
	18.4.			գերեզմանոց	10-19 դդ.		Տ	եկեղեցու իվ և աե կողմերում
19.				ՉՈՒՆԱՐԱՆ «ՅԻՑ ԶԱՐ»	մթա 2 հզմ	2 կմ հս	Հ	Ամբերդ և Շահվերդ գետերի միջև ձգվող ձորում, «Զյոթակլու» գյուղատեղի հանդիպակաց կողմում
20.				ՀՈՒՇԱՐԲՅՈՒՐ	1955 թ.	գ. մ.	Տ	ճարտ.՝ Ռ. Իսրայելյան
21.				ՀՈՒՇԱՐԲՅՈՒՐ	1990 թ.	գ. մ.	Տ	հեղ.՝ ժողովրդական վարպետ Հ. Մարտիրոսյան
22.				ՀՈՒՇԱՐԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍՏԱՐՏՈՒՄ ՉՈՒՎԱԾՆԵՐԻՆ	1979 թ.	իվ մասում	Տ	ճարտ.՝ Գ. Գյուլոջյան
23.				ԶՐԱՆՑՔ «ՄԱՅՐ ԱՌՈՒՐ»	9-10 դդ.	1,5 կմ հս	Հ	սկիզբ է առնում Ամբերդ գետակի կիրճից, վրկնգ.՝ 1980-ական թթ., գյուղացիների ուժերով
24.				ՎԻՇԱՊԱԶԱՐ	մթա 2 հզմ	իվ-ամ մասում	Հ	գյուղի գործող գերեզմանոցում, տեղադրված է որպես տապանաքար
25.				ԶԱՐԱՅՐ - ԿԱՑԱՐԱՆ «ՃԳՆԱՎՈՐԻ»	13-14 դդ.	1 կմ հս-ամ	Տ	Ամբերդի ձորում, ծախ ափին, Բյուրական-Օրգով ավտոճանապարհի կամրջից վեր
26.				ԶԱՐԱՅՐ - ԿԱՑԱՐԱՆ «ՃԳՆԱՎՈՐԻ»	13-19 դդ.	2 կմ հս	Տ	Ամբերդ և Շահվերդ գետերի միջև ձգվող ձորում, «Զյոթակլու» գյուղատեղի հանդիպակաց կողմում, զոհարանից 300 մ հվ
27.				ԲՆԱԿԱՏԵՐԻ	բրոնզի դար	գյուղից դուրս՝ հս-աե կողմում, Արտավազդիկ եկեղեցուց 200 մ աե, Կոտակ ձորակի ձախակողմում	Հ	գրադեցնում է ընդարձակ տարածք, որի որոշ հատվածներում կան դամբարաններ
28.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	1965 թ.-միջ օրս	գյուղի իվ մասում, Բյուրականի աստղադիտարանի մոտ	Հ	այստեղ թաղված են հայ գիտության և մշակույթի գործիչներ
	28.1.			գերեզման ակադեմիկոս Էդուարդ Խաչիկյանի	2018 թ.	գերեզմանոցի աե մասում	Հ	աստղաֆիզիկոս, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս
	28.2.			գերեզման Համազասպ Համբարձումյանի	1965 թ.	գերեզմանոցի իվ մասում	Տ	Վիկտոր Համբարձումյանի հայրը, բանասեր, թարգմանիչ, ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ
	28.3.			գերեզման Վիկտոր Համբարձումյանի	1996 թ.	գերեզմանոցի իվ մասում	Հ	աշխարհահռչակ գիտնական, ՀՀ ազգային հերոս
	28.4.			գերեզման Բենիամին Մարգարյանի	1985 թ.	գերեզմանոցի իվ-աե մասում, երկաթե ցանկապատի մեջ	Հ	աստղաֆիզիկոս, ակադեմիկոս, ՀԽՍՀ գիտության վաստակավոր գործիչ
	28.5.			գերեզման Մարո Մարգարյանի	1999 թ.	գերեզմանոցի իվ-աե մասում, երկաթե ցանկապատի մեջ	Հ	բանաստեղծուհի, թարգմանչուհի, ՀԽՍՀ Պետական մրցանակի դափնեկիր, Բենիամին Մարգարյանի քույրը
29.				ԿՈԹՈՂ	5-6 դդ.	գյուղից 5 կմ հս (մեքենայի ճանապարհով), Կոտակ ձորի ձախակողմյան հատվածում	Տ	պահպանվել է միջնամասը

(2.28-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.29. ԳԱՌԱՀՈՎԻՑ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2 հզմ	1 կմ հվ	Հ	հարավային ամրոց
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		Հ	ամրոցի շրջակայքում
	1.2.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ հվ, հարավային ամրոցն զբաղեցնող բլրի ամ և իվ-ամ ստորոտին, Գառնահովիտ-Չոլասար ավտոճանապարհի ծախ կողմում, հարթ տարածքում	Հ	
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	աե մասում	Հ	արևելյան ամրոց
	2.1.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղի մեջ՝ աե եզրին, արևելյան ամրոցի իվ և իվ-աե մասերում, երկարուկ բլրաշղթայի լանջերին ու հարթ զազաթին	Հ	
	2.2.			դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 1 հազ.	գյուղի մեջ՝ աե եզրին, արևելյան ամրոցի բնակատեղիից իվ, հարթ տարածքում	Հ	
3.				ԲՆԱԿԵԼԻ ՏՈՒՆ	1877 թ.	գ. մ.	Տ	Անդրանիկ Աբրահամյանի, եկեղեցու դիմաց
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-12 դդ.	1 կմ ամ	Տ	
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	13-20 դդ.	գ. մ.	Տ	
6.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20	ամ մասում	Տ	

7.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ	17-18 դդ.	1,5 կմ հվ-ամ	S	տեղացիներն անվանում են «Չիչակլու»:
8.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	7 դ.	գ. մ.	<	
8.1.				խաչքար	9-10 դդ.		<	կոտրած, եկեղեցու ներսում, կանգնեցված՝ գլխիվայր
8.2.				խաչքար	9-10 դդ.		<	եկեղեցու ներսում
9.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	10-13 դդ.	1 կմ ան	S	ծորի մեջ, վրկնգ.՝ 1892 թ.՝ Սրապիոն Սարգսյանի կողմից
9.1.				մատուռ	10-13 դդ.		S	կից է եկեղեցուն՝ հս-ից
9.2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-13 դդ.		S	եկեղեցուց 200 մ ան
10.				ԿՈԹՈՂ	5-6 դդ.	գ.մ.	<	Ս. Գևորգ եկեղեցուց ամ, հենած բնակելի տան պատին

(2.29-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.30. ԳԵՂԱԴԻՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	գ. մ.	S	գյուղապետարանի շենքից հս- ամ
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	19 դ.	գ. մ.	S	կիսավեր
3.				ՀՈՒԵԱՐԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԾԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1970 թ.	ամ մասում	S	

2.31. ԳԵՂԱԶՈՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳԵՎՈՐԳ	1927 թ.	գ. մ.	S	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հս-ամ մասում	S	
3.				ՀՈՒԵԱՐԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԾԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1980 թ.	հս մասում	S	

2.32. ԳԵՂԱՐՈՏ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 3-1 հզմ	0,5 կմ ան	<	
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	գյուղի հս-ամ և հվ-ան մասերում
2.				ԱՄՐՈՑ «ԱՇՈՏ ԵՐԿԱԹ»	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս	<	
2.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
3.				ԱՄՐՈՑ «ԴՈՒՈՂ ՍԱՐ»	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս- ան	<	
3.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
4.				ԱՇՏԱՐԱԿ	18-20 դդ.	1,2 կմ հվ- ան	<	Քեշիշքենդ գյուղատեղիի մատուղից 350 մ հվ-ան
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	հս-ան մասում	S	ս. Գրիգոր եկեղեցուց հս-ամ
6.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ՏԵՐՏԵՐԻ ԳՅՈՒՂ»	7-20 դդ.	1 կմ ան	S	տեղացիներն անվանում են ՆԱՆ «Քեշիշքենդ»:
6.1.				եկեղեցի	6-7 դդ.		<	գյուղատեղիի հս-ամ եզրին, վրկնգ.՝ 1970-ական թթ.
			6.1.1	կոթող	5-6 դդ.		<	եկեղեցու ներսում, մուտքից հս
			6.1.2	խաչքար	9 դ.		<	եկեղեցու ամ ճակատին, մուտքից հս
6.2.				գերեզմանոց	10-19 դդ.		S	եկեղեցուց ան
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԳՐԻԳՈՐ	1892 թ.	հս-ան մասում	S	
8.				ՀՈՒԵԱՐԶԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱԾԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1987 թ.	հվ-ամ մասում	S	ճարտ.՝ Է. Թանգյան

2.33. ԳԵՏԱՓ ԳՅՈՒՂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.				ԵԿԵՂԵՑԻ ՍԲ. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ (ԳՐԻԳՈՐԱՇԵՆ, ԱՐԱԳԱԾԻ ԲԱԶՄԱԽՈՐԱՆ)	6-7 դդ.	գետափ գյուղից 3.5 կմ հվ-ամ, Արագածավան գյուղից 7 կմ հս- ամ, երկու գյուղերի միջակայքում, Ախուրյանի	<	

						ծախ ափին, կիրճի զառիթափ եզրին, հարթակի վրա (սահմանամերձ գոտում)		
--	--	--	--	--	--	---	--	--

(2.33-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.35. ԴԱՇՏԱԴԵՄ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	7-19 դդ.	2 կմ հվ-ամ	Հ	
	1.1.			միջնաբերդ	7-10 դդ.		Հ	
	1.2.			զաղտնուղի	11-13 դդ.		Տ	
	1.3.			եկեղեցի	10 դ.		Հ	
2.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-13 դդ.	0,3 կմ աե	Տ	տարածքի զգալի մասը՝ մելիորացված
3.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-14 դդ.	0,5 կմ հվ	Տ	տապանաքարերը մեծ մասամբ տեղաշարժված են
4.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-14 դդ.	1,5 կմ հվ- աե	Տ	
5.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	12-16 դդ.	1,3 կմ հվ- ամ	Տ	ս. Քրիստափոր եկեղեցի տանող ճանապարհի աջ կողմում, դաշտի մեջ
	5.1.			խաչքար	10-11 դդ.		Հ	երկատված, երկատված մասերը դրված իրար վրա, երկթեք վերնամասով
	5.2.			խաչքար	10-11 դդ.		Հ	տեղահանված, ընկած գետնին, վերին ծախ եզրը՝ վնասված
	5.3.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	հենած քարերին, տեղահանված, երկատված
	5.4.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	կանգնեցված պատվանդանին, վերին մասը չի պահպանվել
	5.5.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	երկատված
	5.6.			խաչքար	14-15 դդ.		Հ	ընկած գետնին, տեղահանված, եզրերը՝ ջարդոտված
6.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	14-15 դդ.	2 կմ հվ-ամ	Տ	Դաշտադեմի ամրոցից 300 մ հվ
	6.1.			խաչքար	1481 թ.		Հ	հենած քարերին
7.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	16-17 դդ.	1,2 կմ հվ	Տ	ծիրանի այգիների տարածքում
	7.1.			խաչքար	1594 թ.		Հ	վերնամասը կոտրված
8.				ԳՅՈՒՂԱՏԵՂԻ «ԶԱՂԵՆԻ»	7-18 դդ.	2 կմ հվ-ամ	Տ	Թալին-Արմավիր ճանապարհի երկու կողմերում
	8.1.			խաչքար	8-9 դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին
	8.2.			խաչքար	882 թ.		Հ	
	8.3.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ	
	8.4.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ	
	8.5.			խաչքար	9-10 դդ.		Հ	
	8.6.			խաչքար	10 դ.		Հ	
	8.7.			խաչքար	10 դ.		Հ	ընկած գետնին
	8.8.			խաչքար Հովսեփի, Սահակի և Սարգսի	975 թ.		Հ	ընկած գետնին
	8.9.			խաչքար	12 դ.		Հ	ընկած գետնին
	8.10.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	ավերակ շինության մեջ
	8.11.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	կանգնեցված գետնին, գլխիվայր
	8.12.			խաչքար	14-15 դդ.		Հ	ավերակ հնձանի մեջ, կանգնեցված գետնին
	8.13.			խաչքար	14-15 դդ.		Հ	հենած քարակույտին, գլխիվայր, վերին ծախ և ստորին աջ կողերը՝ կոտրված
	8.14.			խաչքար	15-16 դդ.		Հ	կիսավեր հնձանի մոտ
	8.15.			ծիթհան	12-14 դդ.		Հ	գյուղատեղիի տարածքում
	8.16.			մատուռ	10-15 դդ.		Հ	գյուղատեղիի ամ կողմում, Թալին-Արմավիր ավտոճանապարհից աջ
	8.17.			հնձանների համալիր	17-18 դդ.		Տ	
9.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2- 1 հզմ	ամ և աե մասերում	Հ	
10.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ	7 դ.	2,5 կմ հվ- ամ	Հ	վրկնգ՝ 1981-ին, վրկնգ. ճարտ.՝ Ռ. Դավթյան
	10.1.			զանգակատուն	13-14 դդ.		Հ	եկեղեցու հս-աե մասում
	10.2.			օժանդակ շինություններ	13-14 դդ.		Տ	եկեղեցու շուրջը
	10.3.			ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	7-20 դդ.		Տ	եկեղեցու շուրջը
	10.3.1.			խաչքար	8-9 դդ.		Հ	եկեղեցուց 15 մ աե

		10.3.2.	խաչքար	9 դ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին, մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից ծախից 3-րդը
		10.3.3.	խաչքար	9 դ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին, մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից ծախից 2-րդը
		10.3.4.	խաչքար	9 դ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին, մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից կենտրոնականը
		10.3.5.	խաչքար	9 դ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին, մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից աջակողմյանը
		10.3.6.	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	զանգակատնից 10 մ աե
		10.3.7.	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից աջից 3-րդը
		10.3.8.	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Եկեղեցուց 25 մ հս-աե, պատվանդանին, մեկ շարքով կանգնած խաչքարերից աջից 2-րդը
		10.3.9.	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Եկեղեցու հս-աե կողմում, հենած պատին, եռատված
		10.3.10.	խաչքար	9-10 դդ.		Հ	Եկեղեցու հվ կողմում, պատվանդանին
		10.3.11.	խաչքար	10 դ.		Հ	Եկեղեցու հս-աե կողմում, պատվանդանին
		10.3.12.	խաչքար	10-11 դդ.		Հ	Եկեղեցու հվ-աե կողմում, պատվանդանին
		10.3.13.	խաչքար	11-12 դդ.		Հ	Եկեղեցուց 16 մ աե, պատվանդանին
		10.3.14.	խաչքար	1157 թ.		Հ	Եկեղեցուց 7 մ աե, պատվանդանին, թիկունքն արծանագիր
		10.3.15.	խաչքար	13 դ.		Հ	Եկեղեցուց հվ-աե, կտրված, վերնամասը չի պահպանվել
		10.3.16.	տապանաքար	1175 թ.		Հ	Եկեղեցու հվ-աե կողմում
		10.3.17.	վիշապաքար	մթա 2 հզմ		Հ	Եկեղեցուց 40 մ հվ-ամ, գերեզմանոցում
11.			ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	հվ-ամ մասում	Հ	Ս. Քրիստափոր Եկեղեցի տանող ճանապարհից ձախ, հենած քարերին, բարձրադիր տեղում
12.			ԽԱՉՔԱՐ	11-12 դդ.	1 կմ ամ	Հ	«Չայիր» վայրում, ձորի մեջ, ստորին մասը չի պահպանվել

2.36. ԴԱՎԹԱՇԵՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 3-1 հզմ	հվ և հվ-ամ մասերում	Հ	
	1.1.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 3-1 հազ.	գյուղից 1 կմ հվ-աե, բարձունքի վրա, Աշտարակ-Գյումրի մայրուղու երկու կողմում	Հ	
2.				ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1978 թ.	գ. մ.	Տ	
3.				ՋՐԱՐԱՑ	19-20 դդ.	ամ մասում	Տ	«Չատին դաղ» ձորում
4.				ՎԻՇԱՊԱՔԱՐ	մթա 2-1 հզմ	կնտ	Հ	զբոսայգու տարածքում
5.				ՔԱՐԱՅՐ - ԿԱՅԱՐԱՆ	17-18 դդ.	ամ մասում	Տ	«Չատին դաղ» ձորում
6.				ՈՐՄԱՆԿԱՐ «ՀԱՅԱՍՏԱՆ» («ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ»)	1980-ական թթ.	մշակույթի տանը	Հ	Նկարիչ՝ Տ. Թոքմաջյան
7.				ՈՐՄԱՆԿԱՐ «ՍԱՍՈՒՆՑԻՆԵՐ»	1980-ական թթ.	մշակույթի տանը	Տ	Նկարիչ՝ Տ. Թոքմաջյան

(2.36-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.37. ՃԱՐՃԱԿԻՍ ԳՅՈՒՂ (վերնագիրը փոփ. 14.08.25 N 1151-Ն)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԳԵՐԵԶՄԱՆՈՑ	10-20 դդ.	գ. մ.	Տ	գյուղի դպրոցի հվ-ամ կողմում
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	4-5 դդ.	գ. մ.	Հ	կիսավեր
	2.1.			կոթող	5-6 դդ.		Հ	Եկեղեցու հս պատի մոտ
	2.2.			կոթող	5-7 դդ.	գյուղամիջյան եկեղեցու հս պատի մոտ, քարակույտերին հենած	Հ	քառակող

(2.37-րդ բաժինը փոփ., լրաց. 14.08.25 N 1151-Ն)

2.38. ԴԻԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ, 17-18 դդ.	1 կմ հվ	Հ	գյուղ մտնող ճանապարհի ձախ կողմում
	1.1.			գերեզմանոց	17-18 դդ.		Տ	
	1.2.			Բնակատեղի	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ հվ, գյուղ տանող ճանապարհից ձախ, ամրոցի տարածքն ընդգրկող բլրի լանջերին ու ստորոտին	Հ	
2.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	ամ մասում	Հ	զբաղեցնում է ձորի աջակողմյան խարթուքունը
3.				ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	գ. մ.	Հ	Զ. Մահմուդյանի տան մոտ, հենած պատին

2.40. ԵՂԻՊԱՏՐՈՒՇ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 0,3 կմ հվ-ատե 1 հզմ		<	Եղիպատրուշ գետի երկու ափերին
2.				ԵԿԵՂԵՑԻ	5 դ.	ատե մասում	<	
2.1.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	5-20 դդ.		S	Եկեղեցու շուրջը
		2.1.1		խաչքար	11-12 դդ.		<	գերեզմանոցի ամ եզրին, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
		2.1.2		խաչքար	13 դ.		<	որմնափակ, կազմող՝ Մխիթար Օշականցի
		2.1.3		խաչքար	13 դ.		<	որմնափակ, կազմող՝ Մխիթար Օշականցի
		2.1.4		խաչքար	13 դ.		<	երկատված
		2.1.5		տապանաքար	1719 թ.		S	որմնափակ, խաչքարերի մոտ
3.				ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	13 դ.	հվ-ատե մասում	<	գյուղի եզրին
3.1.				գավիթ	13 դ.		<	կիսավեր
		3.1.1		խաչքար	10 դ.		<	հվ պատին, ներքուստ, 3 խաչքարերից կենտրոնականը
		3.1.2		խաչքար	12-13 դդ.		<	մուտքից վեր, ձախ կողմում, արտաքուստ
		3.1.3		խաչքար	12-13 դդ.		<	հվ պատին, ներքուստ
		3.1.4		խաչքար	12-13 դդ.		<	մուտքից վեր, աջ կողմում, արտաքուստ
		3.1.5		խաչքար	12-13 դդ.		<	հս պատի մոտ, ընկած
		3.1.6		խաչքար	13 դ.		<	մուտքից վեր, հարդարված զույգ խաչով
		3.1.7		խաչքար	16 դ.		<	հվ պատի մոտ, ներքուստ, տեղահանված, ստորին մասը՝ կոտրված
		3.1.8		խաչքար	16 դ.		<	գավթի սյան մոտ
		3.1.9		խաչքար	16-17 դդ.		<	հս պատին, ներքուստ
3.2.				խաչքար	13 դ.		<	Ս. Աստվածածին եկեղեցու հս խաչարթում, վերնամասը կոտրված
3.3.				խաչքար	1626 թ.		<	ատե պատի մոտ, արտաքուստ
4.				ԽԱՉՔԱՐ	10 դ.	գ. մ.	<	հս-ատե կողմում, «Բանդի» գերեզմանոցի տարածքում
5.				ԽԱՉՔԱՐ	11-12 դդ.	գ. մ.	<	հս-ատե կողմում, «Բանդի» գերեզմանոցի տարածքում, տեղահանված, խաչի վերին ուղղահայաց թևը վնասված
6.				ՏԱԿԱՆԱՔԱՐ	16-17 դդ.	գյուղի հս-ատե մասում, «Բանդի» գերեզմանոցում	S	արձանագիր, տեղահանված

2.41. ԵՂՆԻԿ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հս-ատե	<	
1.1.				ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
2.				ԱՄՐՈՑ	մթա 2-1 հզմ, ուշ մջնդ	3 կմ ամ	<	Կարմրաշեն տանող ճանապարհից աջ, «Արալը» գյուղատեղիի տարածքում
2.1.				ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		<	
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	18-19 դդ.	ամ մասում	S	
4.				ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	0,2 կմ ամ	S	
5.				ԳՅՈՒՐԱՏԵՐԻ «ԴԱԴԱԼՈՒ»	10-12 դդ.	2 կմ հս-ատե	S	
5.1.				Եկեղեցի Ս. Նշան	վրկնգ. 1913 թ.		S	գյուղատեղիի ամ մասում
		5.1.1		խաչքար	9-10 դդ.		<	ներսում, դրված գլխիվայր, վերնամասը՝ կոտրված
		5.2.		ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-12 դդ.		S	գյուղատեղիի ամ մասում
6.				ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԴԱՇՏ	մթա 2-1 հզմ	հս-ամ մասում	<	Այլուև տանող հողային ճանապարհի երկու կողմերում, պահպանվել է հատվածաբար՝ 4 կղզյակներով
7.				ԵԿԵՂԵՑԻ	17 դ.	գ. մ.	S	վրկնգ՝ 1869 թ.
8.				ԽԱՉՔԱՐ	9-10 դդ.	1,5 կմ հս-ամ	<	արտերի մեջ, ամրացված գետնին՝ գլխիվայր

2.42. ԵՐԼՁԱՏԱՓ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ԱՄՐՈՑ	մթա 3 հզմ	հս-ատե մասում	<	Նորաշեն տանող ճանապարհի աջ կողմում, Մաքրիչ Նյուֆերի գործարանի մոտ, բարձրադիր վայրում
		1.1.		բնակատեղի	մթա 3 հզմ		<	
		1.2.		ղամբարանադաշտ	մթա 3 հզմ		<	
2.				ԱՄՐՈՑ «ԵՐԼՁԱԿ»	մթա 2-1 հզմ, մջնդ	1 կմ հս-ամ	<	Հարթավան-Երևադապի ճանապարհից ձախ, Քասախի ձախ ափին
3.				ԳԵՐԵՉՄԱՆ «ԱՆԱԿՈՒԻՐԻ ԴԱՄԲԱՐԱՆ»	10-15 դդ.	2 կմ ամ	S	ամառանոցներ տանող ճանապարհի ձախ կողմում, փոքրիկ բլրակի վրա

4.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-16 դդ.	հս մասում	S	կա հայանվել է 2 կղզյակով
4.1.			Եկեղեցի	մջնդ		S	հիմնավեր
4.2.			խաչքար	12-13 դդ.		Հ	բեկոր, դրված գլխիվայր, գերեզմանոցի միջին մասում
4.3.			խաչքար	13 դ.		Հ	ընկած գետնին, բեկոր
4.4.			խաչքար	15-16 դդ.		Հ	ամ եզրին, պահպանվել է միջնամասը
4.5.			խաչքար	16 դ.		Հ	հս-աե մասում, կոտրված կազմող՝ Հանես
4.6.			տապանաքար խաչատուրի	1595 թ.		S	կազմող՝ Հանես
4.7.			տապանաքար Սարգսի	1598 թ.		S	կազմող՝ Հանես
4.8.			տապանաքար Մկրտչի	1598 թ.		S	
4.9.			տապանաքար Ատոնի	16 դ. վրջ		S	
4.10.			տապանաքար խաչատուրի և Սարգսի	16 դ. վրջ		S	
4.11.			տապանաքար	17 դ. վրջ		S	արծանագիր
4.12.			տապանաքար խաչատուր Գասպարյանի	1703 թ.		S	
4.13.			խաչքար	15-16 դդ.	գյուղի հս մասում տարածվող գերեզմանոցի հս-ամ եզրին	Հ	
5.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	19-20 դդ.	ամ մասում	S	Գործող գերեզմանոցի տարածքում
6.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԴԱՎՈՅԻ»	10-14 դդ.	2,5 կմ ամ	S	Քասախի կիրճում, Երնջատափ գետակի ձախ ափին
6.1.			ԳԵՐԵՉՄԱՆՈՑ	10-15 դդ.		S	
7.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ «ԼԱԶԳԻ ԱՐՔՅՈՒՐ»	10-15 դդ.	3 կմ ամ	S	ամառանոցներ տանող ճանապարհի աջ կողմում
7.1.			գերեզմանոց	10-15 դդ.		S	գյուղատեղիի հս մասում
8.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱԲԼՈՒՐ	մթա 2- 1 հզմ	իվ-ամ մասում	Հ	ամառանոցներ տանող ճանապարհի աջ կողմում
9.			ԴԱՄԲԱՐԱՆԱՐԱՇՏ	մթա 2- 1 հզմ	ամ մասում	Հ	գյուղի եզրին, Հարթավան-Երնջատափ ճանապարհի երկու կողմերում, ձգվում է մինչև Նոր գերեզմանոցը
10.			ԵԿԵՂԵՑԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	12-13 դդ.	գ. մ.	Հ	վրկնգ՝ 1901 թ.
10.1.			խաչքար	1691 թ.		Հ	իվ պատին, Ներքուստ
11.			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ՝ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՍԱՐՏՈՒՄ ՉՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1975 թ.	գ. մ.	S	
12.			ԳՅՈՒՂԱՏԵՐԻ ԿԱԼԵՐ	15-20 դդ.	գյուղի ամ եզրին, գետակի ձախ ափին, ամառանոցներ տանող ճանապարհի աջ կողմում	Հ	

(2.42-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.44. ՉԱՐԻՆՁԱ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի «յայի կոնդ»	17-18 դդ.	3 կմ աե	տ	զարինջա-մաստարա ճանապարհից 1 կմ ձախ, տեղացիներն անվանում են «յայի կոնդ»
2.				Եկեղեցի «կարմիր վանք»	7 դ., 9-12 դդ., 19 դ.	հս մասում	հ	
2.1.				գերեզմանոց	19 դ.		տ	Եկեղեցու շուրջը
		2.1.1		խաչքար	6-7 դդ.		հ	Եկեղեցու իվ-աե կողմում, ընկած գետնին
		2.1.2		խաչքար	9 դ.		հ	Եկեղեցու բեմին
		2.1.3		խաչքար	1151 թ.		հհ	Եկեղեցու բեմին
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1982 թ.	աե մասում	տ	բարձունքի վրա
4.				ջրաղացների համալիր	17-18 դդ.	1 կմ հս-աե	տ	

2.45. ՉՈՎԱՍԱՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հս-աե և իվ-ամ մասերում	հ	պահպանվել է 2 կղզյակով
2.				Եկեղեցի զորավոր	19 դ.	գ. մ.	տ	կիսավեր
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1972 թ.	գ. մ.	տ	

2.46. ԹԹՈՒՋՈՒՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բացօթյա կայան	քարի դար	հս-ամ կողմում	հ	
2.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
3.				գյուղատեղի	10-19 դդ.	0,5 կմ իվ	տ	
3.1.				մատուռ «կարմիր վանք»	17-18		տ	ավերված

				իդ.			
		3.1.1.	խաչքար	12 դ.		հ	մատուռի բեմին, պահպանված է վերին կեսը
4.			եկեղեցի ս. հարություն (ս. ստեփանոս)	19 դ.	հս մասում	տ	քանդված, պահպանվել են միայն հիմքերը
	4.1.		գերեզմանոց	17-19 դդ.	գյուղի հս մասում, սբ. հարություն (սբ. ստեփանոս) հիմնավեր եկեղեցու շուրջը	հ	փոքր
5.			հուշադրություն՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1955 թ.	գ. մ.	տ	
6.			հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1981 թ.	գ. մ.	տ	
7.			ջրաղաց «գալոյի»	18-19 դդ.	հվ-ան մասում	տ	գյուղի նախկին գոմերի մոտ

(2.46-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.48. ԻՐԻՆԴ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 3-2 հզմ	2 կմ աե	հ	
2.				եկեղեցի	7 դ.	գ. մ.	հ	
	2.1.			կոթող	5-6 դդ.		հ	եկեղեցու հվ կողմում, ատորին մասը՝ կոտրված
	2.2.			կոթող	5-6 դդ.		հ	եկեղեցու ամ կողմում
	2.3.			կոթող	5-6 դդ.		հ	եկեղեցու ամ կողմում
3.				խաչքար	10-11 դդ.	1 կմ աե	հ	կանգնեցված է ժայռաբեկորների վրա, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
4.				խաչքար	10-11 դդ.	1 կմ աե	հ	հրայր կարապետյանի տան մոտ
5.				հուշարձան՝ մեծ եղեռնի եվ երկրորդ աշխարհամարտի զոհվածներին	1981 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ ա. գալիկյան

2.49. ԼԵՈՆԱՊԱՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «բերդի լանջ»	մթա 2-1 հզմ	1,3 կմ հվ-ան	հ	լեռնապար-ծիլքար ավտոճանապարհի կտրուկ շրջադարձից աջ
2.				գերեզմանոց	18-20 դդ.	հս մասում	տ	եկեղեցուց հս, հս-ան և մասամբ՝ ամ
3.				եկեղեցի	1866 թ.	հս մասում	տ	
	3.1.			խաչքար	վաղ միջնադար	1866 թ. եկեղեցու հս ավանդատան աե պատին, ներքուստ, լուսամուտի վերին ձախ կողմում ագուցված	հ	հավասարաթև խաչ
	3.2.			կոթող	վաղ միջնադար	1866 թ. եկեղեցու բեմին	հ	քառակող
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-ան	հ	լեռնապար-ծիլքար ճանապարհից աջ, սոճու անտառի հարթ տարածքում
5.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1987 թ.	գ. մ.	տ	գյուղ մտնող ճանապարհի աջ կողմում

(2.49-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.50. ԼԵՈՆԱՐՈՏ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «խուլներ»	մթա 2-1 հզմ, վաղ մջնդ - 17 դ.	400-500մ հվ	հ	
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	ամրոցից հս
	1.2.			գյուղատեղի «խուլներ»	վաղ մջնդ -17 դ.		տ	
		1.2.1.		մենհիր	մթա 2-1 հզմ		հ	գյուղատեղիի հվ-ան եզրին, կանգնեցված հողի մեջ
		1.2.2.		խաչքար	14 դ.		հ	գյուղատեղիի կնտ.-ում, կանգնեցված գետնին
2.				աշտարակ	մթա 2 հզմ	1 կմ հս	հ	«Փշնգներ» վայրում, համանուն գյուղատեղիից 300 մ հվ
3.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	700 մ ամ	հ	«ավոյի կտուրների դիտվան» վայրում
4.				աշտարակ	մթա 1 հզմ	4 կմ հս	հ	«չամուլու» վայրում
5.				գյուղատեղի	10-17 դդ.	3 կմ հվ	տ	«Չամիրամի գուլիս» կոչվող վայրում
6.				գյուղատեղի «դիտվան»	վաղ-ուշ մջնդ	3 կմ հս	տ	տեղանքի թեք հարթության վրա
7.				գյուղատեղի «Փշնգներ»	14-17 դդ.	1 կմ հս	տ	
	7.1.			ջրաղաց	16-17 դդ.		տ	գյուղատեղիից 100 մ հվ
8.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	2,5 կմ հվ	հ	«Չամիրամի գուլիս» կոչվող վայրում, դաշտի մեջ
9.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հվ մասում	հ	գյուղի եզրին, «ասատուրի խոեր» վայրում
10.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հս	հ	«դիտվան վայրում», համանուն գյուղատեղիից 300 մ աե
11.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ	500 մ հվ	հ	
12.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ	1 կմ աե	հ	«միջանցք» վայրում
13.				գերեզմանոց	11-20 դդ.	գ. մ.	տ	շողիկ մուրադյանի տնամերձ հողամասում
14.				հուշարձան անդրանիկ զորավարի	1988 թ.	գ. մ.	տ	

15.			ջրաղաց	17 դ.	առ մասում	տ	գործող գերեզմանոցի մոտ, «ջաղացի ծոր» վայրում, վրկնգ.՝ 1919 թ.
16.			ջրանցույց	16-17 դդ.	5 կմ հս	տ	«Համալու» վայրում
17.			քարայր - կացարան	16-18 դդ.	500մ հվ-ամ	տ	
18.			քարայր - կացարան	16-18 դդ.	700 մ հվ-ամ	տ	«ասատուրի խռեր» վայրում
19.			քարայր - կացարան	16-18 դդ.	4,5 կմ հս-ամ	տ	«Համալու» վայրում
20.			քարայր - կացարան «Բաղոյի քարանձավ»	16-18 դդ.	400 մ հվ-ամ	տ	
21.			քարայր - կացարան «սյունով քարակի»	16-18 դդ.	2,5 կմ հվ	տ	

2.51. ԼՈՒՍԱԳՅՈՒՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «ավեր բերդ»	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս	տ	«ձախի ծոր» կոչվող բարձունքի վրա
2.				գերեզմանոց	16-20 դդ.	հս-առ մասում	տ	շրջապատված բնակելի տներով
2.1.				կոթող	5-7 դդ.		հ	իին թաղումների հատվածում, տեղահանված, պահպանվել է կիսով
3.				գերեզմանոց	17-19 դդ.	հվ մասում	տ	խիստ ավերված
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հս մասում	հ	թուխ մանուկ տանող ճանապարհին
5.				եկեղեցական համալիր «կարմիր վանք» («մխեի վանք»)	5-11 դդ., 12-13 դդ.	1 կմ առ	հ	ծորի մեջ, ավերված
5.1.				եկեղեցի	5-6 դդ.		հ	
5.2.				եկեղեցի	5-6 դդ.		հ	
5.2.				պարիսպ	10-11 դդ.		հ	
5.3.				գերեզմանոց	10-13 դդ.		տ	եկեղեցուց հս
6.				եկեղեցի ս. աստվածածին	վրկնգ. 1887 թ.	գ. մ.	տ	
7.				եկեղեցի թուխ մանուկ (վերի վանք)	7 դ.	1,5 կմ հս-առ	հ	վրկնգ.՝ 1983 թ.

2.53. ԾԱՂԱԿՆՈՒԹՅՈՒՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հվ-առ մասում	տ	եկեղեցուց 400 մ հվ-առ
2.				եկեղեցի	19 դ.	հվ-առ մասում	տ	գյուղի եզրին
2.1.				խաչքար	9-10 դդ.		հ	բեմին, գլխավոր, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
2.2.				խաչքար	9-10 դդ.		հ	բեմին, 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
2.3.				խաչքար	10-11 դդ.		հ	բեմին, 3 խաչքարերից կենտրոնականը
2.4.				գերեզմանոց	19-20 դդ.		տ	եկեղեցու հվ կողմում
2.5.				կոթող	7 դ.	գյուղի 19 դ. եկեղեցու հս պատի տակ, Ներքուստ	տ	քառակող, քանդակազարդ, նախապես հեղել է եկեղեցու բեմին, հետագայում տեղափոխվել է հս պատի մոտ
2.6.				խաչաքանդակ	10 դ.	գյուղի 19 դ. եկեղեցու հս պատի մոտ, Ներքուստ, հս-առ ավանդատան դիմաց դրված	հ	փոքր
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1974 թ.	առ մասում	տ	գյուղի եզրին, բլրի վրա
4.				քաղաքատեղի ծաղկահովիտ (ղալաչի)	մթա 3-1 հզմ, ուշ մջնդ	հվ-առ մասում	հ	գյուղի եզրին
4.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2 հզմ		հ	Նիզավանից ձգվում է մինչև հնաբերդ
4.2.				մատուռ թուխ մանուկ (ս. ճգնավոր)	19-20 դդ.		տ	քաղաքատեղիի հվ-ամ լանջին
		4.2.1		խաչքար	10 դ.		հ	ամ կողմում
		4.2.2		խաչքար	17-18 դդ.		հ	ամ պատին, արտաքուստ, մուտքից վեր

(2.53-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.54. ԾԱՂԱԿՆԵՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	13-20 դդ.	գ. մ.	տ	
	1.1.			խաչքար	13 դ.		հ	տեղահանված, կոտրվածքներով
2.				եկեղեցի ս. աստվածածին	12-13 դդ.	առ մասում	տ	վրկնգ.՝ 1881 թ.

2.55. ԾԱՂԱԿԱՍԱՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «խարաբեք»	մթա 1 հզմ	0,5 կմ հվ-ամ	հ	
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ		հ	ամրոցի հարևանությամբ, սկսում է ծաղկասար լեռան ստորոտից և ձգվում մինչև ամրոց
2.				բնակատեղի «ծաղկասար»	մթա 4-3 հզմ, 9-12 դդ.	1,5 կմ առ	հ	մաստարա-գառնահովիտ ճանապարհի ձախ կողմում, ծաղկասար լեռան լանջին
2.1.				ամրոց	մթա 3-1 հզմ		հ	բնակատեղիից 150 մ հս

3.		գերեզմանոց	18-20 դդ.	առ մասում	տ	առ եզրին
4.		գերեզմանոց	19-20 դդ.	0,5 կմ առ	տ	
5.		գյուղատեղի	17-18 դդ.	1 կմ հվ- ամ	տ	
6.		եկեղեցի	1898 թ.	գ. մ.	տ	
6.1.		խաչքար	11 դ.		հ	ազուցված ամ ճակատին, արտաքուստ
7.		մատուռ թաղելու առաքյալ	17-18 դդ.	առ մասում	տ	գյուղի եզրին

2.56. ԾԻԼԵԱՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «ծիլքար»	մթա 2-1 հզվ. գ. մ.		հ	ծիլքար լեռան գագաթին
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզվ.		հ	ամրոցի մատուցներում
2.				բնակատեղի	մթա 6-4 հզվ. գ. մ.		հ	ծիլքար լեռան ստորոտին
3.				գերեզմանոց	18-20 դդ.	հս-առ մասում	տ	գյուղի եզրին
4.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	
5.				գյուղատեղի	18-19 դդ.	0,5 կմ հվ-առ	տ	
6.				եկեղեցի	19 դ.	գ. մ.	տ	
7.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1975 թ.	հս-առ մասում	տ	գյուղի եզրին

2.57. ԿԱԹՆԱՐԲՅՈՒՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 3-2 հզվ - մթ 1 դ.	0,5 կմ հվ-առ	հ	իրիկո տանող ճանապարհի աջ կողմում
2.				ամրոց «գաքարի բերդ»	3-5 դդ.	1,5 կմ հվ-առ	հ	աշտարակ-թալին խճուղու 41-րդ կմ-ի վրա
3.				գերեզման մուշեղ գալչյանի	1981 թ.	գ. մ.	տ	գործող գերեզմանոցում
4.				դամբարանադաշտ	մթա 3-2 հզվ	հս-առ և հվ- առ մասերում	հ	իրիկո տանող ճանապարհի երկու կողմերում, նաև ավազահանքերից ձգվում է մինչև երևան-գյումրի մայրուղին
5.				եկեղեցի	7 դ.	գ. մ.	հ	պահպանվել են հիմնապատերը
6.				կոթող	4-7 դդ.	գ. մ.	հ	արամայիս գաբրիելյանի տնամերձում, պահպանվել է կիսով
7.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1946 թ.	հս-առ մասում	տ	
8.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1975 թ.	գ. մ.	տ	
9.				մատուռ	19 դ.	գ. մ.	տ	
9.1.				խաչքար	7 դ.		հ	հենած հվ պատին
9.2.				խաչքար	7 դ.		հ	մատուռի ներսում
9.3.				խաչքար	8-9 դդ.		հ	մատուռի ներսում
9.4.				խաչքար	12 դ.		հ	մատուռի ներսում
9.5.				կոթող	4-5 դդ.		հ	հենած հս պատին
9.6.				կոթող	4-5 դդ.		հ	մատուռի ամ կողմում
9.7.				կոթող	5-6 դդ.		հ	մատուռի ներսում

2.58. ԿԱՐԲԻ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց արենի	10-18 դդ.	3 կմ հվ-առ	տ	
	1.1.			գյուղատեղի արենի	10-18 դդ.		տ	
		1.1.1.		գերեզմանոց	10-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի կնտ.-ական մասում
			1.1.1.1.	խաչքար	1235 թ.		հ	պատվիրատու՝ քուրդ իշխան վաչուտյան
2.				գյուղատեղի «կալեր»	16-18 դդ.	0,2 կմ հվ-առ	տ	կարբի-արայի դաշտ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
3.				գյուղատեղի «հին կարբի»	4-5 դդ.	2,5 կմ հս-ամ	տ	ուշիկ ս. սարգիս վանքից 1 կմ հվ- ամ
	3.1.			եկեղեցի	4-5 դդ.		հ	ավերակ մեծ եկեղեցուց 15 մ հվ
		3.1.1		խաչքար	17 դ.		հ	հենած եկեղեցու ավերակների, ստորին մասը չի պահպանվել
	3.2.			եկեղեցի	7-13 դդ.		հ	ավերակ, գյուղատեղիի առ եզրին
	3.3.			գերեզմանոց	7-17 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ-ամ մասում
		3.3.1		խաչքար	9 դ.		հ	եկեղեցուց 10 մ հվ
		3.3.2		խաչքար	9 դ.		հ	եկեղեցուց 70 մ հվ-ամ, տեղահանված, ստորին հատվածը՝ կոտրված
		3.3.3		խաչքար	9 դ.		հ	եկեղեցուց 80 մ հվ-առ, ընկած գետին
		3.3.4.		խաչքար	9 դ.		հ	եկեղեցուց 70 մ հվ-առ, ընկած գետին, վերին ձախ անկյունը՝ կոտրված
		3.3.5.		խաչքար	13 դ.		հ	պահպանվել է միայն արձանագիր

			աստվածատուրի			պատվանդանը
		3.3.6.	կոթող	7 դ.		հավերակ եկեղեցու մոտ, ընկած գետինին, երկատված
		3.3.7.	կոթող «ցից քար»	7 դ.		հայուղատեղիի կնտ.-ում, վերնամասը՝ կոտրված
	3.4.		գերեզմանոց	11-15 դդ.		տայուղատեղիի հս-աե եզրին
		3.4.1	խաչքար սարգսի	13 դ.		հիմնախաչը կենտրոնից հորիզոնական կոտրված, քիվը՝ վնասված
	3.5.		դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 1 հազ.	այուղից 2.5 կմ հս-ամ, արայի դաշտում, արենի այուղատեղիի և ամառանոցների մերձակայքում	հ
4.			այուղատեղի	13-19 դդ.	0,8 կմ հվ-ամ	տտեղացիներն անվանում են «փուշքենդ»
	4.1.		եկեղեցի	13 դ.		տավերված
	4.2.		մատուռ	13 դ.		տկից Է եկեղեցուն հվ-ից, ավերակ
	4.3.		գերեզմանոց	7-13 դդ.		տավերակ եկեղեցու շուրջը
5.			այուղատեղի	11-19 դդ.	ամ մասում	տայուղի եզրին, տեղացիներն անվանում են «քոշկ»
	5.1.		գերեզմանոց	11-20 դդ.		տպահպանվել է 2 կոգյակով
		5.1.1	խաչքար	16-17 դդ.		հեղծված արձանագրությամբ, վերնամասը չի պահպանվել, ընկած գետինին
6.			դամբարանադաշտ	մթա 2 հզմ	3-5 կմ հս-ամ	հտարածվում է «հին կարբի» այուղատեղիից մինչև դազարավան այուղը
7.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ աե	հարայի դաշտում
8.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ աե	հ«նոխուտ» բլրի աե լանջին, արայի դաշտի կնտ. մասում
9.			եկեղեցի ս. աստվածածին	1691-1693 թթ.	գ. մ.	տպատվիրատու՝ վաճառական պարոն այվազ կարբեցի
	9.1.		խաչքար	10-11 դդ.		հագուցված աե ճակատին, արտաքուստ, ստորին աջ անկյունը՝ կոտրված
	9.2.		խաչքար	13 դ.		հիննած եկեղեցու պատին, վերին ծախ անկյունը չի պահպանվել
	9.3.		խաչքար	13-14 դդ.		հագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ
	9.4.		խաչքար	16 դ.		հագուցված աե ճակատին, արտաքուստ
	9.5.		խաչքար	1533 թ.		հագուցված ամ ճակատին, արտաքուստ
	9.6.		խաչքար	1541 թ.		հագուցված հվ ճակատին, արտաքուստ
	9.7.		խաչքար	16-17 դդ.		հագուցված ամ ճակատին, արտաքուստ
	9.8.		խաչքար	17 դ.		հագուցված ամ ճակատին, մուտքից վեր, արտաքուստ
	9.9.		զանգակատուն	13-14 դդ.		տկից Է եկեղեցու աե-ից, եռահարկ
		9.9.1.	խաչքար	10 դ.		հզանգակատան հվ պատին
		9.9.2.	խաչքար	16 դ.		հզանգակատան հվ պատին, վերնամասը և ստորին աջ անկյունը՝ կոտրված
		9.9.3.	խաչքար խաթունի	16 դ.		հզանգակատան հվ պատին
		9.9.4.	խաչքար	1621 թ.		հզանգակատան ներսում, ստորին մասը՝ կոտրված
	9.10.		խաչքար	1458 թ.	այուղամիջյան սբ աստվածածին եկեղեցում	հ
10.			եկեղեցի ս. գեվորգ (ս. կիրակի)	10-13 դդ.	գ. մ.	տկիսավեր, տեղացիներն անվանում են «հոնոյեց ժամ»
	10.1.		խաչքար	11 դ.		հեկեղեցուց 8 մ հվ, հիմնախաչի աջ թևը՝ կոտրված
	10.2.		խաչքար	13 դ.		հեկեղեցու մուտքի մոտ, արձանագիր
	10.3.		խաչքար	13 դ.		հեկեղեցուց 4 մ հս-ամ, տեղադրված պարսպի վրա
	10.4.		խաչքար	13 դ.		հեկեղեցուց 3 մ հվ, պարսպի շարվածքում, արձանագիր, արձանագրված մասը՝ կոտրված
	10.5.		խաչքար	13 դ.		հխորանում, կոտրված
	10.6.		խաչքար անթառամի և յոհաննեսի	1431 թ.		հ10 մ ամ, պարսպի շարվածքում, կանգնեցված պատվանդանին
	10.7.		խաչքար	15 դ.		հեկեղեցուց 10 մ հվ, եռատված
	10.8.		խաչքար	16-17 դդ.		հեկեղեցու ամ պատի շարվածքում
	10.9.		եկեղեցի	18 դ.		տկից Է ս. գևորգ եկեղեցուն ամ-ից, ավերված
	10.10.		գերեզմանոց	13-20 դդ.		տեկեղեցու հվ-աե կողմում
		10.10.1.	տապանաքար խոճա հակորջանի կնոջ	1651 թ.		տգերեզմանոցի հս-աե եզրին
		10.10.2.	տապանաքար	1680		տգերեզմանոցի հս-աե եզրին

			դովաթ բեկի	թ.		
		10.10.3.	տապանաքար	1689 թ.		տ գերեզմանոցի կկտ.-ում
		10.10.4.	տապանաքար դավթի	1691 թ.		տ գերեզմանոցի աե եզրին
		10.10.5.	տապանաքար ազարի	1693 թ.		տ գերեզմանոցի հս մասում
		10.10.6.	տապանաքար դանիելի	1694 թ.		տ գերեզմանոցի հս մասում
		10.10.7.	տապանաքար սարգսի	1699 թ.		տ
		10.10.8.	տապանաքար մարգարի	1699 թ.		տ գերեզմանոցի կկտ.-ում
		10.10.9.	տապանաքար խոճա թամրազի	17 դ.		տ գերեզմանոցի ամ եզրին
		10.10.10.	տապանաքար յոհաննես քահանայի	1702 թ.		տ գերեզմանոցի հս մասում
		10.10.11.	տապանաքար ռսկանի	1703 թ.		տ գերեզմանոցի հս-աե եզրին
		10.10.12.	տապանաքար միրզայի	1711 թ.		տ գերեզմանոցի կկտ.-ում
		10.10.13.	տապանաքար մելիքսեթի	1712 թ.		տ գերեզմանոցի հս-աե եզրին
		10.10.14.	տապանաքար մալխասի	1720 թ.		տ գերեզմանոցի հս-աե եզրին
		10.10.15.	տապանաքար	1723 թ.		տ գերեզմանոցի կկտ.-ում
		10.10.16.	տապանաքար պետրոսի	1737 թ.		տ գերեզմանոցի հս-աե եզրին
		10.10.17.	կոթող	7 դ.	գյուղի սբ գևորգ («հոնոյենց ժամ») եկեղեցու մոտ	հ
11.			եկեղեցի ս. գրիգոր	17-19 դդ.	գ. մ.	տ ավերված
12.			եկեղեցի թուխ մանուկ	13-14 դդ.	գ. մ.	տ տեղացիներն անվանում են «զարգարենց ժամ»
	12.1.		խաչքար	16 դ.		հ երկատված, եկեղեցու մեջ, ընկած գետնին
	12.2.		խաչքար	16 դ.		հ եկեղեցու ամ պատի շարվածքում, ներքուստ՝ վերնամասը կտրված
13.			եկեղեցի ծիրանավոր	13-14 դդ.	գ. մ.	հ դազանչանների հողամասում, ավերված
	13.1.		խաչքար	9-10 դդ.		հ դրված եկեղեցու հս պատին, եզրերը՝ կտրված
	13.2.		խաչքար	10 դ.		հ հենած եկեղեցու հս պատին, կտրված
	13.3.		խաչքար	17 դ.		հ հենած եկեղեցու աե պատին
	13.4.		խաչքար	17 դ.		հ հենած խորանի հվ պատին
	13.5.		կոթող	7 դ.		հ եկեղեցու ներսում
	13.6.		կոթող	7 դ.		հ եկեղեցու ներսում
14.			եկեղեցի	16-17 դդ.	գ. մ.	տ գյուղի մեծ գերեզմանոցի մոտ, տեղացիներն անվանում են «հարոյենց ժամ»
	14.1		գերեզմանոց	13-17 դդ.		տ
15.			եկեղեցի	11-13 դդ.	գ. մ.	տ ավերված, տեղացիներն անվանում են «սողոյենց ժամ»
16.			խաչքար	16 դ.	գ. մ.	հ երկրորդ աշխարհամարտում զոհված համագյուղացիների հուշարձանից 60 մ հվ-ամ, տնամերձ հողամասերի մեջ
17.			խաչքար «հազախաչ»	1375 թ.	գ. մ.	հ լենդորշ մայիլյանի տնամերձ հողամասում, տեղափոխված «փուշքենդ» գյուղատեղիից, ստորին մասը չի պահպանվել
18.			հուշաղբյուր	1947 թ.	գ. մ.	տ ճարտ.՝ ռ. իսրայելյան
19.			հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների	1986 թ.	գ. մ.	տ ճարտ.՝ ա. իսրայելյան
20.			հուշարձան՝ վահան թեքեյանի	1991 թ.	գ. մ.	տ գյուղի դպրոցի առջև , քանդ.՝ լ. թոքմաշյան
21.			ջրաղացների համալիր	18-19 դդ.	0,5 կմ հվ-աե	տ քառախի աջ ափին, հայտնի է ասկոյի և ավագենց ջրաղացներ անունով
22.			գյուղատեղի	14-19 դդ.	գյուղի մեջ, Էմիլենց տան մոտ վայրում, բնակելի տներով շրջապատված	տ տարածքում առկա է ավերված գերեզմանոց
23.			դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղի հս-ամ մասում, թամարի տան տակ վայրում	հ

(2.58-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 n 456-և, 14.08.25 n 1151-և)

2.59. ԿԱՐՄՐԱԾԵՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակելի տուն	1916թ.	բաղրամյան փող. 5	տ	
2.				գերեզմանոց	10-13 դդ.	0,3 կմ հս	տ	ռսկեթաս տանող ճանապարհի ծախ կողմում

2.1.	խաչքար	11-12 դդ.		ի	իվ եզրին, վերնամասը չի պահպանվել
2.2.	խաչքար	11-12 դդ.		ի	կոտրված, վերնամասը կամարածև, ստորին մասը չի պահպանվել
3.	գերեզմանոց	10-14 դդ.	0,3 կմ ամ	տ	
4.	գյուղատեղի «միջևածոր»	18-20 դդ.	3 կմ հվ-ամ	տ	թալին-կարմրաշեն ճանապարհի աջ կողմում
4.1.	գերեզմանոց	18-20 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ-ան եզրին
5.	եկեղեցի ս. աստվածածին	1860 թ.	գ. մ.	տ	
5.1	գերեզմանոց	10-19 դդ.		տ	եկեղեցու շուրջը
6.	եկեղեցի ս. հովհաննես	10 դ.	գ. մ.	տ	ավերված
6.1.	խաչքար	10-11 դդ.		ի	գերեզմանոցում, հողի մեջ, վերնամասը չի պահպանվել
7.	խաչքար	9-10 դդ.	գ. մ.	ի	գեփյուռ բաղդասարյանի հողամասում
8.	խաչքար	10 դ.	գ. մ.	ի	ավետա սերգոյանի տնամերձում
9.	խաչքար	11 դ.	գ. մ.	ի	ավետա սերգոյանի տնամերձում
10.	խաչքար	11 դ.	գ. մ.	ի	«խանսուլի խաչ» սրբատեղում
11.	խաչքար	13 դ.	1,3 կմ հվ-ամ	ի	ծորի մեջ, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
12.	խաչքար յոհաննեսի	1223 թ.	1,3 կմ հվ-ամ	ի	ծորի մեջ, մեկ ընդհանուր ժայռաբեկորին կանգնեցված 3 խաչքարերից ձախակողմյանը
13.	հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1985 թ.	գ. մ.	տ	
14.	մատուռ	11-12 դդ.	1,3 կմ հվ-ամ	տ	ժայռափոր
15.	ջրաղացների համալիր «ճգնավորի ծորի»	17-20 դդ.	2 կմ հվ-ամ	տ	

2.60. ԿԱՔԱՎԱԶՈՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2 դ.-մթ 5 դ.	իվ-ան մասում	ի	
	1.1.			ժայռապատկերներ	բրոնզի-երկաթի դարեր	գյուղի մեջ՝ ան մասում, կաքավաձոր (կաքավաբերդ) ամրոցի հս մասում, գետնի վրա՝ տուֆի շերտում, կաքավա-ծոր գետակի կիրճի ձախ ափին	ի	
2.				գերեզմանոց	6-10 դդ.	գ. մ.	տ	ավերված
3.				գյուղատեղի	17-18 դդ.	0,7 կմ հս-ան	տ	բայսզ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզվ	իվ-ամ մասում	ի	
5.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզվ	իս մասում	ի	
6.				եկեղեցի	4-5 դդ.	1 կմ հվ	ի	ավերակ
	6.1.			կոթող	4-5 դդ.		ի	կոտրված, եկեղեցու հվ-ան անկյունում
7.				քարայր - կացարան	քարի դար	իս մասում	ի	«աղավաձոր» կոչվող վայրում
8.				քարայր - կացարան	քարի դար	0,5 կմ հվ-ան	ի	«յոթ աղբյուր» սրբատեղում
9.				քարայր - կացարանների համալիր	քարի դար	2,5 կմ հս-ամ	ի	ծորի երկու կողմերում, համալիրը նախկինում ներկայացվել է թալինի շրջ. ագարակ գյուղով
10.				եկեղեցի	4-5 դդ.	գյուղի հս-ան մասում, վարդանուշ պողոսյանին սեփականաշնորհ-ված տարածքում (1-ին փողոց, 88), խաթուն սարգսյանի տան (14-րդ փողոց, 4) մոտ	ի	հիմնավեր է, պահպանվել են հս պատի անհատական հիմնապատից 2 մ հատված
11.				ժայռանկար	մ.թ.ա. 4 հազ. 2-րդ կես	գյուղի մեջ, կաքավաձոր գետակի կիրճի ձախ ափին, հողմահարման արդյունքում առաջացած խորշում	ի	կոտոշավոր կենդանու պատկեր է՝ եզերված շրջանակներով

(2.60-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.61. ԿՈՇ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «բերդ»	մթա 2 հզվ	1 կմ հս	ի	«պարոպի լճակ» վայրում, բլրի գագաթին
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2 հզվ		ի	ամրոցի հս կողմում ընկած սարահարթին
2.				ամրոց «քարհանքի բերդ»	մթա 3 հզվ - մթ 3 դ.	2 կմ ան	ի	երևան-գյումրի ավտոճանապարհի աջ կողմում, կոշի քարհանքի հանդիպակաց բլրին
	2.1.			բնակատեղի	1-3 դդ.		ի	ամրոցի հս կողմում
	2.2.			դամբարանադաշտ	մթա 2 հզվ - մթ 3 դ.		ի	պահպանվել է 2 կղզյակով
3.				աշտարակ	մթա 2 հզվ	1 կմ հս	ի	«բերդ» ամրոցից 300 մ հս
4.				աշտարակ	մթա 2-1	կմ հս	ի	«բերդ» ամրոցից 800 մ հս-ան

5.		աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	հ	«պարույրի լճակ» վայրում
6.		աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ ան	հ	«քարհանքի բերդ»-ի ան կողմում
7.		աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	հ	«պարույրի լճակ» վայրում, «բերդ» ամրոցից 1 կմ հվ-ան
8.		աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	հ	«պարույրի լճակ» վայրում, «բերդ» ամրոցից 800 մ հս-ամ
9.		բնակատեղի կուաշ	մթա 1 հզմ - մթ 17 դ.	հս մասում	հ	
9.1.		ամրոց «աղջկա բերդ»	13-14 դդ.		տ	բնակատեղիի հվ-ան կողմում
9.2.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	կանգնեցված գետնին
9.3.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	ստորին մասով խրված հողի մեջ
10.		գերեզմանոց	12-20 դդ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
10.1.		եկեղեցի ս. գևորգ	1891 թ.		տ	
10.2.		եկեղեցի ս. գրիգոր լուսավորիչ	13-14 դդ.		տ	
10.3.		ծիթիան	18-19 դդ.		տ	ս. գևորգ եկեղեցու ան կողմում
10.4.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. գևորգ եկեղեցուց 20 մ հվ կառուցված խորաշեն մատուռում, ներքուստ, վերնամասը չի պահպանվել
10.5.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. գրիգոր լուսավորիչ եկեղեցուց 70 մ հվ, երկատված, վերին մասը չի պահպանվել
10.6.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. գրիգոր լուսավորիչ եկեղեցուց հս-ամ, ընկած գետնին
10.7.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	կանգնեցված խաչազարդ պատվանդանին
10.8.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. գրիգոր լուսավորիչ եկեղեցուց հվ-ամ
10.9.		խաչքար «թևավոր խաչ»	13 դ.		հ	ստորին թևը` թաղված հողի մեջ
10.10.		խաչքար	14-15 դդ.		հ	ս. գևորգ եկեղեցուց 20 մ հվ կառուցված խորաշեն մատուռում, ներքուստ
10.11.		խաչքար	15-16 դդ.		հ	երկատված, ստորին մասը չի պահպանվել, արձանագիր կազմող` հրայպետ
10.12.		խաչքար	15-16 դդ.		հ	ս. գևորգ եկեղեցուց ամ, վերնամասը չի պահպանվել
10.13.		խաչքար	15-16 դդ.		հ	ս. գրիգոր լուսավորիչ եկեղեցուց ամ, վերին մասը չի պահպանվել
10.14.		խաչքար	1564 թ.		հ	
11.		եկեղեցի ս. ստեփանոս	7-17 դդ.	1 կմ հս	հ	ծորի աջ ափին
11.1.		գերեզմանոց	11-16 դդ.		տ	եկեղեցուց հս, տարածվում է ծորի եզրով
	11.1.1.	խաչքար	9 դ.		հ	ջրամբարից 10 մ հվ, եռատված
	11.1.2.	խաչքար	12-13 դդ.		հ	վերին մասը չի պահպանվել, տեղադրված ցածր պատվանդանին
	11.1.3.	խաչքար	13 դ.		հ	եկեղեցու ամ պարսպաշարի մոտ, կանգնեցված ցածր պատվանդանին
	11.1.4.	խաչքար	13 դ.		հ	
	11.1.5.	խաչքար թաղետոսի	1224 թ.		հ	կանգնեցված փոքրիկ ժայռաբեկորին
	11.1.6.	խաչքար	13-14 դդ.		հ	քիվը` կոտրտված
	11.1.7.	խաչքար	14-15 դդ.		հ	ջրամբարից 10 մ հվ, պահպանվել է միայն միջին մասը
	11.1.8.	խաչքար	14-15 դդ.		հ	ջրամբարից 10 մ հվ, հողմնահարված
	11.1.9.	խաչքար	15-16 դդ.		հ	ջրամբարից 10 մ հվ, վերին մասը չի պահպանվել, պահպանված հատվածը` երկատված
	11.1.10.	խաչքար	15-16 դդ.		հ	կիսով խրված հողի մեջ
	11.1.11.	խաչքար	16 դ.		հ	արձանագիր, ստորին ծախ 1/4-ը չի պահպանվել
	11.1.12.	տապանաքար աղաբաբի	15-16 դդ.		հ	ան եզրին
11.2.		մատուռ	14-15 դդ.		տ	եկեղեցուց ամ, ժայռի ծայրին, հիմնավեր
11.3.		մատուռ «կապույտ խաչ»	10 դ.		տ	եկեղեցուց հս-ամ, կիսավեր
11.4.		ջրամբար	10 դ.		հ	եկեղեցուց ամ
12.		խաչքար	1195 թ.	0,5 կմ հս-ամ	տ	գյուղ մտնող ճանապարհի աջ կողմում
13.		հուշարձյուր ս. վարդան	19 դ.	հս-ան մասում	տ	գյուղի եզրին վրկնգ.` 1986 թ., վրկնգ. ճարտ.` ի. գասպարյան
14.		հուշարձան` երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1978 թ.	հվ մասում	տ	
15.		ջրաղացների համալիր	13-14 դդ.	1 կմ հս	տ	«պարույրի լճակ» վայրում, տարածքում կան 8 ջրաղացների ավերակներ
16.		քարայր-կացարան	մջնդ	1,5 կմ հս	տ	ս. ստեփանոս եկեղեցուց 600 մ հս, ծորի

17.			քարայր-կացարան	մշնդ	1,5 կմ հս	տ	արևելահայաց երեսին ս. ստեփանոս եկեղեցուց 600 մ հս, ձորի արևելահայաց երեսին
18.			խաչքար արագածոտնի գավառի ազատագրման	1195 թ.	գյուղից մոտ 1.5 կմ հվ- աե, աշտարակ-գյումրի մայրուղու աջ կողմում	հ	որմնափակ, կանգնեցրել է կոշավանքի առաջնորդ պետրոս ականատես վարդապետը՝ գավառը սելջուկներից ազատագրելու առթիվ
19.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 4 դ. - մ.թ. 4 դ.	գյուղի հվ-ամ եզրին, աշտարակ-գյումրի մայրուղուց 30-35 մ ձախ	հ	

(2.61-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.62. ՀԱԿԿՈ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի	8-12 դդ.	1 կմ ամ	տ	տեղադրությունը գյուղի դպրոցի նկատմամբ
	1.1.			գերեզմանոց	8-12 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ մասում
2.				գյուղատեղի	ուշ մշնդ	2,5 կմ հս- ամ	տ	
3.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	տեղադրությունը՝ գյուղի դպրոցի նկատմամբ
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	4 կմ հս-ամ	հ	հերկված, արտաքին հետքերը չեն պահպանվել
5.				կոթող	4-5 դդ.	գ. մ.	հ	գյուղի դպրոցի մոտ, պահպանվել է միայն քանդակագարդ պատվանդանը
6.				քարայր - կացարան	մթա 2-1 հզմ	0,7 կմ հս- ամ	հ	ձորի աջակողմյան բազալտե ժայռազանգվածում

2.63. ՀԱՐԹԱՎԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	9-17 դդ., 19- 20 դդ.	ամ մասում	տ	գյուղ մտնող ճանապարհից աջ, բարձրադիր բլրին գյուղի գործող գերեզմանոցի մի հատվածն է:
	1.1.			եկեղեցի	10-12 դդ.		տ	գերեզմանոցի հս մասում, հիմնավեր
	1.2.			խաչքար	17 դ.		տ	տեղահանված, ստորին մասը՝ կոտրված
2.				եկեղեցական համալիր «աստվածընկալ»	5-13 դդ.	4-5 կմ աե	հ	քասախի կիրճում
	2.1.			եկեղեցի ս. աստվածածին	5-6 դդ.		հ	
	1.2.			եկեղեցի ս. Նշան (կաթողիկե)	1244 թ.		հ	պատվիրատուն՝ քուրդ իշխան վաչուտյան և խորիշահ
	2.3.			գավիթ	13 դ.		հ	ճարտ.՝ յոհաննես
	2.4.			գերեզմանոց	5-13 դդ.		տ	
	2.4.1.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. Նշան եկեղեցու հս-աե անկյան մոտ շարքով կանգնած 6 խաչքարերից աջից 1-ինն է, ճակտոնը՝ կոտրված
	2.4.2.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. Նշան եկեղեցու հս-աե անկյան մոտ շարքով կանգնած 6 խաչքարերից աջից 2-րդն է, վերին ծախ եզրը՝ կոտրված
	2.4.3.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. Նշան եկեղեցու հս-աե անկյան մոտ շարքով կանգնած 6 խաչքարերից աջից 3-րդն է, ճակտոնը՝ կոտրված
	2.4.4.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	գավթից ամ, հենած ժայռաբեկորին, վերնամասը՝ կոտրված
	2.4.5.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցու հվ-ամ անկյան մոտ բարձր քառաստիճան պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից աջակողմյանն է
	2.4.6.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցու հվ-ամ անկյան մոտ բարձր քառաստիճան պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից ձախակողմյանն է
	2.4.7.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ս. Նշան եկեղեցու հս-աե անկյան մոտ շարքով կանգնած 6 խաչքարերից ձախից 2-րդն է, վերին ծախ անկյունն ու վերնամասը՝ կոտրված
	2.4.8.			խաչքար	1274 թ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցուց ամ, մեջտեղից կոտրված կազմող՝ հովհաննես
	2.4.9.			խաչքար	13 դ.		հ	գավթի ամ պատի մոտ, ներքուստ, տեղափոխված գերեզմանոցից, ջարդոտված, ներկված՝ կարմիր յուղաներկով
	2.4.10.			խաչքար	13 դ.		հ	ս. Նշան եկեղեցուց հս
	2.4.11.			խաչքար	13 դ.		հ	գավթից ամ, հենած ժայռաբեկորին, վերնամասը չի պահպանվել
	2.4.12.			խաչքար	13 դ.		հ	արձանագիր, պահպանվել է 3 բեկորով
	2.4.13.			խաչքար	13 դ.		հ	ս. Նշան եկեղեցու հս-աե անկյան մոտ շարքով կանգնած 6 խաչքարերից ձախից 1-ինն է, ստորին աջ հատվածը՝ կոտրված
	2.4.14.			խաչքար	13 դ.		հ	գավթից 7 մ ամ, ստորին ծախ անկյունը՝ կոտրված
	2.4.15.			խաչքար	14-15 դդ.		հ	ս. Նշան եկեղեցուց 7 մ հս, ընկած գետինին
	2.4.16.			խաչքար	15-16 դդ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցու ամ պատի մոտ, 3 խաչքարերից կենտրոնականը
	2.4.17.			խաչքար	15-16 դդ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցու ամ պատի մոտ, 3 խաչքարերից աջակողմյանը
	2.4.18.			խաչքար	16 դ.		հ	գավթի ամ պատի մոտ, մուտքից ձախ, երկատված
	2.4.19.			խաչքար	16-17 դդ.		հ	համալիրի ամ կողմում, երկատված
	2.4.20.			խաչքար	16-17 դդ.		հ	գավթում, պահպանվել է ստորին մասը
	2.4.21.			խաչքար	17 դ.		հ	գավթից ամ, պահպանվել է միջին մասը
	2.4.22.			տապանաքար	16-17		տ	համալիրի ամ մասում, բարձր օրորոցածն.

2.5.		գյուղատեղի «աստվածընկալ»	19-20 դդ.		տվանական համալիրից հս
2.5.1.		գերեզմանոց	19-20 դդ.		տգյուղատեղիի հս մասում
2.5.2.		հուշակոթող՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1990 թ.		տքասախի կիրճում
3.		եկեղեցի ս. գեվորգ	1861 թ.	գ. մ.	տ
3.1.		խաչքար	12 դ.	սբ. գևորգ եկեղեցու հս կողմում	հ վերնամասի գեղաքանդակ բեկոր
4.		կոթող	7 դ.	հս մասում	տ«շեկ ավետարան» կոչվող մատուռի ներսում
5.		հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1975 թ.	գ. մ.	տգյուղի հվ-ամ եզրին
6.		մատուռ թուխ մանուկ	13 դ.	ամ մասում	տգյուղի եզրին, գյուղ մտնող ճանապարհից ձախ, բարձր բլրին, կիսավեր
6.1.		գերեզմանոց	9-13 դդ.		տմատուռի շուրջը
6.1.1.		խաչքար	9-10 դդ.		հ 1980 թ.՝ ամրացված գետնին բետոնով, ստորին մասը չի պահպանվել
6.1.2.		խաչքար	9-10 դդ.		հ մատուռից հվ

(2.63-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.64. ՀԱՅԱՇԵՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ	700 մ հս-ան մասում	հ	տեղադրությունը՝ գյուղի դպրոցի նկատմամբ
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,1 կմ հս-ան	հ	տեղադրությունը՝ գյուղի դպրոցի նկատմամբ
2.				բնակատեղի	մթա 1 հզմ	հվ-ամ մասում	հ	արեգ տանող ճանապարհից աջ
2.1.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ		հ	բնակատեղիի հս մասում
3.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	ան մասում	տ	գբաղեցնում է գյուղի քրդական գերեզմանոցի հվ-ան հատվածը
4.				գյուղատեղի	17-18 դդ.	1,5 կմ հս	տ	
4.1.				եկեղեցի	18-19 դդ.		տ	գյուղատեղիի հս եզրին
4.2.				գերեզմանոց	17-18 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ մասում
4.3.				մատուռ	18-19 դդ.		տ	գյուղատեղիի հս մասում
	4.3.1.			խաչքար	11-12 դդ.		հ	մատուռի հվ պատին, արտաքուստ
5.				գյուղատեղի «բալուկ»	18-19 դդ.	1 կմ հս-ան	տ	սաբունչի լեռան հվ-ամ լանջին, ճանապարհի աջ կողմում
6.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	0,3 կմ հվ-ան	հ	տեղադրությունը՝ գյուղի գոմերի նկատմամբ
7.				հուշադրություն՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1946 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ ռ. խրայեյան
8.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1981 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ հ. ասլանյան

2.65. ՀՆԱԲԵՐԴ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակատեղի «հնաբերդ»	մթա 2-1 հզմ	1,5-2 կմ հվ-ան	հ	դալաչա թեփե բլրի գագաթին և լանջերին
1.1.				միջնաբերդ	մթա 2-1 հզմ		հ	բլրի գագաթին
1.2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	միջնաբերդի հս-ան կողմում
2.				եկեղեցի	5-6 դդ., 19-20 դդ.	ան մասում	հ	բարձունքի վրա, վրկնգ.՝ 19-20 դդ., այժմ կիսավեր
2.1.				կոթող	5-6 դդ.		հ	օգտագործված է որպես եկեղեցու մուտքի եզրաքար
2.2.				գերեզմանոց	5-20 դդ.		տ	եկեղեցու ան կողմում
2.3.				խաչքար	17 դ.	գյուղամիջյան եկեղեցու ամ պատի ստորին շարվածքում, մուտքի աջ կողմում, արտաքուստ ազդեցված	տ	ստորին բեկոր
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1978 թ.	հս-ամ մասում	տ	գյուղի եզրին
4.				մատուռ թուխ մանուկ	5-7 դդ.	ան մասում	հ	վրկնգ.՝ 1989 թ.
4.1.				խաչքար	10-11 դդ.		հ	մատուռի ներսում, երկատված
4.2.				կոթող	5-6 դդ.		հ	մատուռի բեմին

(2.65-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.66. ԶՈՐԱԳԼՈՒԽ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «բերդի գլուխ»	մթա 10-8 դդ.	0,7 կմ հս-ան	հ	
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	գործող գերեզմանոցից ամ
2.				ամրոց «խազնաքար»	մթա 2-1 հզմ, 14-18 դդ.	2 կմ հս-ան	հ	
2.1.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ		հ	
2.2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
2.3.				գյուղատեղի	14-18 դդ.		տ	ամրոցից հս-ամ, ծորի ծախ ափին
3.				բացօթյա կայան	քարի դար	2 կմ հս	հ	
4.				գերեզմանոց	14-19 դդ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
5.				գյուղատեղի	10-17 դդ.	1,5 կմ հս-ան	տ	
5.1.				եկեղեցի «կարմիր վանք»	10-12 դդ.		տ	կիսավեր
	5.1.1.			խաչքար	12 դ.		հ	եկեղեցու ամ պատի մոտ, պահպանվել է միայն վերնամասը
	5.1.2.			խաչքար	13 դ.		հ	ազուցված եկեղեցու ամ պատին, արտաքուստ, պահպանվել է վերին մասը, կազմող՝ օվասափ
5.2.				գավիթ	14-15 դդ.		հ	պահպանվել են միայն հիմքերը՝ 30-40 սմ բարձրությամբ
5.3.				գերեզմանոց	10-13 դդ.		տ	
6.				եկեղեցի ս. հովհաննես	19 դ.	գ. մ.	տ	
6.1.				խաչքար	13 դ.		հ	եկեղեցու ներսում, ավանդատանը
6.2.				խաչքար	13 դ.		հ	եկեղեցու ներսում, ավանդատանը
6.3.				խաչքար	12-13 դդ.	ազուցված է սբ. հովհաննես եկեղեցու հվ-ան ավանդատանը, մուտքից ծախ	հ	ստորին կես
6.4.				խաչքար	13 դ.	ազուցված է սբ. հովհաննես եկեղեցու ամ մուտքի վերին աջ կողմում, պատուհանի մոտ	հ	արձանագիր ստորին մաս
7.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1957-1958թթ.	գ. մ.	տ	ս. հովհաննես եկեղեցուց ան
8.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1985 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ մ. միքայելյան

(2.66-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.68. ՂԱԶԱՐԱՎԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի «անգրսակ»	14-20 դդ.	4 կմ հս	տ	շահվերդ գետի կիրճի աջ ափին
1.1.				ամրոց	16-18 դդ.		տ	գյուղատեղիի կետ.-ում
1.2.				քրամբար	18-19 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ մասում
2.				քաղաքատեղի «լազարավան»	մթա 2 հզմ, 5-17 դդ.	1,5 կմ հս	հ	շահվերդ գետի ձախ ափին
2.1.				միջնաբերդ	մթա 2 հզմ		հ	քաղաքատեղիի հս մասում
2.2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	քաղաքատեղիից հս-ան տարածվող սարահարթին, պահպանվել է 3 կղզյակներով
2.3.				գյուղատեղի	5-17 դդ.		տ	քաղաքատեղիի հվ մասում
	2.3.1.			եկեղեցի	9-13 դդ.		տ	ավերված
	2.3.2.			գերեզմանոց	9-17 դդ.		տ	եկեղեցու ավերակների շուրջը
3.				կամուրջ	16-17 դդ.	2 կմ հս	տ	շահվերդ գետի վրա, լազարավան-փերսի հին ճանապարհին, ավերված

2.69. ՄԱՍՏԱՐԱ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակելի տուն	1898 թ.	գ. մ.	տ	գաքարի
2.				բնակելի տուն	1900 թ.	գ. մ.	տ	հարություն հարությունյանի
3.				գերեզմանոց	5-20 դդ.	հվ-ան մասում	տ	
3.1.				մատուռ «զմբեթ»	12-13 դդ.		տ	ամ եզրին, պահպանվել է միայն հվ պատը
3.2.				խաչքար	13 դ.		հ	ամ մասում, վերին և ստորին մասերը չեն պահպանվել
3.3.				խաչքար	13 դ.		հ	
3.4.				խաչքար	13-14 դդ.		հ	հս եզրին, ընկած գետնին, աջակողմյան մասը՝ կոտրված
3.5.				խաչքար նավասարդի	15-16 դդ.		հ	հվ-ամ եզրին
3.6.				խաչքար	15-16 դդ.		հ	հս եզրին, ընկած գետնին, ստորին մասը չի պահպանվել, եղծված արձանագրությամբ
3.7.				խաչքար	15-16 դդ.		հ	հվ-ամ մասում, կիսով խրված գետնի մեջ
3.8.				խաչքար բեկլարին	16 դ.		հ	հս-ամ մասում, ցածր պատվանդանին, կազմող՝ բաղիշ
3.9.				խաչքար	16 դ.		հ	կետ մասում, ընկած գետնին,

3.10.			խաչքար մկրտչի	16 դ.		հ	արձանագիր, անտոմիոստոլ՝ նոնգար ընդհանուր պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից ձախակողմյանն է
3.11.			խաչքար գրիգորիսի	16 դ.		հ	ընդհանուր պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից աջակողմյանն է, կազմող՝ հերապետ
3.12.			խաչքար խաչատուրին	16 դ.		հ	գերեզմանոցի ցանկապատի մոտ, ընկած գետինն, հողմահարված, մամռապատ
3.13.			խաչքար մուգապարին	16 դ.		հ	հս-ամ մասում, պատվանդանին, կազմող՝ հերապետ
3.14.			խաչքար գրիգորի	1506 թ.		հ	կանգնեցված պատվանդանին
3.15.			խաչքար ամիրխանի	1574 թ.		հ	ամ եզրին, պատվանդանին, կազմող՝ բաղիշ
3.16.			խաչքար ասատուրի	1574 թ.		հ	հվ-ամ եզրին, պատվանդանին, նավասարդի խաչքարի կողքին
3.17.			խաչքար բարսեղի	1579 թ.		հ	ամ մասում, պատվանդանին, կազմող՝ հերապետ
3.18.			խաչքար առաքելի	1591 թ.		հ	հվ եզրին, երկատված
3.19.			խաչքար յակոբի	1594 թ.		հ	ամ եզրին, պատվանդանին
3.20.			խաչքար	1608 թ.		հ	հս եզրին, պահպանվել է վերին մասը
3.21.			տապանաքար	16 դ.		տ	հս մասում, խոյակերպ
4.			գերեզմանոց	12-14 դդ.	հվ մասում	տ	
5.			գյուղատեղի «հին մաստարա»	13-16 դդ.	0,5 կմ հվ-աե	տ	թալին տանող ճանապարհից ձախ
6.			գյուղատեղի «շենիկ»	4-20 դդ.	6 կմ հս	հ	զովասար տանող ճանապարհի աջ կողմում
6.1.			եկեղեցի ս. ամենափրկիչ	5 դ.		հ	գյուղատեղիի աե եզրին
	6.1.1.		գերեզմանոց	4-20 դդ.		հ	եկեղեցու շուրջը
		6.1.1.1	խաչքար	10 դ.		հ	եկեղեցու ներսում
		6.1.1.2	խաչքար	11-12 դդ.		հ	կանգնեցված գետինն, վերին անկյունները՝ կոտրված
6.2.			եկեղեցի ս. աստվածածին (ս. սարգիս)	6 դ.		հ	գյուղատեղիի կետ-ում, վրկնգ.՝ 1903 թ.
6.3.			կոթող	4-5 դդ.		հ	հս մասում, վերին և ստորին մասերը՝ կոտրված
7.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս-աե	հ	մաստարա-գառնահովիտ ճանապարհից աջ, նաև գյուղի մեջ՝ ս. հովիաննես եկեղեցու շրջակայքում
8.			եկեղեցի ս. հՈՎՀԱՆՆԵՍ	6-րդ դ.	գ. մ.	հ	
8.1.			խաչքար	9-10 դդ.		հ	եկեղեցու մոտ, դրված քարաբեկորին
9.			խաչքար	13-14 դդ.	գ. մ.	հ	սպարտակ հակոբյանի տնամերձում
10.			խաչքար աստվածածին ս. ՆՇԱՆ	1210 թ.	աե մասում	հ	բարձրադիր բլրի վրա
11.			հուշարձան երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1970 թ.	գ. մ.	տ	
12.			մատուռ	17-18 դդ.	0,5 կմ աե	տ	«պոչիկձոր» կոչվող վայրում
13.			մատուռ	17-18 դդ.	հս-աե մասում	տ	պահպանվել են պատերը մոտ 2 մ բարձրությամբ
14.			մատուռ ս. ամենամոլորակ (մեռել հարույց)	16-17 դդ.	գ. մ.	տ	ազատ հակոբյանի տնամերձում, վրկնգ.՝ 1975 թ.
15.			մատուռ ս. գրիգոր	17 դ.	գ. մ.	տ	իներիկ սարգսյանի տնամերձում, վրկնգ.՝ 1977 թ.
16.			մատուռ թուխ մանուկ	13 դ.	գ. մ.	տ	գրիշա թաղևոսյանի տնամերձում, վրկնգ.՝ 1901 թ.
16.1.			կոթող	5-6 դդ.		հ	մատուռի որմնասյան շարվածքում
16.2.			կոթող	5-6 դդ.		հ	մատուռի խորանի շարվածքում
16.3.			գերեզմանոց	16-17 դդ.		տ	մատուռի շուրջը
17.			մատուռ ս. հակոբ	19 դ.	գ. մ.	տ	վրկնգ.՝ 1972 թ.
18.			մատուռ ս. հՈՎՀԱՆՆԵՍ	19 դ.	գ. մ.	տ	վրկնգ.՝ 1966 թ.
19.			մատուռ ս. մինաս	19 դ.	հվ-աե մասում	տ	վրկնգ.՝ 1975 թ.
20.			եկեղեցի ս. ստեփանոս նախավկա	17 դ.	0,5 կմ հս-ամ	տ	վրկնգ.՝ 1875 թ., բաբլո աստվածատուրի կողմից
20.1.			խաչքար	12-13 դդ.		հ	ազուցված ամ պատին, արձանագիր
20.2.			պարիսպ	17 դ.		տ	
21.			բնակատեղի	մ.թ.ա. 3, մ.թ.ա. 4 դ.- մ.թ. 3 դ.	գյուղից 1 կմ ամ, աշտարակ- գյումրի մայրուղու ձախ կողմում	հ	
	21.1.		դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 3-2 հազ.	գյուղից 1 կմ ամ, աշտարակ- գյումրի մայրուղու ձախ կողմում	հ	
22.			բնակատեղի եղևասար	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 3.5 կմ հվ- ամ, աշտարակ- գյումրի մայրուղու աջ կողմում, բլրի զազաթին և ստորոտին	հ	
	22.1.		դամբարանադաշտ եղևասար	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 3.5 կմ հվ- ամ, աշտարակ- գյումրի մայրուղուց աջ,	հ	

						բլրի ստորոտին, հարթ տեղակայված		
23.				գյուղատեղի	ուշ միջնադար	հյուսիս-արևմտյան, աշտարակ-գյուղի մայրուղու ձախ կողմում	h	
24.				դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 9 կմ հս-արևմտյան, մաստարա-գարինջա ճանապարհից աջ, գարինջայի 17-18 դդ. գյուղատեղիի (պետ. ցուցիչ՝ 2.44.1) շրջակայքում, բլրի ստորոտի հարթ տեղակայված	h	

(2.69-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.69.1. ՁՈՐԱԳՅՈՒՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակատեղի	մթա 3-1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	h	«պոչիկծոր» կոչվող հեղեղատի աջ ափին, կից գյուղի գործող գերեզմանոցին
1.1.				խաչքար	9 դ.		h	դամբարանաբլրի վրա, ամրացված ցածրիկ պատվանդանին
2.				բնակատեղի	մթա 4-3 հզմ	ամ մասում	h	մաստարայի հեղեղատի աջ ափին, ծաղկասարի «խարաբեք» ամրոցի բլրի ստորոտին

2.70. ՄԵԼԻՔՅՈՒՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հս մասում		տ գյուղի եզրին, գործող գերեզմանոցի տարածքում
2.				եկեղեցի ս. ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ	1891 թ.	գ. մ.		տ կառուցող վարպետ՝ ավդիբեգի ավագ
2.1.				տապանաքար մեկիցի	1680 թ.			տ ագուցված եկեղեցու հս պատին, ներքուստ, գյուղի հիմնադիր մեկիցի տապանաքարն է
2.2.				գերեզմանոց	17-20 դդ.			տ եկեղեցու հս և աե կողմերում
2.3.				տապանաքար հովսեփի	17 դ.	ագուցված է սբ հովհաննես եկեղեցու բեմի ճակատին		տ սալատապան
3.				խաչքար	11-12 դդ.	հս մասում		h գործող գերեզմանոցի հվ եզրին, ղևկած գետին, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
4.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների	1984 թ.	գ. մ.		տ աե եզրին, բարձունքի վրա
5.				դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 3-1 հազ.	գյուղից մոտ 2.5 կմ հվ-ամ, հալավարի ջրամբարի աջ՝ հս-ամ ափի թեքադիր լանջին	h	

(2.70-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.71. ՄԻՐԱՔ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ	հս-ամ մասում	h	թասախ գետի ձախ ափին
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		h	բացվել է 1982-ին՝ հալավարի ջրամբարի շին. աշխատանքների ժամանակ
2.				եկեղեցի	5-6 դդ.	հս մասում	h	
2.1.				գերեզմանոց	5-20 դդ.		տ	
		2.1.1.		կոթող	5-6 դդ.		h	

2.72. ՄՈՒԼՔԻ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	17-20 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	պահպանվել է 2 կղզակներով
2.				եկեղեցի ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	16 դ.	գ. մ.	տ	

2.73. ՆԵՐՔԻՆ ԲԱԶՄԱԲԵՐՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 3-1 հզմ, մջնդ	հվ-ամ մասում	h	
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		h	երևան-գյուղի մայրուղու և ներքին բազմաբերդ տանող ճանապարհի հատման կետից 0,5 կմ հս, բլրի վրա
1.2.				գյուղատեղի	մջնդ		տ	
2.				ամրոց «սեվ բերդ»	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հվ-ամ	h	աշտարակ-թալին խճուղու 35-րդ կմ-ից 200 մ ամ
2.1.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ		h	

3.		գերեզմանոց	19-20 դդ. հվ-աե	տ գործող գերեզմանոցի ամ և հս հատվածներում
4.		հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1985 թ. գ. մ.	տ թանդ.՝ խ. մեթոնյան

2.74. ՆԵՐՔԻՆ ՍԱՍՈՒՆԱՇԵՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 1 հզմ-մթ 5 դ.	հվ-ամ մասում	հ	«քոլագրան» վայրում
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
	1.2.			գյուղատեղի	3-5 դդ., 7 դ.		տ	
	1.2.1.			եկեղեցի	7 դ.		հ	կիսավեր
	1.2.2.			կոթող	4-5 դդ.		հ	
2.				ամրոց	6-7 դդ.	0,7 կմ հվ-ամ	հ	
3.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ	0,5 կմ աե	հ	թալին-ավթոնա ճանապարհից ձախ
	3.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	գյուղի հվ-աե եզրին, Ներքին բազմաբերդ տանող ճանապարհի երկու կողմերում
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2 հզմ	հս մասում	հ	երևան-գյումրի մայրուղուց գյուղ տանող ճանապարհին միանում է դավթաշենի դամբարանադաշտին
5.				եկեղեցի	7 դ.	ամ մասում	հ	եռախորան, ավերակ
6.				խաչքար	9-10 դդ.	գ. մ.	հ	արամ մխիթարյանի տանը
7.				բնակատեղի	մ.թ.ա. 5-3 հազ.	գյուղից 2,5 կմ հվ, երևան-թալին մայրուղու 59,09-59,25 կմ հատվածում, ճանապարհի հս եզրին, սեղանաձև հատակագծով հրվանդանի վրա	հ	

(2.74-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.75. ՆԻԳԱՎԱՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	17-18 դդ.	2 կմ հվ	տ	
	1.1.			մատուռ թուխ մանուկ	17-18 դդ.		տ	վրկնգ.՝ 1970-ական թթ.
2.				գերեզմանոց	18-20 դդ.	աե մասում	տ	
3.				դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ	հվ-աե մասում	հ	
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ ամ	հ	դաշտամիջյան ճանապարհից աջ, ձգվում է մինչև թևաթորոս մատուռ
5.				եկեղեցի «Ժամատեղ»	13-14 դդ.	հս մասում	տ	պահպանվել են հիմնապատերը
	5.1.			գերեզմանոց	18-19 դդ.		տ	
6.				եկեղեցի ս. ստեփանոս	19 դ.	գ. մ.	տ	կիսավեր
7.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1981 թ. գ. մ.		տ	
8.				մատուռ «թեվաթորոս»	18-19 դդ.	2,5 կմ հս-ամ	տ	

2.77. ՆՈՐԱՇԵՆ ԳՅՈՒՐ (ԱՊԱՐԱՆԻ ՇՐՋ.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	աե մասում	տ	ս. աստվածածին եկեղեցուց 250 մ հվ-աե
2.				գերեզմանոց	14-20 դդ.	2,5 կմ ամ	տ	հին Նորաշենում կառուցված ամառանոցների մոտ
	2.1.			խաչքար	14-15 դդ.		հ	ստորին մասը՝ կոտրված
3.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	2,5 կմ ամ	տ	ամառանոցներ տանող ճանապարհի աջ կողմում, բարձրադիր վայրում
4.				գյուղատեղի	14-17 դդ.	1 կմ հվ-աե	տ	բուժական տանող ճանապարհից ձախ, մաքուր նյութերի գործարանից հվ-աե, լքված քարհանքի մոտ
5.				գյուղատեղի «օսկոյի»	18-19 դդ.	1,5 կմ հս-աե	տ	տեղադրությունը՝ հին Նորաշեն գյուղի նկատմամբ
6.				եկեղեցի ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	5-6 դդ.	հս-աե մասում	հ	վրկնգ.՝ 19 դ.
	6.1.			խաչքար	9-10 դդ.		հ	եկեղեցու բեմին

6.2.		կոթող	5-7 դդ.		հ	Եկեղեցու առ ճակատին
6.3.		կոթող	7 դ.		հ	Եկեղեցու խորանում
6.4.		կոթող	7 դ.		հ	Եկեղեցու հս պատին
6.5.		կոթող	7 դ.		հ	Եկեղեցու հս պատին
6.6.		գերեզմանոց	19-20 դդ.		տ	Եկեղեցու շուրջը
7.		խաչքար	13 դ. գ. մ.		հ	թուխ մանուկ մատուռի բեմին
8		խաչքար	9-10 դդ.	գ. մ.	հ	թաղևոս առաքյալ մատուռում
9.		հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1977 թ.	հվ-ամ մասում	տ	

2.78. ՆՈՐԱՇԵՆ ԳՅՈՒՂ (ԱՐԱԳԱԾԻ ՇՐՋ.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	առ մասում	տ	
2.				Եկեղեցի	1882 թ.	ամ մասում	տ	
2.1.				գերեզմանոց	19 դ.		տ	
3.				Եկեղեցի ս. հովհաննիս	16-17 դդ.	5 կմ հս-առ	տ	մեծ գուգաթ լեռան գագաթին, վերը՝ 1896-ին
4.				մատուռ	14-20 դդ.	4 կմ հս-առ	տ	ժայռափոր
5.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1983 թ.	հս-առ մասում	տ	գյուղի եզրին

2.79. ՆՈՐ ԱՐԹԻԿ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս-առ	հ	«բերդի դոշ» վայրում
2.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հվ-առ մասում	տ	
3.				գյուղատեղի «գեղ օբա»	17-18 դդ.	2,1 կմ հս-ամ	տ	տեղադրությունը՝ գյուղի մարզադաշտի նկատմամբ
4.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս-ամ	տ	
5.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,7 կմ հս-առ	տ	
6.				Եկեղեցի	1898 թ.	գ. մ.	տ	
7.				հուշարձան երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1969 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ ա. աղաբաբյան

2.81. ՇԱՄԻՐԱՍ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				քաղաքատեղի շամիրամ	մթա 2-1 հզմ	հվ-ամ մասում	հ	գյուղի եզրին, լեռնային հրվանդանի վրա
1.1.				միջնաբերդ	մթա 1 հզմ		հ	հրվանդանի հվ-առ եզրին
		1.1.1.		դղակ	մթա 1 հզմ		հ	հվ եզրին
1.2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-առ	հ	մեծ, իշխանական դամբարանաթմբերով
1.3.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հվ և հվ-առ մասերում	հ	իմասական դամբարանադաշտ, ծորի հվ կողմում
		1.3.1.		զոհարան	մթա 2-1 հզմ		հ	
		1.3.2.		մեհիկ	մթա 2-1 հզմ		հ	գյուղից 0,5 կմ հս
1.4.				դամբարանադաշտ «մեծ կուրգաններ»	մթա 2 հզմ կես	հս մասում	հ	
		1.4.1.		դամբարան «մեծ կուրգան»	մթա 2 հզմ կես		հ	գյուղի հս եզրին, գյուղ մտնող ճանապարհի աջ կողմում
1.5.				աշտարակների համալիր	մթա 2 հզմ	1 կմ հս	հ	
		1.5.1.		աշտարակ	մթա 2 հզմ	2,5 կմ հս	հ	տեղադրությունը՝ քաղաքատեղիի նկատմամբ
		1.5.2.		աշտարակ	մթա 2 հզմ	1 կմ հս	հ	շամիրամ-արունճ ճանապարհի խաչմերուկից 200 մ հս-առ
		1.5.3.		աշտարակ	մթա 2 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	տեղադրությունը՝ քաղաքատեղիի նկատմամբ
		1.5.4.		աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	0,5 կմ հվ	հ	մեգալիթյան պարիսպներից հվ
1.6.				պարիսպ	մթա 2-1 հզմ	հվ-առ մասում	հ	մեգալիթյան, գլխավոր դամբարանադաշտից հվ, դրան զուգահեռ
1.7.				ջրամբար	մթա 2 հզմ		հ	շամիրամի 1-ին և 2-րդ պարիսպների հպման տեղում
2.				դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 2 կմ հս, աշտարակ-գյուղի մայրուղու երկու կողմում	հ	տարածքի հվ մասում է պետ. ցուցակում 1.5.2 ցուցիչով ներկայացված աշտարակը
2.1.				գյուղատեղի	11-17 դդ.	գյուղից 2 կմ հս, աշտարակ-գյուղի մայրուղու երկու կողմում	տ	

(2.81-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.82. ՇԵՆԱԿԱՆ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	17-19 դդ.	գ. մ.	տ	գերեզմանոցը պահպանվել է 2 կղզյակներով
2.				գերեզմանոց	7 դ., 17-20 դդ.	հս մասում	տ	պահպանվել է 2 կղզյակով
2.1.				կոթող	7 դ.		հ	կիսով հողի մեջ, կոտրված
2.2.				կոթող	7 դ.		հ	կիսով հողի մեջ, վերին մասը՝ կոտրված
2.3.				կոթող	7 դ.		հ	կիսով հողի մեջ, ստորին մասը՝ կոտրված
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1977-1978 թթ.	գ. մ.	տ	

2.84. ՇՐԱՐՇԻԿ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «Ղալաչի»	մթա 2-1 հզմ	հս-աե մասում	հ	
2.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1985 թ.	գ. մ.	տ	քանդ.՝ ս. մուրադյան ճարտ.՝ ա. խրայեյան

2.85. ՈՍԿԵԹԱՍ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	գառնահովիտ տանող ճանապարհի ձախ կողմում
2.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1984 թ.	հվ-ամ մասում	տ	գյուղի եզրին, բարձունքի վրա
3.				վիշապաքար	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	գառնահովիտ տանող ճանապարհի ձախ կողմում

2.86. ՈՍԿԵՀԱՏ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց (եկեղեցի ս. սարգիս)	17-19 դդ.	ամ մասում	տ	կատարել է նաև եկեղեցու դեր
1.2.				խաչքար	10-11 դդ.		հ	ամրոցի հվ պատի տակ, վերին աջ և ստորին ձախ անկյունները՝ կոտրված
2.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	
3.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	
4.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	
5.				բնակատեղի	մթա 2 հզմ - 18 դ.	0,5 կմ հս-ամ	հ	անձավային բնակատեղի է
5.1.				քարայր-կացարան	մթա 2 հզմ		հ	
5.2.				գյուղատեղի	10-18 դդ.		տ	ծգվում է բնակատեղիի ամ մասով
6.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	«դռեր» վայրում
6.1.				ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	պահպանվել է 2 կղզյակով
7.				քարայր - կացարան «ճգնավորի այր»	12-13 դդ.	1 կմ հս-աե	տ	գյուղի գործող գերեզմանոցի մոտ

2.87. ՈՍԿԵՎԱԶ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոցի համալիր ախթամիր	մթա 3 հզմ, 9-19 դդ.	2,5 կմ հվ	հ	քասախի երկու ափերին, շահվերդի գետախառնուրդից հվ
1.1.				քաղաքատեղի ախթամիր	մթա 3 հզմ կես, մթա 3-1 դդ., 9-13 դդ.		հ	քասախի կիրճի աջ ափին
1.2.				ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
1.3.				գերեզմանոց	16-17 դդ.		տ	
1.4.				քարայր-կացարանների համալիր	մթա 3 հզմ - 15 դ.	2,5 կմ հվ-ամ	հ	քասախի կիրճում, գետի ձախ ափին
2.				բնակելի տուն	1901 թ.	արվյան փող. 2	տ	թումայենց սարգսի
3.				բնակելի տուն	1900 թ.	արվյան փող. 2ա	տ	թումայենց խաչոյի
4.				բնակելի տուն	1900 թ.	արվյան փող. 3	տ	Լոյի ասատուրի
5.				բնակելի տուն	1901 թ.	արվյան փող. 4	տ	թումայենց զաքարի
6.				բնակելի տուն	1900 թ.	արայի փող. 1	տ	գևորգ մնացականյանի
7.				բնակելի տուն	1907 թ.	արարատյան փող. 11	տ	հակոբ զասպարյանի
8.				բնակելի տուն	18 դ.	հոկտեմբերյան փող.	տ	դաստոյի դավթի
9.				բնակելի տուն	19 դ. վրջ	հոկտեմբերյան փող. 7	տ	սարգարենց պարսամի
10.				բնակելի տուն	1911 թ.	մյասնիկյան փող. 1,2	տ	աշեյենց
11.				բնակելի տուն	1906 թ.	մյասնիկյան փող. 24	տ	ալեք միրզոյանի
12.				բնակելի տուն	1900 թ.	գ. մ.	տ	մուղսոնց
13.				բնակելի տուն	1901 թ.	գ. մ.	տ	սարգարենց արամայիսի

14.			բնակելի տուն	1910 թ.	գ. մ.	տ	մուղսոնց պողոտի
15.			բնակելի տուն	1914 թ.	գ. մ.	տ	հովհաննես դավթյանի
16.			բնակելի տուն	1914 թ.	գ. մ.	տ	մինաս խաչատրյանի
17.			բնակելի տուն	1925 թ.	գ. մ.	տ	հարություն սարգսյանի
18.			գերեզմանոց	19-20 դդ.	հս մասում	տ	
19.			դղյակ	17-18 դդ.	2 կմ հվ	հ	ախթամիրի ամրոցից 250 մ հս
20.			եկեղեցի « բաղալի ժամ»	4-5 դդ.	2 կմ հվ-ամ	հ	
	20.1.		օժանդակ շինություն	4-5 դդ.		հ	
	20.2.		հնձան	19 դ.		տ	
21.			եկեղեցի ս. հովհաննես	7-13 դդ.	գ. մ.	հ	
	21.1.		պարսպի շքամուտք	19 դ.	եկեղեցուց 16 մ հվ	տ	հարավային պարսպապատի մեջ
22.			զոհասեղան	մթա 2 հզմ	2 կմ հվ-ամ	հ	
23.			կամուրջ	17 դ.	հվ-ան մասում	տ	շահվերդ գետի վրա, միաթռիչք
24.			հուշաղբյուր	1962 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ գ. թամանյան
25.			հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների	1981-1982 թթ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ գ. գրիգորյան
26.			վիշապաքար	մթա 2 հզմ	2 կմ հվ-ամ	հ	
27.			քարայր - կացարան	մթա 2 հզմ	1,5 կմ հվ	հ	շահվերդ գետի աջ ափին

(2.87-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.88. ՉՔՆԱՂ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «հռոմի պալեր»	մթա 2-1 հզմ	2,5 կմ հս-ամ	հ	
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-ամ	հ	
2.				գերեզմանոց	18-20 դդ.	հս-ան մասում	տ	ս. ստեփանոս եկեղեցուց հս
3.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	0,6 կմ հս-ամ	հ	«պապայի պալ» հանդամասում
4.				եկեղեցի ս. ստեփանոս	5 դ.	գ. մ.	տ	բացված 2001 թ. պեղումների արդյունքում
	4.1.			կոթող	7 դ.		հ	
5.				կոթող	5-7 դդ.	գ. մ.	հ	հովհաննես դավթյանի տնամերձում

2.89. ՊԱՐՏԻՉԱԿ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ	հ	տարածքը՝ հերկված

2.91. ՋՐԱՄԲԱՐ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				դամբարանադաշտ		մթա 8-7 դդ.	1,5 կմ հս	հ
2.				գյուղատեղի զովունի		4-20 դդ.	3-4 կմ հս	հ
	2.1.			եկեղեցի ս. պողոս - պետրոս		4 դ.		հ
		2.1.1.		գերեզմանոց		4-20 դդ.		տ
			2.1.1.1	կոթող		10-12 դդ.		հ
	2.2.			եկեղեցի ս. վարդան		4-5 դդ.		հ
		2.2.1.		դամբարան		4-5 դդ.		հ
			2.2.1.1.	խաչքար		1600 թ.		հ
	2.3.			մատուռ թուխ մանուկ		4 դ.		հ
		2.3.1.		գերեզմանոց		4-20 դդ.		տ
			2.3.1.1.	խաչքար		9 դ.		հ
			2.3.1.2.	խաչքար		9-10 դդ.		հ
			2.3.1.3.	խաչքար		10-11 դդ.		հ
			2.3.1.4.	խաչքար		11-12 դդ.		հ
			2.3.1.5.	կոթող		7 դ.		հ

2.92. ՌՅԱԹԱՉԱ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի	7-16 դդ.	հս մասում	տ	տարածքը՝ կառուցապատված
	1.1.			եկեղեցի ս. սարգիս	13-14 դդ.		տ	կիսավեր
				գերեզմանոց	6-15 դդ., 18-19 դդ.		տ	եկեղեցու հվ կողմում
	1.2.							
		1.2.1		կոթող	6 դ.		հ	գերեզմանոցի հվ-ան մասում
		1.2.2.		տապանաքար	18-19 դդ.			ծիակերպ
		1.2.3.		տապանաքար	18-19 դդ.			ծիակերպ
		1.2.4.		տապանաքար	18-19 դդ.			ծիակերպ
2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հս-ան և ամ մասերում	հ	

2.93. ՍԱՐՄՈՍԱՎԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի «համամյուլ»	7 դ., 17-20 դդ.	3 կմ հս-ան	տ	
	1.1.			եկեղեցի	7 դ.		հ	
	1.2.			գերեզմանոց	7-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի հս-ան եզրին
		1.2.1		խաչքար	9-10 դդ.		հ	գերեզմանոցի ան եզրին, կիսով թաղված հողի մեջ, եզրերը՝ կոտրված
		1.2.2.		խաչքար	9-10 դդ.		հ	գերեզմանոցի ան եզրին, երկթեք ավարտով
2.				եկեղեցի ս. գրիգոր լուսավորչի անապատ՝	13-14	հվ-ան	տ	քառասյի կիրճում, գետի աջ բարձրադիր

		«կաթնով աղբյուր» (սաղմոսավանքի անապատ)	դդ.	մասում	ժայռազանգվածին, սաղմոսավանքից 500 մ հվ-ամ
2.1.		խաչքար	13-14 դդ.		հ ագուցված ան պատին, արտաքուստ
3.		կամուրջ	13 դ.	2 կմ հս-ան	հ սաղմոսավանքից 1 կմ հս-ան, ամ խելը վերականգնված գյուղացիների կողմից
4.		վանական համալիր սաղմոսավանք	13-18 դդ.	հս-ան մասում	հ գյուղի եզրին
4.1.		եկեղեցի ս. աստվածածին	1225 թ.		հ պատվիրատու՝ վաչե և քուրդ իշխաններ
	4.1.1.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, կամարածև խորշում տեղադրված 2 խաչքարերից աջակողմյանն է
	4.1.2.	խաչքար բանուշահի	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ
	4.1.3.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված կամարածև խորշում, ամ պատին, արտաքուստ
	4.1.4.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, արծանագիր, ամենավերին ագուցված խաչքարն է
	4.1.5.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, արծանագիր, 5 խաչքարերից ծախից 5-րդն է
	4.1.6.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, 5 խաչքարերից ծախից 4-րդն է
	4.1.7.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, արծանագիր, 5 խաչքարերից ծախից 3-րդն է
	4.1.8.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, 5 խաչքարերից ծախից 2-րդն է
	4.1.9.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, աջից 2-րդն է
	4.1.10.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, աջից 1-ինն է, արծանագիր
	4.1.11.	խաչքար խաթունի	1218 թ.		հ բեկոր, եկեղեցու դիմաց
	4.1.12.	խաչքար	1669 թ.		հ ագուցված՝ ներքուստ, կազմող՝ նիկողայոս
4.2.		գավիթ	1215-1235 թթ.		հ պատվիրատու՝ վաչե իշխան
	4.2.1.	խաչքար	11-12 դդ.		հ գավթի ներսում
	4.2.2.	խաչքար	12-13 դդ.		հ ինձած գավթի ամ պատին, երկատված
	4.2.3.	խաչքար	13 դ.		հ գավթի ներսում, բարձր եռաստիճան պատվանդանին
	4.2.4.	խաչքար	13 դ.		հ ագուցված գավթի ծածկին, արծանագիր
4.3.		եկեղեցի ս. սիոն	1215 թ.		հ պատվիրատու՝ վաչե իշխան
	4.3.1.	խաչքար մխիթարի	12-13 դդ.		հ ագուցված ամ պատին, արտաքուստ, մուտքից աջ
	4.3.2.	խաչքար	13 դ.		հ կից հս ճակատին, արտաքուստ, կանգնեցված բարձր պատվանդանին
	4.3.3.	խաչքար թադոս քահանայի	1309 թ.		հ կից հս ճակատին, արտաքուստ, որմնափակ
4.4.		գրապահոց	1225 թ.		հ պատվիրատու՝ քուրդ իշխան և խորիշահ տիկին
	4.4.1.	խաչքար	13 դ.		հ ագուցված մուտքից վեր՝ եղծված արծանագրությամբ
4.5.		միաբանության շենք	17-18 դդ.		հ ավերված
4.6.		գերեզմանոց	13-15 դդ.		հ պահպանվել է 2 կղզակով, 1-ին հատվածը կից է սաղմոսավանքի պարսպին, 2-րդը՝ համալիրից 200 մ հս
	4.6.1.	խաչքար դանիել քահանայի	1255 թ.		հ որմնափակ
	4.6.2.	խաչքար	1278 թ.		հ կանգնեցված երկաստիճան բարձր պատվանդանին
	4.6.3.	խաչքար	13 դ.		հ տեղահանված, ստորին մասը՝ կտրված
	4.6.4.	խաչքար	13 դ.		հ գերեզմանոցի կնտ.-ում, տեղահանված, կիսով թաղված հողի մեջ
	4.6.5.	խաչքար	13 դ.		հ երկատված
	4.6.6.	խաչքար	13-14 դդ.		հ որմնափակ, խաչքարը ծածկող որմնի վերնամասն՝ անավարտ
	4.6.7.	խաչքար	13-14 դդ.		հ որմնափակ, խաչքարը ծածկող որմնի վերնամասը՝ վնասված
	4.6.8.	խաչքար	13-14 դդ.		հ բարձր պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից աջակողմյանն է
	4.6.9.	խաչքար	13-14 դդ.		հ բարձր պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից ձախակողմյանն է
	4.6.10.	խաչքար հակոբ րաբունապետի	1421 թ.		հ գերեզմանոցի պարսպին կից պահպանված հատվածում
	4.6.11.	խաչքար	15 դ.		հ կիսով թաղված հողի մեջ
	4.6.12.	խաչքար	15 դ.		հ կիսով թաղված հողի մեջ
	4.6.13.	խաչքար	17-18 դդ.		հ ընկած

2.95. ՍԱՍՈՒՆԻԿ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «սասունիկի դաշտ»	մթա 2 հզմ	3 կմ հվ-ան	հ	
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2 հզմ		հ	
2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հվ-ան	հ	աշտարակ-Էջմիածին ճանապարհի երկու կողմերում

2.96. ՍԱՐԱԼԱՆՁ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	հս-աե մասում	տ	
	1.1.			մատուռ թուխ մանուկ	19 դ.		տ	
2.				եկեղեցի ս. աստվածածին	19 դ.	հս-աե մասում	տ	գյուղի եզրին, վրնգ.՝ 1935 թ., 1958 թ., կիսավեր
	2.1.			խաչքար	10-11 դդ.	գյուղամիջյան սբ. աստվածածին եկեղեցու մուտքի աջ (հվ) կողմում, արտաքուստ	հ	

(2.96-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.99. ՍՈՒՍԵՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հվ	հ	բլրի վրա
	1.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
2.				գյուղատեղի	17-18 դդ.	հս մասում	տ	տարածքը՝ կառուցապատված
3.				գյուղատեղի	17-18 դդ.	2,5 կմ հվ-աե	տ	թալին-սուսեր ճանապարհից ձախ
4.				խաչքար	1990 թ.	գ. մ.	հ	
5.				հուշարձան՝ անդրանիկ զորավարի	1991 թ.	գ. մ.	տ	քանդ.՝ ս. սահակյան
6.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1965 թ.	գ. մ.	տ	ճարտ.՝ ա. արսենյան

2.100. ՎԱՐԱԲԼՈՒՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	2,4 կմ հս-ամ	հ	
2.				եկեղեցի ս. դանիել	1911 թ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
	2.1.			գերեզմանոց	19-20 դդ.		տ	եկեղեցու շուրջը
	2.2.			կոթող	5-7 դդ.	հորիզոնական դիրքով ամրացված է սբ. դանիել եկեղեցու հս ավանդատան հս պատի տակ	հ	քառակող բեկոր՝ մարդու պատկերաքանդակով
3.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1972 թ.	գ. մ.	տ	

(2.100-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.101. ՎԱՐԴԵՆԻՍ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	12-13 դդ.	հվ-ամ մասում	հ	«յոթվերջ» աղբյուրների դիմաց
2.				ամրոց «բերդչեն»	մթա 2-1 հզմ, մջնդ	2 կմ հվ-աե	հ	քասախի աջ ափին
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	ամրոցից 500 մ հս-ամ
	2.2.			գյուղատեղի	6 դ. - ուշ մջնդ		տ	գբաղեցնում է ամրոցի մի հատվածը և շարունակվում նրանից հս
	2.2.1.			եկեղեցի	6-7 դդ.		հ	գյուղատեղիի աե մասում, կիսավեր
	2.2.2.			գերեզմանոց	13-17 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ մասում
3.				բնակատեղի «բլրի գլուխ»	մթա 3-1 հզմ, մջնդ	1,5 կմ հվ-աե	տ	տեղացիներն անվանում են «մելոյի բերդ»
	3.1.			դամբարանադաշտ	մթա 3-1 հզմ		տ	բնակատեղիի ամ մասում, վարդենիս-ապարան խճուղու երկու կողմերում
4.				բնակատեղի	մթա 2-1 հզմ, մջնդ	հս-ամ մասում	տ	գյուղի եզրին, 17-20 դդ. գերեզմանոցից հս, տեղացիներն անվանում են «չոնքի քա»
5.				գերեզմանոց	17-20 դդ.	հս-ամ մասում	տ	ս. աստվածածին եկեղեցուց 160 մ հս-ամ
	5.1.			խաչքար	14-15 դդ.		հ	գերեզմանոցի աե մասում, ընկած գետնին
6.				գերեզմանոց	18-20 դդ.	հս մասում	տ	թարծունքի վրա
7.				եկեղեցի ս. աստվածածին	17 դ.	գ. մ.	տ	
	7.1.			գերեզմանոց	17 դ.		տ	եկեղեցու շուրջը՝ ավերված
8.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1974 թ.	գ. մ.	տ	
9.				մատուռ «յոթ վերջ»	12-13 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	գյուղի եզրին, բարձունքի վրա, վրկսգ.՝ 1974 թ. գյուղաբնակ ռուբեն քուչակի կողմից

2.102. ՎԱՐԴԵՆՈՒՏ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	11-14 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	
2.				գերեզմանոց	13-20 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	

3.			Եկեղեցի	19 դ.	գ. մ.	տ	
4.			Եկեղեցի ս. աստվածատուն	17 դ.	հվ մասում	տ	գյուղի եզրին, վրկնգ.՝ 1907 թ.
4.1.			գերեզմանոց	17- 20 դդ.		տ	
	4.1.1.		խաչքար	13 դ.	հենած է գյուղի սբ. աստվածածին եկեղեցու հվ պատին, արտաքուստ	հ	
5.			հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1970 թ.	գ. մ.	տ	
6.			մատուռ թուխ մանուկ	13 դ.	գ. մ.	տ	վրկնգ.՝ 20 դ. վրջ.
6.2.			խաչքար	10 դ.		հ	մատուռի ներսում
6.3.			խաչքար	11- 12 դդ.		հ	մատուռի առ պատի տակ, ներսում
6.4.			խաչքար	12- 13 դդ.		հ	մատուռի առ պատի տակ, ներսում
6.5.			խաչքար	12- 13 դդ.		հ	մատուռի մուտքի ծախ կողմում, դրսում, վերնամասը չի պահպանվել
6.6.			խաչքար	12- 13 դդ.		հ	մատուռի ներսում
6.7.			խաչքար	13 դ.	հենած է 13-րդ դ. թուխ մանուկ մատուռի պատին, արտաքուստ	տ	
6.8.			խաչքար	13 դ.	հենած է 13-րդ դ. թուխ մանուկ մատուռի առ պատին, արտաքուստ	տ	

(2.102-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-ն)

2.103. ՎԵՐԻՆ ԲԱԶՄԱԲԵՐԴ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ	հվ-ամ մասում	հ	տարածքում գյուղի գործող գերեզմանոցն է
2.				խաչքար	1217 թ.	հվ-ամ մասում	հ	գործող գերեզմանոցի տարածքում, ամրացված պատվանդանին, կազմող՝ խաչոտ վարդապետ
3.				մատուռ ս.ամենափրկիչ	12-17 դդ.	հվ մասում	տ	ժայռափոր
3.1.				խաչքար	11-12 դդ.		տ	մատուռի մոտ

2.104. ՎԵՐԻՆ ՍԱՍՈՒՆԱՇԵՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ	3,5 կմ հվ- ամ	հ	
	1.1.			ղամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
2.				գյուղատեղի	2-5 դդ.	3,5 կմ հվ	տ	երևան-գյուղի ճանապարհի ծախ կողմում
3.				հուշարձան՝ անդրանիկ զորավարի	1979 թ.	գ. մ.	տ	
4.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1978 թ.	գ. մ.	տ	
5.				վիշապաքար	մթա 2 հզմ	գ. մ.	հ	

2.105. ՎԵՐԻՆ ՍԱՍՈՒՆԻԿ* ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	«Ճլխան աղբյուր» ձորը տանող ճանապարհի աջ կողմում, ժայռոտ հրվանդանի վրա
2.				աշտարակ	մթա 2-1 հզմ	2,5 կմ հվ- ամ	հ	«Կաքավի ձոր» վայրում
3.				գյուղատեղի	մջնդ	3 կմ հվ-ամ	տ	«Համիրամի դաշտ» վայրում
4.				գյուղատեղի	մջնդ	2,4 կմ հվ-ամ	տ	«Ղիտվան» վայրում
5.				գյուղատեղի	ուշ մջնդ	2,6 կմ հվ-ամ	տ	«Կիրակոսի հող» վայրում
6.				գյուղատեղի սասունիկ	7-19 դդ.	1 կմ ամ	հ	ավան-լեռնարոտ ճամփաբաժանի մոտ, զբաղեցնում է երկու բլրաշարքեր և դրանց միջև ընկած տարածքը
	6.1.			Եկեղեցի	7 դ.		հ	ընկած սասունիկ գյուղի առ կողմում, բարձունքի վրա
		6.1.1		գերեզմանոց	7-20 դդ.		տ	
			6.1.1.1	խաչքար	1552 թ.		հ	Եկեղեցուց 100 մ հս-ամ, բեկոր
			6.1.1.2	խաչքար	1694 թ.		հ	Եկեղեցուց 100 մ հս-ամ, ստորին մասը չի պահպանվել
	6.2.			կոթող	5-6 դդ.		հ	գյուղատեղիի հվ եզրին, վերնամասը՝ կոտրված, տեղահանված
	6.3.			կոթող	5-6 դդ.		հ	վերնամասը չի պահպանվել, գյուղատեղիի հս-ամ մասում, տեղացիները օգտագործում են որպես սրբացված քար

7.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հս-ամ	հ	«արփա չխուր» վայրում
8.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս	հ	«թալիշի առվի» վերևում
9.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հս	հ	«գազով արտեր» վայրում
10.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հս-ամ	հ	
11.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	սասունիկ - լեռնարոտ ճանապարհին
12.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ	1,9 կմ հվ-աե	հ	«շողոմազյան» վայրում
13.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	դեպի «ճճլան աղբյուր» տանող դաշտում
14.				դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ	2,2 կմ հվ-աե	հ	«կաքավի ծոր» վայրում
15.				եկեղեցի	12-13 դդ.	1 կմ ամ	տ	անդրանիկ գալոյանի տնամերձի մոտ՝ ավերված
16.				տապանաքար վարդանի	14-15 դդ.	1 կմ ամ	հ	հռիփսիկ գետից անցի տնամերձի մոտ

*գյուղի հուշարձանների տեղը և դիրքը նշված է նախկին սասունիկ լքված գյուղի նկատմամբ:

2.106. ՏԵՂԵՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	14-17 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	տեղերի վանքից 150 մ հվ-ամ
	1.1.			խաչքար	13 դ.		հ	թեքությամբ խրված հողի մեջ
2.				մատուռ ս. հՈՎՀԱՆՆԵՍ	13 դ., 17 դ.	հվ-ամ մասում	տ	գյուղի եզրին, վրկնգ.՝ 17 դ., կիսավեր
	2.1.			խաչքար	11 դ.		հ	մատուռի մոտ, եզրերը՝ ջարդոտված
	2.2.			խաչքար	13 դ.		հ	կանգնեցված՝ արծանագիր պատվանդանին
3.				վանական համալիր տեղերի	13-15 դդ.	գ. մ.	հ	վրկնգ.՝ 1950-1952 թթ., 1975 թ.
	3.1.			եկեղեցի ս. աստվածածին	1221 թ.		հ	
		3.1.1.		խաչքար սովանեսի	13 դ.		հ	ազուցված ամ ճակատին
		3.1.2.		խաչքար	13 դ.		հ	ազուցված ամ ճակատին, արծանագիր
		3.1.3.		խաչքար	13 դ.		հ	ազուցված ամ ճակատին, արծանագիր
	3.2.			գավիթ	1221- 1232 թթ.		հ	
		3.2.1.		խաչքար	13 դ.		հ	բեկոր, արծանագիր, ս. աստվածածին եկեղեցու մուտքից ծախ
		3.2.2.		խաչքար	1567 թ.		հ	հենած գավթի աե պատին
		3.2.3.		տապանաքար	1299 թ.		հ	հենած ս. աստվածածին եկեղեցու ամ պատին
		3.2.4.		տապանաքար	13 դ.		հ	կնտ.-ում, արծանագիր
		3.2.5.		տապանաքար	13 դ.		հ	գավթի հս-ամ անկյունում
		3.2.6.		տապանաքար	13 դ.		հ	կնտ.-ում, ստորին աջ անկյունը՝ կոտրված, արծանագիր
		3.2.7.		տապանաքար երեմիա վարդապետի	13 դ.		հ	ս. աստվածածին եկեղեցու մուտքից աջ, աջ անկյունը՝ կոտրված
		3.2.8.		տապանաքար սարգիս վարդապետի	13 դ.		հ	գավթի մուտքի դիմաց
	3.3.			պարիսպ	1468 թ.		հ	վրկնգ.՝ 1980-ական թթ.
4.				գյուղատեղի «տեղեր»	18-20 դդ.	տեղերի վանական համալիրի ամ կողմում	տ	
5.				դիտակետ-աշտարակ մ.թ.ա. 2- 1 հազ.	գյուղի մեջ, գյուղապետարանի դիմաց, բլրակի վրա		հ	պահպանվել են հիմնապատերը

(2.106-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 n 456-ն, 14.08.25 n 1151-ն)

2.107. ՑԱՍԱՔԱՍԱՐ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գյուղատեղի	17-18 դդ.	1 կմ հվ-աե	տ	բլրի վրա, թալին- ցամաքասար մայրուղուց աջ
2.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	հս և ամ մասերում	հ	
3.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-աե	հ	ցամաքասար-հացաշեն ճանապարհի աջ կողմում
4.				հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1967 թ.	գ. մ.	տ	

2.108. ՈՒՇԻ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց ուշի	մ.թ.ա. 3-1 հզմ, 10-18 դդ.	1,5 կմ ամ	հ	

	1.1.		Եկեղեցի	12-13 դդ.		h	ամրոցի հս-աե մասում
	1.2.		գյուղատեղի ուշի	10-18 դդ.		տ	
	1.3.		վանական համալիր սբ. սարգիս	5-7 դդ.		h	վրկնգ.՝ 1203 թ.
	1.3.1.		Եկեղեցի	13 դ. 1-ին քառ.		h	
	1.3.2.		գավիթ	13 դ.		h	
	1.3.2.1.		խաչքար	13 դ.		h	ան պատին, ներքուստ, արձանագիր
	1.3.2.2.		խաչքար պարոն վաչեի	13 դ.		h	ան պատին, ներքուստ, արձանագիր, կազմող՝ քուցիկ
	1.3.2.3.		խաչքար	13 դ.		h	ամ պատին, ներքուստ, զույգ խաչքարեր են
	1.3.3.		հյուրատան շենք	1654-1661 թթ.		h	
	1.3.4.		զանգակատուն	14 դ. սկիզբ		տ	կից կամարակապ սրահով
	1.3.5.		օժանդակ շինություններ	14 դ.		տ	վանախցեր, սեղանատուն և այլն
	1.3.6.		պարիսպ	17 դ.		տ	աշտարակներով
	1.3.6.1.		խաչքար	9-10 դդ.		h	ան պարսպի շարվածքում, վերին աջ եզրը՝ կոտրված
	1.3.7.		գերեզմանոց	7-13 դդ.	գյուղից 1.2 կմ ամ, ուշիի սբ. սարգիս վանքից 290 մ հս-աե, ամրոցի հս-աե մասում՝ ամրոցապատերից ներս, 7 դ. ավերված ու փոքր եկեղեցու շուրջը (հիմնակա-նում՝ հվ կողմում)	տ	ավերված
2.			գյուղատեղի	ուշ մջնդ	7 կմ հս-ամ	տ	շահվերդ գետի ձախ ափին
3.			գյուղատեղի	19-20 դդ.	հս-ամ մասում	տ	«Թափա» վայրում
4.			գյուղատեղի «ախանդակ»	ուշ մջնդ	3,5 կմ հս-ամ	տ	շահվերդ գետի ձախ ափին
5.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	3,5 կմ հս-ամ	h	
6.			Եկեղեցի ս. աստվածածին	13 դ., 18-19 դդ.	հվ-ամ մասում	տ	
	6.1.		պարիսպ	18-19 դդ.		h	
7.			խաչքար	13 դ.	գ. մ.	h	Նորայր սարոյանի տնամերձում
8.			կոթող	7 դ.	գ. մ.	h	գործող գերեզմանոցի տարածքում

(2.108-րդ բաժինը խմբ. 14.08.25 n 1151-ն)

2.109. ՈՒՋԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց (գորակայան)	մթա 3-1 հզմ - մթ 15 դ.	2,5 կմ հս	h	«Ժյալբերդ» («ղոյթուր») ամրոցից 1 կմ հվ
	1.1.			բնակատեղի	մթա 1 հզմ-մթ 15 դ.		h	ամրոց գորակայանի հս
2.				ամրոց «բառոժ»	9-13 դդ.	հս մասում	տ	
	2.1.			ժայռախաչ	1242 թ.	գյուղի հա մասում, «բառոժ» ամրոցում, ժայռաբեկորի վրա	h	
	2.2.			ժայռախաչ	1251 թ.	գյուղի հա մասում, «բառոժ» ամրոցում, ժայռաբեկորի վրա	h	
3.				ամրոց «բքոյի գեղ»	մթա 1 հզմ, 10-20 դդ.	1 կմ հս	h	համանուն գյուղատեղիի աե կողմում
	3.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		h	համանուն գյուղատեղիի հս և աե կողմերում
	3.2.			գյուղատեղի «բքոյի գեղ»	10-20 դդ.		տ	
	3.2.1.			Եկեղեցի	10-12 դդ.		տ	գյուղատեղիի աե մասում
	3.2.2.			Եկեղեցի	17-18 դդ.		տ	կից է վաղ շրջանի եկեղեցուն հս-ից
	3.2.3.			գերեզմանոց	12-16 դդ.		տ	եկեղեցիներից աե և ամ
	3.2.3.1.			կոթող	5-7 դդ.		h	եզրերը՝ կոտրված

4.			ամրոց «մոտկան բերդ»	մթա 3 հզմ-մթ 15 դ.	0,5 կմ հս-աե	հ	տեղացիներն անվանում են նաև սմբատաբերդ
	4.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	ամրոցի հս և հս-աե կողմերում
5.			աշտարակ	մթա 2 հզմ	1 կմ հս	հ	«բքոյի գեղ» ամրոցից 300 մ ամ, իրաքիսային կոնաձև ժայռի զագաթին
6.			աշտարակ	մթա 2 հզմ	0,7 կմ հս-աե	հ	«մոտկան բերդ» ամրոցից 200 մ աե, հանդիպակաց բարձր կոնաձև ժայռին
7.			աշտարակ	մթա 2 հզմ	1,5 կմ հս	հ	«բքոյի գեղ» ամրոցից 800 մ աե
8.			դոյակ	9-13 դդ.	հս մասում	տ	«ադամի բաղեր» հանդամասում, «չոիկ» կոչվող վայրում, «մոտկան բերդ» ամրոցի ստորոտում
9.			հուշարձան՝ զորավար անդրանիկի	1967 թ.	գ. մ.	տ	քանդ.՝ մ. ավետիսյան
10.			հուշարձան՝ հայ հայդուկներին	1989 թ.	գ. մ.	տ	քանդ.՝ յու. մինասյան
11.			մատուռ	10-19 դդ.	գ. մ.	տ	գյուղի «վերին թաղ»-ում
12.			մատուռ	16-17 դդ.	0,5 կմ ամ	տ	գործող գերեզմանոցի հվ-ամ բարձունքին
12.1.			կոթող	5-7 դդ.		հ	
13.			քարայր-կացարանների համալիր	13-18 դդ.	1,5-3 կմ հս	տ	«բքոյի գեղ» տանող ճորում, կան 12 քարայր-կացարաններ
13.1.			քարայր-կացարան «ղազարի»	13-18 դդ.		տ	
13.2.			քարայր-կացարան «յոթ դռնանի»	13-18 դդ.		տ	

(2.109-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 n 456-ն)

2.110. ՓԱՐՊԻ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ հվ-աե	հ	ճանապարհից ծախ, ս. արդար դավիթ մատուռի շրջակայքում
2.				դամբարանադաշտ «վերին նավեր»	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հվ	հ	
3.				եկեղեցի ս. գրիգոր լուսավորիչ	13 դ.	հվ-աե մասում	հ	
	3.1.			գերեզմանոց	13-19 դդ.		տ	եկեղեցու շուրջը
		3.1.1.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	եկեղեցուց հս-աե, պահպանվել է վերին կեսը
		3.1.2.		խաչքար	13 դ.		հ	տեղահանված, կոտրված 2 մասի, վերին կեսը՝ եկեղեցուց 10 մ հվ-ամ, ստորինը՝ հենած եկեղեցու հվ պատին
		3.1.3.		խաչքար	13 դ.		հ	եկեղեցուց ամ, վերին մասը չի պահպանվել, ընկած իր պատվանդանի մոտ
		3.1.4.		խաչքար	13 դ.		հ	ստորին ծախ անկյունը՝ կոտրված, ընկած՝ իր պատվանդանի մոտ
		3.1.5.		խաչքար	13 դ.		հ	հենած եկեղեցու հվ պատին, պահպանվել է միայն վերին 1/3 մասը
		3.1.6.		խաչքար	13-14 դդ.		հ	տեղափոխված է եկեղեցու ներս, պատվանդանին, արձանագիր, ներկված սև ներկով
		3.1.7.		խաչքար թանաթի	1468 թ.		հ	եկեղեցու հվ-ամ կողմում
		3.1.8.		խաչքար	16 դ.		հ	եկեղեցու ամ կողմում, արձանագիր
		3.1.9.		խաչքար մեկիքի	16 դ.		հ	եկեղեցու ամ կողմում
		3.1.10.		խաչքար արվիկի	16 դ.		հ	եկեղեցու ամ կողմում
		3.1.11.		խաչքար	16 դ.		հ	եկեղեցու հս կողմում
		3.1.12.		խաչքար	16-17 դդ.	գյուղի հվ-աե մասում, սբ գր. լուսավորիչ եկեղեցու հվ պատին հենած գերեզմանոցում	հ	
	3.2.			խաչքար	17 դ.	գյուղի հվ-աե մասում, սբ գր. լուսավորիչ եկեղեցու բեմին	հ	
4.				եկեղեցի ս. գեվորգ	19 դ.	գ. մ.	տ	
	4.1.			խաչքար	13 դ.		հ	հս պատի շարվածքում, ներքուստ
	4.2.			խաչքար	13 դ.		հ	եկեղեցուց աե, պարսպապատի շարվածքում՝ երկատված
	4.3.			խաչքար	15-16 դդ.		հ	ազուցված՝ խորանում
	4.4.			խաչքար	15-16 դդ.		հ	ազուցված՝ խորանում
5.				եկեղեցի ս. թարգմանչաց	7 դ., 10-13 դդ.	հվ-աե մասում	հ	
	5.1.			խաչքար	10 դ.		հ	եկեղեցու մուտքից ծախ, երկատված
	5.2.			խաչքար	11-12		հ	հենած բեմին, ծախ եզրը՝

						կոտրված
5.3.		խաչքար	13-14 դդ.			h եկեղեցու հվ մուտքից աջ
5.4.		խաչքար	15-16 դդ.			h եկեղեցու ամ կողմում, կենտրոնից՝ կոտրված, քիվը չի պահպանվել
5.5.		խաչքար	17-18 դդ.			h եկեղեցու ամ մասում, ընկած՝ գետնին, վերին մասը չի պահպանվել
5.6.		կոթող	7 դ.			h եկեղեցու ներսում, նիստերից մեկը՝ կոտրված
5.7.		գերեզմանոց	10-13 դդ.			տ եկեղեցու հվ-աե կողմում
5.8.		պարիսպ	7-13 դդ.			տ պահպանվել են հվ և ամ հատվածները
6.		եկեղեցի ծիրանավոր	5 դ.	գ. մ.		h
6.1.		կոթող	7 դ.			h եկեղեցու ներսում
7.		խաչքար	6-7 դդ.	գ. մ.		h պետրոս գրիգորյանի տնամերձում
8.		խաչքար	12 դ..	գ. մ.		h գյուղի գերեզմանոցի հս մասում
9.		մատուռ ս. արդար դավիթ	ուշ մջնդ	1,5 կմ հվ		տ վրկնգ.՝ 1990-ական թթ.
9.1.		խաչքար	10 դ.			h
9.2.		կոթող	7 դ.			h
10.		մատուռ թուխ մանուկ	10-13 դդ.	1 կմ հվ-աե		տ ս. արդար դավիթ մատուռից 500 մ ամ, դամբարանադաշտի եզրին
10.1.		խաչքար	12 դ.			h մատուռի ներսում՝ եզրերը՝ կոտրված
10.2.		կոթող	5-7 դդ.			h
10.3.		կոթող	5-7 դդ.			h
11.		մատուռ թուխ մանուկ	19 դ.	գ. մ.		տ ստեփան բաբայանի տնամերձում, վրկնգ.՝ 1980- ական թթ.
11.1.		խաչքար	13 դ.			h մատուռի ներսում, ստորին հատվածը՝ կոտրված
12.		հնավայր «ներքին նավեր»	ք.ա. 23-21 դդ.	գյուղից մոտ 5 կմ հվ. շահվերդ գետի ծախափնյա հրվանդանի վրա. փարայի և օշական գյուղերի միջև ընկած տարածքում		h դամբարանադաշտը տարածվում է նաև օշական գյուղին պատկան հողերում
13.		ամրոց	մ.թ.ա. 2 հազ., 9-7 դդ.	աշտարակ-ազարակ ավտոճանապարհից աջ, քարամշակման փրճ-ի պարսպապատ տարածքից հս, տեղանքի նկատմամբ 10-15 մ բարձր. բլրի վրա		h
13.1.		դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 2 կմ հվ, ամրոցից հս-աե, երկարավուն բլրակի վրա		h

(2.110-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 n 456-ն, 14.08.25 n 1151-ն)

2.111. ԶՈՒՉԱԿ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				աղբյուր	1969 թ.	գ. մ.	տ	
2.				ամրոց «ապարան-2»	մթա 2-3 1 հզմ	3 կմ աե	h	ջրամբարի ափին, նախկին զովունի գյուղի դիմաց
2.1.				դամբարանադաշտ	մթա 18-14 դդ.		h	
3.				ամրոց «Էլյի բերդ»	մթա 3-1 1 հզմ	0,8 կմ հս-ամ	h	ապարան-քուչակ խճուղու աջ կողմում
3.1.				բնակատեղի	մթա 3 1 հզմ		h	
3.2.				դամբարանադաշտ	մթա 3-1 1 հզմ		h	
4.				բնակատեղի	մթա 4-3 3 հզմ	3,5 կմ աե	h	ջրամբարի ափին, բլրակը պատված է արհեստական անտառով, «ապարան-2» ամրոցից 500 մ հվ
5.				բնակատեղի	մթա 2-1 1 հզմ	3,5 կմ հս-աե	h	ջրամբարի ափին
5.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 1 հզմ		h	
6.				գերեզմանոց	14-20 դդ.	գ. մ.	տ	գյուղի ակումբի շենքի դիմաց
6.1.				խաչքար	14-15 դդ.		h	կանգնեցված հողի մեջ
6.2.				խաչքար	15-16 դդ.		h	ստորին մասը՝ կոտրված
7.				գերեզմանոց	14-20 դդ.	հս-աե մասում	տ	գյուղի եզրին, քուչակ-եղիպատրուշ ճանապարհից աջ
8.				գերեզմանոց	19-20 դդ.	3 կմ հս-աե	տ	ս. գևորգ եկդ-ուց 300-500 մ հվ-ամ, քուչակ-թթուջուր ճանապարհից աջ, քասախ գյուղատեղիում, պահպանվել է 3 կղզյակներով
9.				գյուղատեղի	10-18 դդ.	1,5 կմ ամ	տ	
9.1.				դղյակ	10-18 դդ.		տ	
10.				եկեղեցի ս. ԿՍՏԿԱՆՏԻՆ	1900	գ. մ.	տ	

11.		Եկեղեցի ս. գեվորգ	թ. 1891	3 կմ աե	տ	ապարանի ջրամբարից ամ, բարձունքի վրա
11.1.		գերեզմանոց	19-20 դդ.		տ	
12.		խաչքար	13-14 դդ.	հս մասում	հ	գյուղի եզրին, բարձունքի վրա
13.		կամուրջ	19 դ.		հ	երևան-սպիտակ մայրուղու վրա
14.		հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1982 թ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
15.		մատուռ թաղեվոս առաքյալ	12-13 դդ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին, ավերակ
16.		մատուռ թուխ մանուկ	12-13 դդ.	2 կմ հս-աե	տ	ապարանի ջրամբարից ամ, ժայռոտ բլրի գագաթին
17.		մատուռ «լուսաղբյուր»	17-18 դդ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին
17.1.		խաչքար	9-10 դդ.		հ	մատուռի մոտ, կանգնեցված քարերի վրա
17.2.		խաչքար	14-15 դդ.		հ	ազուցված աե պատին

2.112. ՕՋԱՆԱԿԱՆ ԳՑՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց «սեվ բլուր»	մթա 2 հզմ	3 կմ հս-աե	հ	արայի դաշտում, բարձունքի վրա
2.				ամրոց «վասակամուտ»	մթա 2- 1 հզմ	0,5 կմ հս-աե	հ	
	2.1.			դամբարանադաշտ	մթա 2- 1 հզմ		հ	ամրոցի հս-ամ մասում
3.				բնակատեղի «սերկեվիլի կալեր»	մթա 1 հզմ – ուշ մջնդ	աե մասում	հ	գյուղի եզրին, մոտ 100 մ աե, 3-4 դդ. կոթողից 1,5 կմ հս
4.				գյուղատեղի	10-13 դդ., 16-18 դդ.	4 կմ հս-աե	տ	արայի դաշտի եզրին, քասախի ծորի ծախ ափի լեռնային հրվանդանի վրա, սաղմոսավանքից 500 մ հս-աե
	4.1.			Եկեղեցի	10-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ-աե մասում, ավերված
	4.2.			գերեզմանոց	10-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի աե մասում
		4.2.1.		խաչքար	13 դ.		հ	բեկոր, պահպանվել է վերնամասից 2 կտոր
	4.3.			խաչքար	13 դ.		հ	սաղմոսավանքից 200 մ հս-աե, ընկած իր պատվանդանի մոտ
	4.4.			կոթող	7 դ.		հ	սաղմոսավանքից 200 մ հս-աե, ավերակ շինության մեջ, վերնամասը չի պահպանվել
5.				գյուղատեղի «սերկեվիլ»	10-15 դդ.	2 կմ հս	տ	
	5.1.			ամրոց	11-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ-աե եզրին
	5.2.			պարիսպ	մջնդ		տ	գյուղատեղիի հս-ամ եզրին
	5.3.			Եկեղեցի ս. գրիգոր լուսավորիչ	10-13 դդ., 17-18 դդ.		տ	գյուղատեղիի հվ-աե եզրին
		5.3.1.		գավիթ	13 դ.		տ	կիսավեր
		5.3.2.		միաբանության շենք	17 դ.		տ	խիստ ավերված
		5.3.3.		գերեզմանոց	17-18 դդ.		տ	Եկեղեցու աե և հվ-ամ մասերում
	5.4.			գերեզմանոց	10-13 դդ.		տ	գյուղատեղիի հս-ամ մասում, փոքր բլրի վրա
	5.5.			գերեզմանոց	11-18 դդ.		տ	գյուղատեղիի աե եզրին
	5.6.			կամուրջ	10-13 դդ.		տ	գյուղատեղիից 200 մ աե, քասախի կիրճում
	5.7.			ձիթհան «մուքոյի ղուկասի»	15-16 դդ..		տ	ավերակ ամրոցի մուտքից հս, ավերված, պատվիրատու՝ հովհաննավանքի վանահայր խաչատուր քասախեցի, ձիթհանի քարը պահվում է գյուղաբնակ մ. ալեքսանյանի մոտ
	5.8.			ջրանցք «ապարանի առու»	մթա 1 հզմ		հ	գյուղատեղիի ամ մասում, պահպանվել է շուրջ 200 մ երկարությամբ հատված
6.				Եկեղեցի «աղկունծ»	13 դ.	0,5 կմ հս-աե	տ	տեղադրությունը՝ սաղմոսավանքի նկատմամբ՝ ավերված
7.				Եկեղեցի ս. աՄՏԿԱԾԱԾԻՆ («կարմիր վանքեր»)	10-13 դդ.	2 կմ հս	տ	ժայռափոր, քասախի ձախ ափին
	7.1.			քարայր- կացարանների համալիր	10-13 դդ.		տ	բաղկացած է 6 կացարաններից
8.				Եկեղեցի ս. գրիգոր լուսավորիչ անապատ («անապատ	10-13 դդ.	1 կմ հս	տ	քասախի ձորում, խաղիված

			իրեշտակաբնակ»))				
	8.1.		միաբնական շենք	ուշ մշնդ		տ	կից է եկեղեցուն հս-ից՝ ավերված
	8.2.		քարայր-կացարան «այծանոց»	10-14 դդ.		տ	եկեղեցուց 50 մ ամ
9.			խաչքար մխիթարի	1534 թ.	200 մ ան	հ	քառակող կորոդի մոտ
10.			ճանապարհ	18-19 դդ.	ան մասում	հ	հովհաննավանքը կապել է արայի դաշտի հետ
	10.1.		կամուրջ	18-19 դդ.		հ	հովհաննավանքի համալիրից 150 մ հս-ան՝ ավերված
11.			կոթող	3-4 դդ.	150 մ ան	հ	գյուղի նախկին գոմերի մոտ
12.			հնձան	19 դ.	հս մասում	տ	վազգեն Նիկողոսյանի հողամասում, պահպանվել է պատի հատված
13.			հուշակոթող մեծ եղեռնի եվ սումգայիթի գոհերին	1988 թ.	հս մասում	տ	քաղ.՝ մ. մանկեյան
14.			հուշարձան՝ երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1986 թ.	հս մասում	տ	գյուղի եզրին ճարտ.՝ է. գրիգորյան, քանդ.՝ ա. մուրադյան
15.			ջրամբար «սերկեվիլու ծով»	13-14 դդ.	2,5 կմ հս	տ	արտաշավան տանող հին ճանապարհից ան
16.			ջրաղաց	19 դ.	հվ-ան մասում	տ	մուրցի, ավերակ կամրջից 125 մ հս, քառախի ծորում, գետի աջ ափին
17.			վանական համալիր հովհաննավանք	4-13 դդ.	ան մասում	հ	քասախի կիրճի աջ եզրին
	17.1.		եկեղեցի ս. կարապետ (կաթողիկե)	1216 թ.		հ	համալիրի հվ-ան մասում, պատվիրատու՝ վաչե վաչուտյան
	17.2.		եկեղեցի ս. կարապետ	4 դ.		հ	միանավ, վրկնգ.՝ 1734 թ.
		17.2.1.	խաչքար	13 դ.		հ	ագուցված ան պատին՝ 1930- ական թթ., արտաքուստ, լուսամուտի բացվածքից աջ
		17.2.2.	խաչքար	17 դ.		հ	ագուցված ան պատին՝ 1930- ական թթ., արտաքուստ
	17.3.		եկեղեցի	13 դ.		հ	համալիրի հս-ամ անկյունում, հս- ից կից է գավթին, ավերված
	17.4.		գավթ	13 դ.		հ	կից է կաթողիկե և ս. կարապետ միանավ եկեղեցիներին, պատվիրատու՝ քուրդ իշխան վաչուտյան
		17.4.1.	խաչքար	12-13 դդ.		հ	գավթից 10 մ ամ
		17.4.2.	խաչքար մըլքի	13 դ.		հ	գավթի ներսում, երկաստիճան պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից ձախակողմյանն է
		17.4.3.	խաչքար մալիքի և խորիշահի	13 դ.		հ	կանգնեցված բարձր պատվանդանին, ձախակողմյան վերին և ստորին անկյունները՝ կոտրված
		17.4.4.	խաչքար սեղայի	13 դ.		հ	գավթի ներսում, երկաստիճան պատվանդանին կանգնեցված զույգ խաչքարերից աջակողմյանն է
		17.4.5.	խաչքար ստեփանոսի և մսիկ	1469 թ.		հ	գավթի ներսում՝ կանգնեցված եռաստիճան բարձր պատվանդանին
		17.4.6.	խաչքար	15-16 դդ.		հ	հենած գավթի ան պատին, ներքուստ, ստորին մասը չի պահպանվել, արձանագիր
	17.5.		միաբնական շենք	17-18 դդ.		հ	կից է համալիրի հվ պարսպին
		17.5.1.	խաչքար	13 դ.		հ	միաբնական շենքի պատի շարվածքում, արձանագիր
	17.6.		դպրոցի շենք	1627 թ.		հ	գավթից հվ-ամ
	17.7.		տապանատուն	4-12 դդ., 17 դ.		հ	կից է գավթին՝ հվ-ից
	17.8.		գերեզմանոց	18-19 դդ.		հ	հս մասում, պարսպից ներս
		17.8.1.	տապանաքար	1711 թ.		տ	
		17.8.2.	տապանաքար	1741 թ.		տ	
		17.8.3.	տապանաքար	18 դ.		տ	
		17.8.4.	տապանաքար	18 դ.		տ	
		17.8.5.	տապանաքար	18 դ.		տ	
	17.9.		հուշայուլ	6 դ.		հ	համալիրի հվ-ան մասում, վրկնգ.՝ 1950-ական թթ.
	17.10		խաչքար	13 դ.		հ	կաթողիկե եկեղեցուց 25 մ հվ, քարակույտերի մեջ, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
	17.11		խաչքար	13 դ.		հ	կաթողիկե եկեղեցուց 25 մ հվ
	17.12		խաչքար	13 դ.		հ	կաթողիկե եկեղեցուց 25 մ հվ, պահպանվել է միայն քիվի հատվածը, արձանագիր
	17.14		պարիսպ	12-13		հ	ավերված

		17.14.1.	խաչքար	13 դ.	հ	պարսպի ամ պատի շարվածքում, բեկոր, արձանագիր
	17.15		գերեզմանոց	10-17 դդ.	տ	համալիրը շրջափակող պարսպից հս
		17.15.1.	մատուռ	10 դ.	հ	գերեզմանոցի առե եզրին՝ կիսավեր
		17.15.2.	մատուռ «գրիգոր Նարեկացի»	19 դ.	տ	գերեզմանոցի հվ եզրին, վրնդ.՝ 1960-ական թթ.
		17.15.3.	խաչքար խաչիկ վարդապետի	1171 թ.	հ	պահպանվել է միայն արձանագիր պատվանդանը
		17.15.4.	խաչքար երեմիայի և յոհաննես քահանայի	13 դ.	հ	որմնափակ, գերեզմանոցի առե մասում՝ կոտրվածքներով
		17.15.5.	խաչքար խոսրովի	13 դ.	տ	գերեզմանոցի կենտ.-ում, պահպանվել է միայն արձանագիր պատվանդանը
18.			քարայր-կացարանների համալիր	10-13 դդ.	տ	հովհաննավանքին հարող տարածքում, կան տասնյակից ավելի կացարաններ
19.			գյուղատեղի	ուշ միջնադար	տ	
20.			դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	հ	
21.			դամբարանադաշտ	մ.թ.ա. 2-1 հազ.	հ	
22.			ինձան հովհաննավանքի	13 դ.	տ	

(2.112-րդ բաժինը լրաց. 14.08.25 n 1151-և)

2.113. ՕՇԱԿԱՆ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3,4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.			ամրոց	մթա 2-1 հզմ	2 կմ հվ-ամ	հ	քասախ և շահվերդ գետերի խառնարանի մոտ, քասախի ձախ ափին
	1.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	
2.			ամրոց	մթա 1 հզմ	2 կմ հս	հ	
	2.1.		դամբարանադաշտ	մթա 1 հզմ		հ	ամրոցի ներսում
3.			ամրոց «դիդի կոնդ»	մթա 7-5 դդ, վաղ մշնդ	գ. մ.	հ	
	3.1.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ, 2-3 դդ.		հ	«դիդի կոնդ» բլրի լանջերին և ստորոտին
	3.2.		պալատական համալիր	մթա 7-5 դդ.		հ	
4.			բնակատեղի «մանկանոց»	7-18 դդ.	0,5 կմ հս-առ	տ	
	4.1.		եկեղեցի ս. սիոն (մանկանոց)	7 դ.		հ	
	4.2.		կոթող մորիկ կայսեր	7 դ.		հ	
	4.3.		դամբարանադաշտ մանկանոց	մ.թ.ա. 1 հազ.	գյուղից 1 կմ հս-առ, շահվերդ գետի ձախ կողմում, սբ. սիոն եկեղեցու հվ և առ կողմերում	հ	
5.			բնակելի տուն	1913 թ.	ամատունի փող. 6	տ	
6.			բնակելի տուն	19 դ.	մեսրոպ մաշտոց փող., 6-րդ նրբ. 1	տ	
7.			բնակելի տուն	1928 թ.	մեսրոպ մաշտոց փող., 6-րդ նրբ. 3	տ	
8.			բնակելի տուն	1926թ.	մեսրոպ մաշտոց փող., 84	տ	հովակիմ անտոնյանի
9.			բնակելի տուն	1900	մեսրոպ մաշտոց փող., 86	տ	հովակիմ անտոնյանի

				թ.		
10.		բնակելի տուն	1914 թ.	մետրոպ մաշտոց փող., 135-137	տ	եղիագար հարությունյանի
11.		բնակելի տուն	1931 թ.	մետրոպ մաշտոց փող., 170	տ	գևորգ ներսիսյանի
12.		բնակելի տուն	19 դ. վրջ.	մետրոպ մաշտոց փող., 176	տ	հարություն ներսիսյանի
13.		բնակելի տուն	1921 թ.	մետրոպ մաշտոց փող., 178	տ	գրիգոր ներսիսյանի
14.		բնակելի տուն	1920 թ.	մետրոպ մաշտոց փող., 219	տ	թումայենց նիկոլի
15.		բնակելի տուն	1930-ական թթ.	մետրոպ մաշտոց փող., 239	տ	
16.		գերեզմանոց	9-20 դդ.	իվ-աե մասում	տ	դիդի կոնդի պահպանական գոտու տարածքում
16.1.		մատուռ թուխ մանուկ (ս. գրիգոր)	12-13 դդ.		տ	դիդի կոնդի աե բլրալանջին
16.2.		խաչքար	9-10 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում
16.3.		խաչքար	10 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին
16.4.		խաչքար	11-12 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
16.5.		խաչքար	11-12 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի հս-աե եզրին
16.6.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում՝ երկատված
16.7.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, ս. մետրոպ մաշտոց եկեղեցուց աե՝ եռատված
16.8.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին
16.9.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.10.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.11.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.12.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.13.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.14.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, ս. մետրոպ մաշտոց եկեղեցուց աե
16.15.		խաչքար	12 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում
16.16.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում, եռատված, վերին բեկորը չի պահպանվել
16.17.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, անկյունները՝ կոտրված
16.18.		խաչքար	12-13 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, կանգնեցված ցածր պատվանդանին
16.19.		խաչքար	1241 թ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, պահպանվել է միայն ստորին մասը
16.20.		խաչքար ս. կշան	1265 թ.		հ	որմնափակ, թուխ մանուկի մոտ
16.21.		խաչքար	1291 թ.		հ	գործող գերեզմանոցի իվ-աե եզրին, պահպանվել է միայն վերնամասը՝ ընկած գետին
16.22.		խաչքար	13 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի հս մասում, վերնամասը չի պահպանվել
16.23.		խաչքար վահրամի ...	13 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, պահպանվել է միայն ստորին ձախ մասը, արձանագրությունը՝ եղծված
16.24.		խաչքար	13 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի հս-աե մասում
16.25.		խաչքար	13 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված, կանգնեցված ցածր պատվանդանին
16.26.		խաչքար	14-15 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե մասում, վերին ձախ անկյունը՝ կոտրված
16.27.		խաչքար	15 դ.		հ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում, վերին աջ անկյունը՝ կոտրված
16.28.		խաչքար	16-17 դդ.		հ	գործող գերեզմանոցի հս-աե եզրին, պահպանվել է միայն վերին աջ մասը, եղծված ու անընթեռնելի արձանագրությամբ
16.29.		խաչքար	1652 թ.		հ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին, արձանագրությունը՝ եղծված
16.30.		տապանաքար զարնիշանի	1661 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին
16.31.		տապանաքար սարգսի	1661 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին
16.32.		տապանաքար շերամ զանի	1692 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.33.		տապանաքար ավետիսի	1694 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
16.34.		տապանաքար կարապետի	1697 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի աե եզրին
16.35.		տապանաքար Նիկողոսի	1718 թ.		տ	գործող գերեզմանոցի կստ.-ում
17.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	իվ-աե մասում	հ	գյուղի եզրին, քասախի ձախափնյա մեյիորացված հատվածում
18.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1,5 կմ իվ-աե	հ	քասախի ձախ ափին
19.		դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հս-աե	հ	«ղաչայի զաղա» վայրում
20.		դամբարանադաշտ «սասունիկ»	մթա 2 հզմ	2 կմ աե	հ	քասախի ձախ ափին, պահպանվել է 3 հատվածներով

21.		դամբարանադաշտ «Օրդուցի տներ»	մթա 2-2 կմ աե 1 հզմ	հ	քասախի ծախ ափին
21.1.		դոլմեն	մթա 3-2 կմ աե 1 հզմ	հ	ներկայումս մոտակա դամբարանադաշտից մեկուսի է՝ տարածքի մեկիորացման հետևանքով
22.		եկեղեցի մեսրոպ մաշտոց	1875 թ..	գ. մ.	հ վրկա.՝ 1962-1963 թթ., որմանկարները՝ հ. ամյանի
22.1.		զանգակատուն	1875 թ.		հ
22.2.		դամբարան մեսրոպ մաշտոցի	442-443 թթ.		հ պատվիրատու՝ վահան ամատունի
22.3.		դպրոցի շենք	1913 թ.		տ
22.4.		կոթող՝ վահան ամատունում	5 դ.		հ վրկա.՝ 19 դ.
23.		խանութի շենք	1939 թ.	մեսրոպ մաշտոց փող. 253	տ
24.		կամուրջ	1706 թ.	հվ մասում	հ գյուղի եզրին, հնգաթիշք
25.		հուշակոթող՝ հայոց այբուբենին	1962 թ.	հս-ամ մասում	հ գյուղ մտնող ճանապարհին, ցածրիկ բլրի վրա, ճարտ.՝ ջ. թորոսյան
26.		մատուռ ս. ԿՍՏՎԱԾԱԾԻՆ	14 դ.	հվ-աե մասում	տ քասախի աջ ափին, օշականի կամրջի պահպանական գոտու տարածքում
27.		մատուռ թաղեվուս առաքյալ	13 դ.	գ. մ.	տ «մատռաթաղ»-ում
28.		մատուռ ս. սարգիս	1225 թ.	հվ-ամ մասում	հ քասախի ծախ ափին, կիսաժայռափոր, օշականի կամրջի պահպանական գոտու տարածքում
29.		ջրաղաց	18-19 դդ.	հվ-աե մասում	տ ս. աստվածածին մատուռի մոտ, քասախի աջ ափին, օշականի կամրջի պահպանական գոտու տարածքում
30.		քարայրեր - կացարանների համալիր	մթա 5-1 հզմ	1,5 կմ ամ	հ
31.		քարայրեր - կացարանների համալիր	մթա 1 հզմ	աե մասում	հ
32.		քարայրեր - կացարանների համալիր	քարե դար - 17 դ.	2 կմ հվ-ամ	հ
33.		հնավայր «Ներքին Նավեր»	ք.ա. 23-21 դդ.	գյուղից մոտ 5 կմ հվ. շահվերդ գետի ձախափնյա հովանդանի վրա. փարպի և օշական գյուղերի միջև. ընկած տարածքում	հ հնավայրի կյոր կառույցներն ու քարայր-կացարաններն են դամբարանադաշտը տարածվում է Նաև փարպի գյուղի հողերում

(2.113-րդ բաժինը լրաց. 12.04.07 n 456-ն, 14.08.25 n 1151-ն)

2.114. ՕՐԳՈՎ ԳՅՈՒՐ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ-մջնդ	հվ մասում	հ	գյուղի եզրին
1.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	պահպանվել է 2 կղզակով՝ ամրոցից 500 մ հվ և 400 մ հվ-ամ
1.2.				խաչքար	12-13 դդ.		հ	ամրոցի աե եզրին կառուցված նորաշեն մատուռի ամ պատին՝ ներքուստ
2.				ամրոց	մթա 2-1 հզմ	1 կմ հվ-ամ	հ	ամպառ գետակի կիրճի ծախ ափին
3.				ամրոց «կաքավաբերդ»	մթա 2-1 հզմ	3 կմ հս	հ	«սպիտակ քարափի գլուխ» տեղանքում
3.1.				դամբարանադաշտ	մթա 2-1 հզմ		հ	ամրոցի հս կողմի ընդարձակ սարահարթին
4.				գյուղատեղի	13-17 դդ.	4,5 կմ հս	տ	ամբերդ գետի աջ ափին, ամբերդից 1 կմ հվ, տեղացիներն անվանում են «Էլիյուրդ»
5.				գյուղատեղի «խաչավանք»	13-17 դդ.	1 կմ հվ	տ	
5.1.				եկեղեցի	14-15 դդ.		տ	ավերված
6.				գյուղատեղի «կուռ թափա»	5-13 դդ.	4 կմ հս	տ	
6.1.				եկեղեցի	5-6 դդ.		հ	
6.2.				եկեղեցի	13-14 դդ.		տ	
6.3.				գերեզմանոց	7-11 դդ.		տ	գերեզմանոցից ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի բակ են տեղափոխվել խաչքարեր ու կոթողներ
7.				գյուղատեղի «դազարի ծոր»	11-18 դդ.	2 կմ հվ	տ	ամբերդ և տեղեր ծորերի միացման մասում
8.				դամբարանադաշտ «կուռ թափա»	մթա 2-1 հզմ	3-4 կմ հս	հ	գեղեցնում է ամբերդ և տեղեր ծորերի միջև ընկած սարահարթը, պահպանվել է 2 կղզակով
9.				կոթող	7 դ.	հս մասում	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, ընկած գետինին, տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
10.				կոթող	7 դ.	հս մասում	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, երկատված, տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
11.				կոթող	7 դ.	հս մասում	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, եռատված, տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
12.				կոթող	7 դ.	հս մասում	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, պահպանվել է միայն ստորին մասը՝ տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
13.				կոթող	7 դ.	հս մասում	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, բեկոր, տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
14.				կոթող	7 դ.	հս	հ	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում,

					մասում	իս	ի	խաչագարդ, վերին մասը չի պահպանվել՝ տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
15.			կոթող	7 դ.	իս մասում	ի	ի	ռադիոֆիզիկական չափումների ինստիտուտի հյուրանոցի բակում, խաչագարդ, ստորին մասը չի պահպանվել՝ տեղափոխված «կուռ թափա» գյուղատեղիից
16.			քարայր - կացարան «ճգնավորի այր»	13-14 դդ.	2 կմ հվ	ի		ամբերդի ծորում, «ղազարի ծոր» գյուղատեղիի դիմաց

2.115. ՕՐԹԱՃԱՅԱ ԳՅՈՒՂ

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.				գերեզմանոց	5-10 դդ.	գ. մ.	տ	պահպանվել է հատվածաբար

(ցուցակը լրաց. 12.04.07 n 456-և, լրաց., փոփ., խմբ. 14.08.25 n 1151-և)